

Фота Мікалая ПЯТРОВА, БелТА

29 красавіка ў Пасланні беларускаму народу і Нацыянальнаму сходу Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр Лукашэнка, у прыватнасці, адзначыў:

“У культуру ўкладзены немалыя сродкі на адраджэнне ды аднаўленне шэрагу аб’ектаў. Аднак мы яшчэ недастаткова выкарыстоўваем патэнцыял нашай культуры ў фарміраванні станоўчага іміджа краіны на міжнароднай арэне. Нам вельмі патрэбны высокага ўзроўню літаратура, жывапіс, спектаклі, кінафільмы, дзе было б таленавіта паказана жыццё нашай маладой суверэннай дзяржавы. Бо сёння так не хапае твораў, якія фарміруюць і якія падтрымліваюць духоўныя каштоўнасці нашага народа, якія аб’ядноўваюць людзей, засцерагаюць іх ад хлусні, амаральнасці і бескультур’я. Мы ўкладваем вялікія грошы ў маладыя таленты і ў творчых людзей, якія маюць дастатковы досвед. Але жаданай аддачы пакуль няма”.

“МЫ ЯШЧЭ НЕДАСТАТКОВА ВЫКАРЫСТОЎВАЕМ ПАТЭНЦЫЯЛ НАШАЙ КУЛЬТУРЫ”

УВАГА!

ПРАЦЯГВАЕЦЦА ПАПІСКА НА ГАЗЕТУ “КУЛЬТУРА”

ІНДЫВІДУАЛЬНЫ ІНДЭКС — 63875
ВЕДАМАСНЫ ІНДЭКС — 638752

З дапамогай банкаўскай карткі газету можна выпісаць праз інтэрнэт-сэрвіс на сайце “Белпошты” (пункт “Афармленне падпіскі на друкаваныя сродкі масавай інфармацыі”).

Тэндэнцыі

Сербскі рэжысёр, акцёр, прадзюсар і музыкант Эмір Кустурыца мае рэпутацыю — да апошняга кінаметра, да апошняй ноты — патрыёта і колішняга Югаславіі, і сучаснай Сербіі. Як сцвярджаюць яго крытыкі, “анфан тэррыблы” сучаснага мастацтва, які некалі спрабаваў зрабіць кар’еру ў Галівудзе, з-за сваіх поглядаў з’яўляецца для апошняга ледзь не персонай нон-грата, да чаго Кустурыца ставіцца з гумарам. Дый сам Эмір калісьці зарокся звязвацца з амерыканскай кінаіндустрыяй. А з беларускай — чаму б і не? Майстар бываў у нас, — і як кінематаграфіст, і з канцэртамі гурта “The No Smoking Orchestra”. Апошні яго візіт прыпаў на панядзелак.

Алег КЛІМАЎ

У гэты дзень у Міністэрстве культуры Рэспублікі Беларусь яго кіраўнік Барыс Святлоў прыняў частку здымачнай групы фільма “Калі не цяпер, то калі?”, рэжысёрам якога выступае Эмір Кустурыца. Здымкі карціны пройдуць у нашай краіне. — Сённяшняя сустрэча носіць нефармальны характар, хоць на ёй могуць узнімацца пытанні любой глыбіні, — адкрываючы сумоўе, адзначыў Барыс Святлоў. — Міністэрства гатова аказаць пасільную дапамогу пры рэалізацыі праекта...

Аб падрабязнасцях, звязаных з ім, распавёў прысутным афіцыйным асобам і журналістам сам Кустурыца. Ён кажа, што праект прысвечаны Другой сусветнай вайне. У аснову яго легла аднайменная кніга вядомага італьянскага пісьменніка Прыма Леві, дзе распавядаецца пра групу партызан (сярод іх ёсць і яўрэі), якія з баямі прабіраюцца з Беларусі ў Італію, а канчатковым пунктам іх маршруту з’яўляецца Палесціна. Сцэнарый, што знаходзіцца ў стадыі распрацоўкі, Эмір піша су-

— Падставу для аптымізму, спадзяванне на рэалізацыю праекта належным чынам дае тое стаўленне, што мы адчулі і на студыі з боку людзей, якія працуюць на ёй — сапраўдных прафесіяналаў, — і ўсёды, дзе нас прымалі ў гэты ды папярэдні наш прыезд, — прызнаўся Кустурыца. — Думаю, мы шчыльна і шмат задзейнічаем у самых розных ролях беларускіх артыстаў...

Перш чым распачнуцца здымкі, Эмір плануе быць у Беларусі ўсё часцей і часцей. Тады ён і збіраецца

праект, а для Беларусі яшчэ — і нацыянальны. Разлічвае, дарэчы, Кустурыца і на садзейнічанне расійскага Міністэрства культуры.

Барыс Святлоў звярнуўся да генеральнага дырэктара “Беларусьфільма” Алега Сільвановіча з пытаннем, ці ўзнікаюць праблемы пад час ужо распачатай рэалізацыі праекта?

— Летась быў падпісаны мемарандум з французскай кінакампаніяй “Cinema Soleil” аб сумеснай вытворчасці дадзенай карціны, — адказаў Алег Ігаравіч. — Верагодна,

шляху”, здымкі якога павінны скончыцца напрыканцы верасня (у гадоўных ролях — сам Эмір і Моніка Белучы). Налета маэстра спадзяецца прадставіць яго на Канскім кінафестывалі. У Беларусі ж у поўным аб’ёме падрыхтоўчы працэс стартуе ў наступным годзе, а здымкі запланаваны на 2017-ы.

Увогуле, як мне падалося, сустрэчай аказаліся задаволены ўсе, нам жа застаецца набрацца цяпершняга. А пакуль я прапаную вам бліц-абмен пытаннямі і адказамі, які адбыўся ў нас з Эмірам літаральна ў дзвярах залы Мінкультуры, дзе праходзіла сустрэча.

— У чым бачыце падабенства двух народаў — сербскага і беларускага?

— У чымсьці падобныя гісторыі. І людзі ў нечым падобныя, у тым, напрыклад, як ставяцца да працы.

— Вы па-ранейшаму не прымаеце сучасную сусветную культуру?

— Я скептычна стаўлюся да тых тэндэнцый у ёй, якія пануюць сёння на Захадзе. Калі ўсё будзе развівацца ў тым напрамку, у якім развіваецца цяпер, калі зрываюцца ўсе характэрныя асаблівасці, усе індывідуальнасці культур, то яны, як асобныя агмені, знікнуць у такім аб’яднанні ў нішто. Архетыпы, традыцыі — вось на чым павінна грунтавацца культура. Мне здаецца, і мы, і вы гэта разумеем...

Не цяпер, але ў 2017-м

Падрабязна пра фільм, што Эмір Кустурыца здыме ў Беларусі

месна з Горанам Міхічам (сасцэнарыст кінашлягера “Чорная котка, бely кот”).

— Здымаць фільм мы хочам у вас не толькі з-за фабулы рамана, — падкрэсліў серб. — У мяне ёсць асцярога, што фашызм сёння актывізаваўся ва ўсім свеце. Я быў упэўнены, што яго “рэстаўрацыя” немагчымая... Каму, як не нашым людзям, ведаць, што з сябе ўяўляе фашызм. Мы хочам сфакусаваць увагу глядачоў на паралелі паміж тым, што было тады і што можа паўтарыцца цяпер...

Эмір Кустурыца ў курсе магчымасцей “Беларусьфільма”, і яны яго цалкам задавальняюць. Рэжысёр быў уражаны тымі рэзюмэмі, дэкарацыямі ды абсталяваннем, якія захаваліся з далёкіх гадоў. Старыя танкі, гарматы, машыны маюць выкарыстаць у будучай карціне.

пазнаёміцца з ёй яшчэ больш: “Калі я вяртаюся з вашай краіны ў Бялград, то прыгадваю пра яе са шчырай любоўю, дзялюся сваімі паўчэцямі з сябрамі. Дзівіць яе чысціня, адсутнасць маштабных крымінальных праяў, тут няма усё таго негатыву — у самых розных галінах, — якога сёння так шмат на Захадзе...”.

Кажучы пра тое, якая дапамога яму неабходна, Кустурыца пазначыў некалькі плоскасцей. Каб былі задзейнічаны ўсе тыя патрэбныя яму тэхнічныя ды іншыя рэсурсы, якія ёсць на “Беларусьфільме”. Каб не ўзнікала праблем з чалавечым рэсурсам. Каб, па-магчымасці, да працы былі прыцягнуты тыя фонды і арганізацыі, што дапамаглі б у стварэнні антуражу ваеннага часу, характэрнага менавіта для беларускай рэчаіснасці. Вынікам, па словах Эміра, павінен стаць папраўдзе сумесны

ужо ў маі падпішам канчатковую дамову. У дадзены момант мы знаёмім групу з магчымасцямі нашай студыі, пасля чаго зразумеем, што ад нас патрабуецца канкрэтна...

У Беларусі запланавана 60 здымачных дзён, асноўная іх частка пройдзе, мяркуюцца, пад Туравам. У карціне, вытрыманай у фірмовай стылістыцы Эміра, калі трагедыя і камедыя цесна пераплецены, будзе шмат музыкі. Але наўрад ці кампазіцый Горана Брэгавіча: іконы сучаснага балканскага фольку пасварыліся “ў хлам” колькі гадоў таму — ці то з прычыны высвятлення таго, хто з іх каго “зрабіў” як творцу сусветнага ўзроўню, ці то на глебе вызначэння, у чыёй музыцы больш запазычанняў з фольку. Карацей, тыповыя “разборкі” амбіцыйных мэтраў.

А пакуль Кустурыца працягвае працу над фільмам “На Млечным

Акцэнт тыдня

"Калі скончыцца вайна..."

"Узарваў" Інтэрнэт"... Як часта мы чуем або чытаем гэтую фразу... То відэа панды, якая аблізвае котку, то відэа коткі, якая вымылася ў пральнай машыне, — спрэс разрывы мозгу. А "бомбай" нядаўняй стаў прома-ролік аднаго з украінскіх тэлеканалаў па матывах фільма "В бой идут одни старики", прысвечаны 70-годдзю Перамогі над фашызмам ды чарговым угодкам заканчэння Вялікай Айчыннай вайны. Паўтары хвіліны, пад час якіх, упэўнены, сэрца замерла ў кожнага, хто бачыў гэтыя пранізлівыя кадры...

Алег КЛІМАЎ

— Калі скончыцца вайна, вернемся мы сюды, пройдзем па гэтых месцах — хто застаўся ў жывых...

— І паклічам лепшы сімфанічны аркестр. У фраках... І як улупім "Смуглянку"! Ад пачатку і да канца...

Гэта словы з рэальнага фрагмента карціны, калі героі Леаніда Быкава і Аляксея Смірнова сядзяць ля магільны дзяўчат з авіяцыйнага палка. І названы адрэзак зманціраваны са сцэнай з як бы дня сённяшняга, калі па полі да месца пахавання лётчыц з кофрам у руках падыходзяць людзі ў фраках (у іх ролях заняты музыканты Нацыянальнага прэзідэнцкага аркестра Украіны), дастаюць інструменты, рассяджаюцца на крэслах ды сапраўды ўразаюць "Смуглянку". Дзіўна, цудоўна!..

У мяне няма пэўнага меркавання, ці павінна айчыннае тэлебачанне 9 Мая здзіўляць ды скараць уяўленне гледачоў. Памятаецца, некалькі гадоў раней спецыяльна да святой даты здымалі праекты, якія сюжэтна прадстаў-

"К" інфармуе

Праграма для Пекіна

З 6 па 8 мая ў Пекіне пройдуць Дні культуры Рэспублікі Беларусь у Кітайскай Народнай Рэспубліцы, якія стануцца сведчаннем шчырай узаемнай цікавасці да культурных дасягненняў ды імкнення развіваць і ўмацоўваць супрацоўніцтва паміж краінамі.

Як паведамлілі "К" у Міністэрстве культуры нашай краіны, у рамках Дзён культуры, адкрыццё якіх адбудзецца ў "Weijing Concert Hall", пройдзе ўступленне Беларускага дзяржаўнага ансамбля народнай музыкі "Свята" Беларускай дзяржаўнай філармоніі, салістаў Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета Рэспублікі Беларусь. Адбудзецца адкрыццё выстаўкі графікі "Пэндзля сярброўства" на тэму "Прысвячэнне

лялі вядомага песні часоў вайны, пра вайну, а спявала іх цяперашняе пакаленне артыстаў, прычым жанравая прыналежнасць выканаўцаў была самая розная. Мне здаецца, калі гэтыя праекты атрымліваліся, дэманстрацыі "тут ды цяпер" памяці, павагі, "радасці са слязамі на вачах" было дастаткова...

Калі фантазіраваць, то можна было б прапанаваць не падобны тэлеканцэрт, а асобныя песенныя ўкрапанні нумароў з яго на працягу дня паміж іншых перадач (урэшце, на некаторых нашых каналах тое існуе). Або маглі б з'явіцца ўстаўкі, у якіх цяперашнія акцёры сыгралі б памятна кавалачкі са знакавых студыяў Другую сусветную, беражліва, акуратна і сэнсава дапоўніўшы эпізоды, як гэта сапраўды таленавіта зрабілі ўкраінцы. Далібог, ну не патрэбны ў такі дзень на экраны ТБ шоу са спецэфектамі, занадта залівацкімі скокамі ды спевамі! Гэта дзень урачыстых мерапрыемстваў, ускладненняў кветак да помнікаў, віншаванняў, ушанавання тых, каго з кожным годам застаецца ўсё менш і менш, проста шпацыраў па вуліцах, нягучных застолляў ды прагляду старых савецкіх (і некаторых больш сучасных, у тым ліку айчынных) фільмаў пра страшныя і вялікія гады. І — фінальнага салюту...

Я пісаў гэтыя радкі яшчэ да таго, як стала вядомай тэлесетка на 9 Мая. Вы, напэўна, яе ўжо вывучылі. Чаго мне дакладна не хацелася б убачыць па тэлевізары ў будучую суботу, дык гэта скляпаных "на каленцы" сучасных серыялаў пра той трагічны перыяд нашай гісторыі... І хочацца, каб хутчэй скончылася вайна ў нашых суседзях...

"Хлопцы, будзем жыць!..." — крычыць пілот падпаленага самалёта з таго ж несмяротнага кінаворота.

Будзем!

К

Сітуацыя

У Зборы помнікаў гісторыі і культуры Беларусі, у тым, прысвечаным Мінску (год выдання — 1988-ы), ёсць артыкул пра Палац культуры тэкстыльшчыкаў. Палац згадваецца як помнік савецкага доілідства і характэрны для свайго часу ўзор архітэктуры грамадскіх збудаванняў. Яго ўзвядзенне ішло ў 1954 — 1956 гадах па праекце, ужо скарыстаным раней, у 1960-м было адноўлена па перагледжаным праекце (архітэктары — С.Мусінскі і Л.Каджар), а скончылася ў 1965 годзе.

Пётра ВАСІЛЕЎСКИ

Пахавана пад уцяпляльнікам

Сёння Палац культуры "Лошыцкі" ілюструе стан фасада да і пасля пачатку работ будаўнікоў: зграфіта на левым баку ўжо страчана слямі ўцяпляльніка. / Фота Аліны САУЧАНКА

Справа ў зграфіта

Можна сказаць, што ўзводзіць яго пачыналі як тыпавы, а ў выніку шэрагу трансфармацый атрымаўся будынак з арыгінальнымі рысамі. І надае тую самавітасць палацу не ў апошняю чаргу манументальная аздоба галоўнага фасада — зграфіта агітацыйна-прапагандыскага характару, зробленае двума мэтрамі беларускага мастацтва, на той час — маладымі мастакамі, Гаўрылам Вашчанкам і Уладзімірам Стэльмашанкам. Асабіста для мяне найбольш цікавае прадастаўляюць не выявы, а шрыфтавая частка зграфіта. Бо хоць самі тэксты "кананічныя", іх выкананне — досыць авангарднае. Па сутнасці, гэта абстрактныя кампазіцыі з літар.

У 2007 годзе палац, што належыў Камвольнаму камбінату, змяніў гаспадара. Цяпер гэта камунальная ўласнасць, гаспадар — Мінгарвыканкам. Афіцыйная назва — "Дзяржаўная культурна-асветная ўстанова "Палац культуры "Лошыцкі". Знаходзіцца палац у зручным месцы — на адной з галоўных транспартных камунікацыйных сталіц, побач з прыроднай і культурнай каштоўнасцю — Лошыцкім паркам — і раёнам, дзе яшчэ нядаўна пераважала дэпрэсіўная забудова гарадской ускраіны, а зараз як грыбы пасля дажджу растуць рэспектабельныя гмахі. Пры адносна невялікім памере, дзякуючы ўдалай прывязцы да ландшафту, даволі выразнаму сілуэту ды пластыцы фасада, палац успрымаецца архітэктурнай дамінантай прылеглага раёна. Пэўны час будынак палаца быў у заняпадзе. Зараз вядзецца яго рэканструкцыя, якая

Каму клапаціцца пра лёс манументалістыкі савецкай пары?

А гэтая частка манументальнага зграфіта, што страчана над слоём уцяпляльніка.

тва Адміністрацыі Ленінскага раёна сталіцы Рыта Странгельская заяўляла ў прэсе, што пано не падлягае аднаўленню, рэстаўраваць яго няма магчымасці, бо будынку — пяцьдзесят гадоў, і за гэты час да яго, так бы мовіць, рукі не даходзілі.

Сапраўды, навошта?

Мяркуючы па рэакцыі ў Сеціве, шкада гэтага твора савецкага манументальнага мастацтва не мне аднаму: "Навошта пано прыбіраць? Якая ні ёсць, але гэта гісторыя. Наша гісторыя"; "Пано амаль цэлае.

Мазаіка "Беларусь партызанская" на гасцініцы "Турыст" уся абвалілася, але яе будуць аднаўляць. А тут: "Няма магчымасці...!"; "Дадэнае пано варта захаваць, бо гэта люстэрка эпохі"; "Гэтак пано 50 гадоў, але выглядае яно нармальна".

І сапраўды, для каменнага будынка пяцьдзесят гадоў — гэта ўзрост немаўляці, а зграфіта (разьба альбо выдзіранне па тынкоўцы) не ўяўляе для рэстаўратара праблем. Бо вартасць гэтай тэхнікі — у яе таннасці ды прастаце выканання, а таксама ў трываласці адносна агрэсіўнага асяроддзя. Самы прасты ўзор зграфіта — гэта каліслой тынкоўкі колерам адрозніваецца ад асновы. І тым не менш, пано "пахавана" пад слоём уцяпляльніка, бо "захаваць няма магчымасці".

Гэта нагадвае мне практыку капітальных рамонтаў савецкай пары,

калі з будынкаў зніклі ляпніна, каваны і разны дэкор, а замест іх — альбо нічога, альбо што папрасцей. Будаўнікі ў дадзеным выпадку зрабілі як ім звыкла, зручней ды танней. А адміністрацыя будынка не мела нічога супраць. Уцяпляльце тыя ж сцены ды зграфіта захаваць — гэта ж думаць трэба, што ды як...

Запыталіся мы, аднак, як такое магло здарыцца, у дырктара Палаца культуры "Лошыцкі" Мікалая Казюліна. Ён спаслаўся на згаданае вышэй меркаванне спецыялістаў у праўленні капітальнага будаўніцтва. Ад сябе дадаў, што будынак Палаца культуры не з'яўляецца помнікам архітэктуры і яго аздоба мастацкай каштоўнасці не ўяўляе. Май суразмоўца адзначыў, што не варта нам засяроджвацца выключна на тых сямі дзесяцігоддзях савецкага часу, калі Беларусь мае тысячагадовую гісторыю. А каб надаць Палацу культуры больш беларускасці, дадаў суразмоўца, да яго прыбудуць рэстаран і бар, дзе наведвальнікі змогуць паласавацца нацыянальнымі стравамі ды напоймі.

За кім ініцыятыва?

Пацікавіліся мы і ў Беларускім саюзе мастакоў, чаму аказалася неабароненай манументальная работа аўтарства двух народных мастакоў Беларусі і хто павінен быў бы ініцыяваць складанне "ахоўнай граматы" для гэтага ды іншых аналагічных твораў нашай

Газета **КУЛЬТУРА** ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАЯ, ДЛЯ ДАСГУГУ (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА) Выдаецца з кастрычніка 1991 года.

Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. Рэгістрацыйнае пасведчанне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Галоўны рэдактар — Сяргей Сяргеевіч ТРАФІЛАЎ. **Адказны сакратар**: Вольга НАВІЦКАЯ; **рэдактары аддзелаў**: Канстанцін АНТАНОВІЧ, Надзея БУНЦЭВІЧ, Барыс КРЭПАК, Яўген РАПІН, Ілья СВІРЫН; **аглядальнікі рэдакцыі**: Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ, Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ; **спецыяльныя карэспандэнты**: Пётр ВАСІЛЕЎСКИ, Алег КЛІМАЎ, Аліна САУЧАНКА; **мастацкі рэдактар** — Наталія ОВАД; **карэктар** — Інга ЗЕЛЬБІС.

Сайт: www.kimpress.by E-mail: kultura@tut.by Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пакоі 16-28, 94-98, чацвёрты паверх. Тэлефоны: (017) 286 07 97, (017) 334 57 23. Тэлефон-факс: (017) 334 57 41. Рэкламны адрас: тэл. (017) 286 07 97, 334 57 41. Выдавец — Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова "КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА" 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пакоі 16-28, 94-98, чацвёрты паверх. Бухгалтэрыя: (017) 334 57 35. **Аўтары допісаў паведамляюць прозвішча, поўнаснае імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдачы, кім і калі выдадзены пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас.** Аўтарскія рупкалісі не рэзюмуюцца і не вяртаюцца. Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў. *Матэрыял на правах рэкламы. "Культура", 2015. Наклад 5 749. Індэксы 63875, 638752. Рознічны кошт — па дамоўленасці. Падысана ў друку 29.04.2015 у 17.30. Замова 1737. Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства "Выдавецтва "Беларусь Дом друку". ЛП № 02330/106 ад 30.04.2004. пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск.

культуры. У адказ пачулі: Саюз — грамадская арганізацыя і, адпаведна, паўнамоцтваў, каб нешта бараніць, не мае. Можа хіба выказаць шкадаванне з нагоды таго, што адбылося... А займацца аховай культурнай спадчыны мусяць Міністэрства культуры і службы Мінгарвыканкама, калі гэта сталічная камунальная ўласнасць.

У Мінгарвыканкаме нашай суразмоўцай была галоўны спецыяліст Галоўнага ўпраўлення ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі спадарыня Наталля Радчанка. Яна брала ўдзел у нядаўнім “круглым stole” па тэме аховы гісторыка-культурнай спадчыны, арганізаваным “К”. Паводле яе слоў, у юрыдычным сэнсе няма да каго мець прэтэнзіі, бо будынак насамрэч не мае статусу помніка гісторыі і культуры, а значыць, у праекціроўшчыкаў ды будаўнікоў “развязаны рукі” ў справе яго рэканструкцыі. Між тым, зазначыла яна, Саюз мастакоў мог бы пакапаціцца пра такі статус і для гэтага будынка, і для іншых, калі да іх фасадаў ці інтэр’ераў маюць дачыненне нашы вядомыя майстры. Права ініцыятывы па прызнанні аб’екта помнікам, адпаведна заканадаўству, маюць і прыватныя асобы, і грамадскія арганізацыі. Каму ж, як не Саюзу мастакоў — аб’яднанню прафесіяналаў, ведаць, што варта лічыць творам і помнікам, а што — не? Вось здолелі ж мастакі дамагчыся статусу помніка культуры для будынка, дзе знаходзіцца іх арганізацыя, бо такі статус прадугледжвае падатковыя льготы...

Дык чыя справа?

Самі аўтары пано, Гаўрыла Вашчанка і Уладзімір Стэльмашонак, адышлі ў іншы свет. Мы звярнуліся да іхніх нашчадкаў, таксама мастакоў, — Канстанціна Вашчанкі і Сяргея Стэльмашонка, з пытаннем пра іх магчымыя дзеянні ў дадзенай сітуацыі. Адказы абодвух былі падобныя, прынамсі, па сэнсе. Канешне ж, і Канстанцін, і Сяргей абураны, але кепска ўяўляюць, што

могуць зрабіць. Гаўрыла Харытонавіч калісьці распавядаў свайму сыну, што, паводле агульнапрынятых маральных норм, твор мастацтва знішчаны быць не можа (Нататка на палях, як той казаў: адным з надпісаў у тым зграфіта быў “Мастацтва належыць народу”). Няма закону, які гэта дазваляў бы. Закон законам, а рэчаіснасць — іншая справа. Тут адмоўных прыкладаў шмат...

Распаўсюджваюцца на нашчадкаў нормы аўтарскага права на манументальныя творы ці не, было нашым наступным пытаннем мастакам. Калі твор аплачаны і мае гаспадара, дык — наўрад ці. У дадзеным выпадку права ўладання і ахоўныя функцыі належыць дзяржаве. А ці гэта справа Саюза мастакоў — пільнаваць манументальныя творы па ўсёй краіне? Адназначна не, у голас адказалі абодва. І паразважалі, што каб вывезці твор за мяжу, уладальніку патрэбна хадзіць па інстанцыях, праводзіць экспертызы, атрымліваць на падставе дакументаў дазвол, а каб твор мастацтва знішчыць, ні экспертных заключэнняў, ні дазволу не трэба.

Лёс твора на фасадзе або ў інтэр’еры будынка павінен вырашаць усё ж не будаўнік, які мае натуральнае жаданне мець як мага менш клопату, а дасведчаны ў мастацтве эксперт. Так — у ідэале. У жыцці, на жаль, інакш...

“Знікла памятка дзён...” — сказаў бы з гэтай нагоды класік. Мы ж канстатуем, што на ўсе выпадкі законаў не зробіш, да кожнай карціны міліцыянера не прыставіш. Застаецца спадзявацца на маральную эвалюцыю грамадства...

Можа, хтосьці, прачытаўшы артыкул, скажа: “Падумаеш, страта! Хіба Вашчанка са Стэльмашонакам — гэта Сікейраз з Рыверай?” Параўнанне творчых патэнцыялаў — рэч паводле вызначэння спрэчная. Але ці мела б Мексіка вялікіх манументалістаў пры тым стаўлені грамадства да мастацкай творчасці, узор якога мы тут згадалі...

K

Увага! Аб’ява!*

УТВЕРЖДЕНО

постановление Президиума Центрального комитета Белорусского профсоюза работников культуры 29.09.2010, № 2

ПОЛОЖЕНИЕ о Премии Белорусского профсоюза работников культуры в сфере культуры и искусства

(с изменениями и дополнениями Постановлением от 29.02.2012 № 69, от 15.04.2013 № 101)

1. Премия Белорусского профсоюза работников культуры в сфере культуры и искусства (далее — Премия) присуждается работникам культуры, деятелям искусства, профессиональным и любительским коллективам художественного творчества (далее — творческие коллективы), индивидуальным авторам и исполнителям за заслуги и высокие достижения в сфере культуры и искусства (проза, поэзия и драматургия, инструментальная музыка, вокал, живопись, скульптура, графика, дизайн и декоративно-прикладное искусство, работы в сфере циркового, театрального и экранного искусства), журналистики, за активную работу по развитию народного творчества и любительского художественного творчества в Республике Беларусь. Кандидаты на соискание Премии должны быть, как правило, членами Белорусского профсоюза работников культуры.

2. Премия присуждается один раз в год ко Дню работников культуры в следующих номинациях:

- а) литература, журналистика, критика — одна премия;
- б) театральное искусство — одна премия;
- в) экранное искусство — одна премия;
- г) музыкальное искусство — одна премия;
- д) живопись, скульптура, графика, дизайн и декоративно-прикладное искусство — одна премия;
- е) народное творчество — одна премия;
- ж) любительское художественное творчество — одна премия;
- з) цирковое искусство — одна премия;

и) эстрадное искусство — одна премия.

3. Размер Премии устанавливается при принятии решения о ее присуждении постановлением Президиума Центрального комитета Белорусского профсоюза работников культуры.

4. Выдвижение лиц, творческих коллективов на соискание Премии производится на собраниях трудовых коллективов предприятий, организаций и учреждений, заседаниях президиумов районных, городских и областных комитетов Белорусского профсоюза работников культуры, коллегий, президиумов и секретариатов правлений и иных руководящих органов культуры, творческих союзов, министерств и ведомств Республики Беларусь.

Выдвижение лиц, творческих коллективов на соискание Премии и отбор кандидатов в соискатели проводится гласно, с предварительным объективным и аргументированным обсуждением.

На соискание Премии могут выдвигаться лица, творческие коллективы, внесшие значительный вклад в развитие культуры и искусства, сферу литературы и журналистики Республики Беларусь, а также осуществляющие активную работу по развитию народного творчества и любительского художественного творчества в республике.

Не допускается включение в состав коллектива соискателей лиц, осуществляющих в процессе выполнения работы только административные, консультативные или организационные функции.

5. На соискание Премии, как правило, не представляются лица, творческие коллективы, которые одновременно выдвинуты на получение Государственной премии Республики Беларусь, международных премий других государств или получившие такие премии ранее.

Премия Белорусского профсоюза работников культуры в сфере культуры и искусства повторно не присуждается.

6. Документы и материалы по выдвижению лиц, творческих коллективов на соискание Премии принимаются Комиссией по присуждению Премии Белорусского профсоюза работников культуры в сфере культуры и искусства (далее — Комиссия) до 10 августа года, в котором присуждается Премия.

Материалы и документы по кандидатам на соискание Премии рассматриваются Комиссией в два этапа. На первом этапе отбираются кандидаты, представившие для участия в конкурсе на соискание Премии все материалы, соответствующие Приложению 1. На втором этапе принимается решение о рекомендации Президиуму Центрального комитета Белорусского профсоюза работников культуры о присуждении Премии.

7. Информация о порядке выдвижения лиц, творческих коллективов, требования к оформлению и представлению документов и прилагаемых к ним материалов определяются Центральным комитетом Белорусского профсоюза работников культуры и публикуются в газетах “Беларускі Час”, “Культура” до 10 мая года, в котором присуждается Премия.

8. Решение о присуждении Премии принимается по представлению Комиссии постановлением Президиума Центрального комитета Белорусского профсоюза работников культуры. При этом учитывается участие кандидата в работе профсоюзной организации, выборных органах профсоюзной организации и мероприятиях, которые проводятся профсоюзами.

По решению Комиссии к присуждению Премии могут быть представлены два кандидата в одной номинации.

Результаты присуждения Премии Белорусского профсоюза работников культуры публикуются в газетах “Беларускі Час”, “Культура”.

Лицам, которым присуждена Премия, присваивается звание “Лауреат Премии Белорусского профсоюза работников культуры”, вручается Знак, Свидетельство, Диплом Лауреата и денежное вознаграждение в размере, утвержденном Президиумом Центрального комитета Белорусского профсоюза работников культуры.

В том случае, когда Премия присуждается творческому коллективу, денежная часть Премии направляется на укрепление его материально-технической базы или поощрения его участников (оплата туристической поездки, участия в праздничных мероприятиях и т.д.). Коллективу вручается Диплом.

ФОТОФАКТ

Сустрэча з Кустурыцам

27 красавіка ў Міністэрстве культуры адбылася сустрэча міністра культуры краіны Барыса Святлова з кінарэжысёрам Эмірам Кустурыцам і прадстаўнікамі яго здымачнай групы. На ёй прысутнічалі і карэспандэнты “К”. На 1-й паласе можна прачытаць, што адказаў Кустурыца на пытанні беларускіх журналістаў і, у прыватнасці, пытанне ад “К”. Ну, і, вядома ж, даведацца, з якой мэтай кінарэжысёр наведваў нашу краіну.

Фота Таццяны МАТУСЕВІЧ

Приложение 1

к Положению о Премии Белорусского профсоюза работников культуры в сфере культуры и искусства

ПЕРЕЧЕНЬ документов и прилагаемых материалов на выдвижение кандидатов на соискание премии Белорусского профсоюза работников культуры в сфере культуры и искусства

В Комиссию по Премии Белорусского профсоюза работников культуры в сфере культуры и искусства на каждого кандидата (лицо, творческий коллектив), выдвинутого на соискание премии Белорусского профсоюза работников культуры в сфере культуры и искусства (далее — Премия), представляются следующие документы и материалы:

1. Представление о выдвижении кандидата (лицо, творческий коллектив) на соискание Премии, в котором указывается: фамилия, имя, отчество кандидата, поименный список творческого коллектива, звания, награды, годы их присвоения. Представление печатается на бланке, подписывается руководителем и председателем профсоюзного комитета организации, которая выдвигает на соискание Премии, заверяется печатью организации.

2. Выписка из протокола собрания трудового коллектива (профсоюзного собрания) предприятия, организации, или президиума районного, городского, областного, Центрального комитетов профсоюза, или коллегии, президиума, секретариата Правления органа культуры, творческого союза, министерства, ведомства, которые выдвинули кандидата на соискание Премии.

Выписка подписывается председателем собрания, президиума, коллегии или секретариата Правления, заверяется печатью организации.

3. Характеристика кандидата и его творческой деятельности (характеристика творческой деятельности коллектива), в которой обосновывается его (кандидата, творческого коллектива) и его творческой деятельности общественное признание.

В характеристике должны быть указаны: фамилия, имя, отчество (достоверно по паспорту на белорусском и русском языках), дата рождения, место работы (полное название организации с указанием ведомственной принадлежности) и должность, участие кандидата в соискании Премии в работе профсоюзной организации, выборных органах профсоюзов, мероприятиях, которые проводятся профсоюзами.

Характеристика подписывается руководителем организации, которая выдвигает лицо, творческий коллектив на соискание Премии, заверяется печатью организации.

4. Фотография кандидата или коллектива, представленного на соискание Премии.

5. Отзывы в средствах массовой информации (оригиналы или копии), альбомы, афиши, программы, печатная продукция, другие документы, которые свидетельствуют о широком общественном признании выдвинутых на соискание Премии кандидатов (лиц, творческих коллективов).

Материалы на иностранных языках представляются совместно с переводом на русский (белорусский) язык.

6. Информация о творческой деятельности кандидата (лицо, творческий коллектив), свидетельствующая о его заслугах и высоких достижениях в сфере культуры и искусства, журналистики, об активной работе по развитию народного искусства и самостоятельного творчества в Республике Беларусь.

Дзяжурны па нумары

“Малавата будзе!”

Шпацыруючы па Мінскім футбольным манежы, дзе ладзіўся XXII Міжнародны спецыялізаваны форум па тэлекамунікацыях, інфармацыйных і банкаўскіх тэхналогіях “ТІВО-2015”, я не пераставаў здзіўляцца тым навінкам, якія тут былі прадстаўлены.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

Што ні кажы, а сёлетні форум быў асабліва багаты на сюрпрызы: кожны пяты замежны госць на ім дэбютаваў, а яшчэ на “ТІВО” ўпершыню ладзілася цэлая рэабілітацыйная выстаўка... Цікавостак сапраўды хапала: інавацыі, што называецца, былі на любы густ. Напрыклад, каля робата-гаспадара віраваў сапраўдны натоўп гасцей, а аматараў здаровага ладу жыцця цікавіў фітнес-бранзалет, які мерае пульс і сінхранізаваны са смартфонам... Адна з кампаній прапагандавала мабільныя прыкладанні для бацькоў, іншая — адзіны дыспетчарскі call-цэнтр па пытаннях ЖКГ...

Не адставалі ад агульнага трэнда і ўстановы культуры. Так, Нацыянальная бібліятэка Беларусі падрыхтавала для гасцей выстаўку некалькіх прэзентацый, а да 70-годдзя Вялікай Перамогі супрацоўнікі галоўнай бібліятэкі краіны стварылі інтэрнэт-рэсурс “Памяць палаючых гадоў”. Таксама тут жа можна было азнаёміцца з новым электронным выданнем “Падпольны і партызанскі друк Беларусі”, паглядзець на абсталяванне для алічбоўкі пласцінак, пабываць на прэзентацыі новага электроннага рэсурсу “Мода. Стыль. Прыгажосць”...

Усе гэтыя навінкі не маглі не радаваць. Засмучала толькі тое, што такіх інавацый было не так ужо і шмат, а на канферэнцыі “Электронная культура”, якая павінна была б стаць сапраўднай пляцоўкай для падобных ноу-хаў у сферы культуры, дакладчыкі распыталі збоўшага пра развіццё праектаў, што “прагучалі” год ці два таму...

Зразумела, няма мяжы дасканаласці. Але ж таму наведвальніку выстаўкі “ТІВО-2015”, які працуе ў музеі, клубе ці бібліятэцы або проста імі цікавіцца ды наведвае, хацелася б, прынамсі, пачуць пра новыя праекты, дасягненні і перспектывы ў сферы інфармацыйных тэхналогій ды іх прымянення ва ўстановах культуры. Так, на канферэнцыі “Электронная культура” прагучалі і такія даклады... Але ж, як казаў герой аднаго вядомага мультфільма, усяго гэтага “малавата будзе”...

На мой погляд, асноўная праблема ў тым, што галіна інфармацыйных тэхналогій — адна не толькі з самых перспектывных, але і высокааплатаўных. Так, валанцёрскі рух можа дапамагчы справе, але без фінансавай падтрымкі як з боку дзяржавы, так і прыватных арганізацый наўрад ці можна будзе чакаць хуткага ўкаранення найноўшых тэхналогій ў сферы культуры. І нашым раённым бібліятэкам ды музеям часцей за ўсё застаецца адно толькі марыць пра высакаякасныя сайты ды старонкі ў Сеціве, пра электронную чаргу, замовы білетаў праз Інтэрнэт ці віртуальныя экскурсіі ў рэжыме онлайн...

Выйсце тут можа быць толькі адно: не сядзець і чакаць бюджэтных сродкаў, але шукаць спонсараў ды мецэнатаў, ствараць праекты і дасялаць штогод па некалькі заявак на гранты ў айчынныя ды замежныя фонды. Можна наладзіць супрацоўніцтва з грамадскімі арганізацыямі і тымі ж валанцёрамі, якія, будучы, скажам, прыхільнікамі музейнай ці краязнаўчай дзейнасці, дапамогуць музейшчыкам з развіццём інтэрнэт-старонкі, з напайненнем яе актуальным кантэнтам ды, магчыма, праз свае кантакты выйдучы з прапановамі на інвестараў з іншых краін і гэтак далей... А калі ўстанова культуры сапраўды пачне “гучаць” спачатку ў віртуальнай, а пасля і ў рэальнай прасторы, на яе звернуць увагу і больш буйныя арганізацыі — як прыватныя, так і дзяржаўныя, — ды, магчыма, і кіраўнікі райвыканкамаў... Улічваючы ж тое, што менавіта з дапамогай валанцёраў летась ды сёлета ў Беларусі было ажыццёўлена нямала праектаў у сферы культуры, гэты шлях падаецца адным з самых перспектывных...

Калі меркаваць пра наша сённяшняе мастацтва па крытычных артыкулах і рэцэнзіях, дык ствараецца ўражанне, што іх аўтары нагадваюць гоголеўскіх губернскіх дам: яны або “проста прыемныя”, або “прыемныя ва ўсіх адносінах”. На жаль, у сучаснай крытыцы ды мастацтвазнаўстве няма думкі, якая вяла б мастакоў за сабой, — саму крытыку часта “вядзе” той або іншы масціты мастак.

Барыс КРЭПАК

Можна запярэчыць: а дзе ж вы сёння бачылі беларускую мастацкую крытыку? Яе даўно і след прастыў! Гэта так і не так: усё ж час ад часу з’яўляецца ў нейкіх часопісах штосьці падобнае на крытычную думку ў адносінах да выяўленчай культуры, але, канешне, на жаль, мала хто з аматараў мастацтва, мастакоў ды саміх мастацтвазнаўцаў тое чытае. А ў Сеціва беларуская мастацкая крытыка пакуль не ўвайшла, каб набыць характэрныя для онлайн-крытыкі такія рысы, як мультымедыйнасць, інтэрактыўнасць, гіпертэкстуальнасць. А калі што і праскоквае, то гэта альбо вельмі нізкі прафесійны ўзровень, альбо дылетанцтва, альбо плагіят чыстай вады.

Гэта калісьці, у савецкія часы, мастакі маглі паскардзіцца ў ЦК КПБ або падаць у суд на крытыка, калі ён у сваім артыкуле рэзка крытычна “прайшоўся” па іхніх творах (быў такі выпадак са мной у 1980-я). А зараз... Зараз поўная свабода слова і для мастакоў (малой што хочаш, выстаўляй дзе хочаш), і для мастацтвазнаўцаў — пішы што хочаш. Але толькі пісаць прафесійна няма каму, ды і навошта: каму гэта зараз патрэбна? Траціць час, нервы і здароўе, каб потым атрымаць капечны ганарар ды масу папрокаў незадаволеных, калі пра іх раптам напісана штосьці “не тое”, — змілуйцеся! Урэшце, сёння, акрамя газеты “Культура” і часопіса “Мастацтва”, практычна ўсе дзяржаўныя ды недзяржаўныя СМІ ставяцца да выяўленчай культуры, мякка кажучы, не вельмі прыхільна. Ці не, не так. Проста інфармуюць пра яе існаванне як такое без спроб занурыцца ў глыб.

Крытыкі-дыназаўры, з якімі ў даўнія часы лічыліся і мастакі, і грамадства, даўно пайшлі з жыцця, не пакінуўшы пасля сябе фундаментальнага пісьменнага патомства, а тыя, дзякаваць богу, жывыя, хто таксама калісьці “рабіў надвор’е”, — на пенсіі і ад мастацтвазнаўства паступова ды ціха-мірна адышлі... Парадокс: фармальна існуюць секцыя і мастацкай крытыкі, і мастацтвазнаўства Беларускага саюза мастакоў (амаль 35 чалавек), і цэлы Беларускі саюз літаратурна-мастацкіх крытыкаў, пра работу якога я, праўда, абсалютна нічога не ведаю, хаця як бы з’яўляюся яго членам. Працуе і кафедра літаратурна-мастацкай крытыкі Інстытута журналістыкі БДУ. Існуе і адпаведная кафедра ў БДАМ. Словам, быццам бы ўсё ёсць, а вось мастацкіх крытыкаў — кот наплакаў, ды і прафесійных мастацтвазнаўцаў ды гісторыкаў мастацтва — таксама... Затое

дылетантаў-аматараў, так бы мовіць, “ад сахі”, якія думаюць, што напісаць артыкул пра выстаўку ці нейкага мастака проста, шмат...

Я ўжо не кажу, што праблемы гэтыя тычацца не толькі сталіцы, але і рэгіёнаў, дзе практычна няма каму пісаць у “цэнтр” (за рэдкім выключеннем — Ізяслаў Катляроў са Светлагорска, Святлана Строгіна з Магілёва, Марына Загідуліна з Гродна, якія маюць пастаянныя добрыя сувязі, скажам, з газетай “Культура”). З астатнімі гарадамі краіны ў плане “мясцовага” мастацтвазнаўства — праблема, хаця ў Віцебску, Барысаве, Гомелі ёсць, так бы мовіць, арт-крытыкі — члены БСМ, але “разгайдаць” іх на напісанне, для тых жа “Культуры” або “Мастацтва”, нават простага матэ-

стаць арт-крытыкам. Прабачліва ўсімхнуўшыся, сказала, што ёй трэба напісаць артыкул пра адну выстаўку. “Ну дык пішыце! — Але выстаўка такая нецікавая... — І напішыце, што яна слабая, паразважайце, асэнсуеце сітуацыю. — Не, нельга, бо гэта ж юбілейная выстаўка... Юбіляр пакрыўдзіцца... — Дык што, будзеце пачынаць жыццё ў крытыцы з няшчырасці? — Але ж прасілі...” — і ўсмешка ейная стала зусім бездапаможнай...

Дый неўзабаве ўсмешка становіцца пераможнай: глядзіш, а дзяўчына ўдае — “уплывовы крытык”, выдае безапалейныя ацэнкі, астатняе лічыць інтэлектуальным “гарнірчыкам”, дэталі для чытача. Так нараджаюцца бойкія пасрэднасці, фальшывыя інтэлектуалы, якія, па словах Аляксандра Бенуа,

■ Разгорнеш сёння глянцавы часопіс, зазірнеш у газету ў адпаведныя раздзелы, паглядзіш кароткія рэкламныя навіны тэлебачання пра нейкую персанальную выстаўку чарговага малавядомага “генія” або вядомага “народнага” ці “заслужанага” — і што бачыш? **Мурлыкае брат так званы крытык, проста-такі трэцца аб манументальную нагу мастака, асабліва калі той — юбіляр або лаўрэат. І ніякіх табе праблем!**

Што наканававана крытыку?

Лепш аб’язджаць мустангаў ці катацца на поні?

рыялу-рэцэнзіі, не кажучы пра сур’ёзнае даследаванне сучаснага мастацкага жыцця іхняга рэгіёна, вельмі цяжка...

Канешне ж, у прынцыпе ніколі не кіну камень у бок мастацтвазнаўцаў — членаў Беларускага саюза мастакоў. Усе яны добра працуюць на сваіх пасадах у дзяржаўных установах і грамадскіх арганізацыях, хтосьці мае ганаровыя званні, дзяржаўныя прэміі, ёсць прафесары і дацэнты, кандыдаты мастацтвазнаўства, кіраўнікі ды супрацоўнікі музеяў, галерэй, рэдакцый газет... Але практычна ніхто з іх ужо не жадае мець справы з мастацкай крытыкай, бо гэта сапраўды няўдзячная справа, за якую ніхто не скажа дзякуй. Урэшце, справа не ў гэтым. Вось успомніў Пушкіна: “Крытыка — навука

■ Дык што ж такое званне крытыка? **Знак прыгожай, прэстыжнай прафесіі або адказнай духоўнай місіі? Што наканававана крытыку: смела крочыць у нязведанае ці каціцца ва ўтульным экіпажы па наезджанай дарозе ў ар’ергардзе мастакоў?**

адкрываць прыгажосць і хібы ў творах мастацтва і літаратуры. Яна заснавана на дасканалым веданні правілаў, якімі кіруецца мастак або пісьменнік у сваіх творах, на глыбокім вывучэнні ўзораў ды дзейным назіранні сучасных выдатных з’яў”. Сапраўды — цэлая навука, граніт якой трэба грызці і грызці ўсё жыццё... А хто заоча? І навошта?

Не так даўно прыйшла да мяне ў рэдакцыю адна дзяўчына, якая скончыла ці то Акадэмію мастацтваў, ці то Інстытут журналістыкі (дакладна ўжо не памятаю), і выказала жаданне

“похваляваць і поругіваюць, но [...] всякая [...] способна превратиться в дракончика”. Праўда, “у дракончыка” ў нас амаль не ператвараюцца, — часцей так званыя крытыкі становяцца вожыкамі-мурлыкамі, якіх прыемна паглядзіць. “З глуду з’ехаў! — вырашыць чытач. — Вожык у яго замурылкаў! Пра калючкі забыўся?”

А калі я, фігуральна, — пра тую самую крытыку, якую калісьці з гэтым сімпатычным звярком параўналі? Сапраўды, калі ёй штосьці было не даспадобы, мастацкая крытыка выстаўляла іголки. “Калоліся” і мае калегі-нябожчыкі Алег Сурскі, Валодзя Бойка, Мікалай Крукоўскі, Алег Белавусаў, Андрэй Савіцкі; у свае часы “калоліся” Эма Пугачова, Мікалай Паграноўскі, Ларыса Фінкельштейн, Пётра Васілеўскі (дай ім Бог здароўя).

Толькі нездарма ўсе гэтыя дзеясловы ўжываюцца ў мінулым часе. Разгорнеш сёння глянцавы часопіс, зазірнеш у газету ў адпаведныя раздзелы, паглядзіш кароткія рэкламныя навіны тэлебачання пра нейкую персанальную выстаўку чарговага малавядомага “генія” або вядомага “народнага” ці “заслужанага” — і што бачыш? Мурлыкае брат так званы крытык, проста-такі трэцца аб манументальную нагу мастака, асабліва калі той — юбіляр або лаўрэат. І ніякіх табе праблем!

Насамрэч праблем шмат як ніколі. Яны, гэтыя праблемы, даўно лунаюць у паветры, але пра іх сёння не гавораць нават у кулуарах, не тое што з трыбун альбо ў друку. Нікому ўжо не цікава ведаць, чаму ў нас знікла мастацкая крытыка. Але, можа быць, першапрычына ў тым, што яна зведала пэўную інфляцыю ў вачах саміх творцаў? Прынамсі, у асяродку мастакоў усё больш заўважаючы практычны падыход да крытыка і мастацтвазнаўцы:

хутчэй упісаць іх у свой творчавы парадак!

З іншага боку, калі разглядаеш крытыку як частку мастацкага жыцця краіны, дык пераконваешся: яна адлюстроўвае тое, што ёсць. Бо калі ёсць шэры паток твораў, дык не можа не існаваць і шэрая крытыка. Калі без усялякай падставы ўзнімаецца да нябёсаў твор, які заслугоўвае ўвагі толькі з той прычыны, што аўтар яго займае высокую пасаду ці проста з’яўляецца сябрам мастака, пра якога расказвае, альбо, зноў-такі, — “масціты”, дык ёсць і “крытыка”, што яго абслугоўвае...

Так, сёння як ніколі лёгка стаць спеваком, мастаком, артыстам, журналістам. Калі я бачу па тэлебачанні канцэрт, дзе безгалосыя спяваюць з мікрафонам, бяздарныя тэлесерыялы пра “ўбойныя аддзелы”, калі назіраю, як тыя, хто не адчувае колер і не можа прафесійна нарысаваць руку натуршчыка, пішуць карціны ды становяцца “авангардыстамі”, “канцэптуалістамі”, стваральнікамі “актуальнага” мастацтва, я разумею смеіла сьмеіцца такіх людзей-дылетантаў, якія эстэтычна неадукаваныя, але так ці інакш спакваля “замбіруюць” неакрэплія душы маладых людзей. Але хто ім супрацьстаіць? На жаль, няма каму... Вось тут бы сапраўднага аўтарытэтнага крытыка-аналітыка, ды дзе ж яго ўзяць? Прыкладна такую місію і імкнуцца ўзяць на сябе самі мастакі-практыкі, распрацоўваючы розныя арт-праекты...

Дык што ж такое званне крытыка? Знак прыгожай, прэстыжнай прафесіі або адказнай духоўнай місіі? Што наканававана крытыку: смела крочыць у нязведанае ці каціцца ва ўтульным экіпажы па наезджанай дарозе ў ар’ергардзе мастакоў? Іншымі словамі, што лепш: аб’язджаць мустангаў або катацца па крузе на поні?

Ну, і, мабыць, надшоў такі час, калі для нашага брата-мастацтвазнаўцы лепш катацца па крузе на поні... Ці я мо памыляюся?

Тэма Вялікай Айчыннай — святая для кожнага. Няма сям'і, якую яна не закранула б. Мастацкіх твораў ёй таксама прысвечана багата. Часам нават складаецца ўражанне, быццам ужо ўсё сказана.

Але гэта не так. Кожнае новае пакаленне знаходзіць і будзе знаходзіць нейкія новыя павароты. Ёсць яны і ў песнях Марка Мермана, паводле якіх я паставіў спектакль-канцэрт "Другая сусветная". Гэты праект не "аднаразовы", ён будзе паўтарацца і да Дня Незалежнасці, і ў іншыя святы, стане рэпертуарным. Прэм'ера, зразумела, прымеркавана да 70-годдзя Вялікай Перамогі і адбудзецца 7, 8 і 10 мая. Але пачалі рыхтаваць спектакль-канцэрт задоўга да памятнай даты.

Прапанова звярнуцца да творчасці Кандрата Крапівы зыходзіла ад Міністэрства культуры, і гэта сведчыць пра клопат дзяржавы аб нацыянальным мастацтве. Айчынная драматургія ў рэпертуары любога тэатра краіны — рэч заканамерная. Імя ж Крапівы для нашай трупы яшчэ і шмат у чым сімвалічнае.

Калі ў снежні 1939-га тут быў адкрыты тэатр, ён называўся "Гомельскі рускі драматычны", і азначэнне "рускі" праіснавала да 1946 года. Але яшчэ да гэтай "змены шылдачкі" першым спектаклем беларускага аўтара стала пастаноўка п'есы Крапівы "Хто смеяцца апошнім", ажыццёўленая пасля звароту да твораў Гоголя, Горкага, Чэхава. Таму цяперашняя прэм'ера "Брамы неўміручасці", што адбылася пасля нядаўняга святкавання 75-годдзя тэатра, можа ўспрымацца яшчэ і заканамерным працягам гістарычных традыцый, не кажучы пра яе прымеркаванасць да 120-годдзя з дня нараджэння нашага класіка, якое будзе адзначацца менш чым праз год.

Але як паставіць нацыянальную класіку, каб яна была цікавай для сучасных глядачоў? Мы паспрабавалі

Фестывальная спадчына, якую мы сёння маем, нас сапсавала. Да чаго мы прывыклі? Да таго, што практычна кожны хоць трохі значны ў краіне фестываль, які мае нацыянальнае адценне, ініцыюе ды арганізуе дзяржава. Я ж лічу, што пасыл павінен ісці "знізу", а не "зверху".

Як гэта калісьці вялося ў народзе? Возьмем "Дажынкі". Збіраліся бабулі, сядзелі, спявалі, ішлі да сяброўкі. Там былі і абрадавыя моманты, і элементы нейкага спаборніцтва. Па такой схеме фэсты развіваліся і ў астатняй Еўропе. Сённяшнія супергіганцкія фестывалі абাপіраюцца на тое, што калісьці нарадзілася ў простых людзей, без усялякага шоу-бізнесу. І гэтыя мегапраекты абাপіраюцца на лакальных фестывалі, якія сотнямі праходзяць, напрыклад, у Францыі.

Любы фестываль патрабуе менеджменту індустрыі забавы. Нашы ж дзяржструктуры, што падмяняюць сабой менеджмент, займаюцца арганізацыяй валанцёраў, ахвотных да справы, але ўсё ж такі не прафесіяналаў. Як і нешматлікія прыватныя арганізатары фэстаў, зачэпленыя за якую-небудзь ідэю. Ва ўсіх іх сёе-тое атрымліваецца. У Беларусі ёсць цудоўны фестываль

Купалаўцы ў "Другой сусветнай"

меркаванне

Мікалай ПІНІГІН, мастацкі кіраўнік Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы:

Марк Мерман — мой даўні сябра. Ён былы мінчанін, тут нарадзіўся, вучыўся на філолага, удзельнічаў у студэнцкім тэатры Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта. Там мы і пазнаёміліся, і ён ужо тады ствараў свае аўтарскія песні. Апошнія дваццаць з нечым гадоў ён жыве ў Амерыцы, але мы падтрымліваем кантакты. Яго песні і вершы неаднаразова выдаваліся, некаторыя ягоныя кампазіцыі трапілі на расійскую эстраду, у кіно (серыял "Дыверсант"), іх спяваюць Тамара Гвердцытэлі, Лайма Вайкуле, Валерыі Лявон-

цеў, Ігар Сцяпур. Але імя аўтара пры гэтым застаецца ў цені.

З яго песень пра вайну я выбраў 18, кампазітар Уладзімір Кур'ян зрабіў аранжыроўку, сачыніў інструментальны ўступ — інтрадукцыю. Усё будзе ісці толькі жыўцом: і акампанемент (да аркестра Купалаўскага тэатра далучацца тры запрошаныя духавікоў), і спеваў. Вядома, дададуцца кадры кінахронікі.

Песні пра вайну з'явіліся ў Марка Мермана не дзеля "птушачкі". Ён з сям'і марскога афіцэра, на вайне быў ягоны дзед —

і дайшоў да Берліна. Многія яго ўспаміны пра вайну — шчырыя, без залішніх рамантычных упрыгожанняў — леглі ў аснову песенных гісторый. Прыцягвае і тое, што вайна разглядаецца рознабакова. Гэта адлюстравана ўжо ў назвах абраных намі песень: "Смерць п'е не з бакала", "Іншаземныя легіёны", "Гавораць украіны Патсдама", "Светлы шлях (памяці Любові Арловой)", "Аркестр Уцёсава", "Штрафныя душы", "Стары ў Заходнім Бронксе", "Калекі"... У песнях адчуваецца, што яны створаны чалавекам неабякавым. Слухаючы іх, абякавым таксама застацца немагчыма. Спадзяюся, гэта адбудзецца і з нашымі глядачамі...

Занатавала Надзея БУНЦЭВІЧ

Сродак для неўміручасці

меркаванне

Сяргей ЯСКЕВІЧ, рэжысёр Гомельскага абласнога драматычнага тэатра

знайсці нейкі свой ход. П'еса ярка адлюстроўвае эпоху канца 1960-х, калі яна была напісана. У ёй шмат побытавых матываў, яшчэ больш — сацыяльных, скіраваных на барацьбу з варожымі, палітычна "непадкаванымі", маральна няўстойлівымі элементамі, як іх тады называлі. Таму трэба было ці трансляваць усё гэта для сучаснага глядача, перадаючы тагачасныя рэаліі і дэталёва адлюстроўваючы тую атмасферу, ці, наадварот, наблізіць да нас, зняўшы некаторыя відэачыныя прыкметы таго часу. Мы абралі другі шлях. Таму з'явіліся двое персанажаў, якіх няма ў Крапівы: гэта анёлы — служкі прасцэнніма. Такі падыход дапамог выявіць і падкрэсліць філасофскую аснову гэтага твора.

П'еса ў свой час акадэмічна ўвагу на адказнасці навукоўцаў за свае адкрыцці, якія могуць як палепшыць чалавечы жыццё, так і прывесці да катастрафічных наступстваў. У ёй паслядоўна праводзілася думка, што не толькі асоб-

ным мастаком тэатра Уладзімірам Ціханавым мы паспрабавалі сысці ад побытавага рашэння, стварыць нейкую сюррэалістычную прастору. Адгукнуліся на такое працыханне і артысты. А за імі, вядома, пайшла і публіка. Спектакль вельмі добра ўспрымаюць і дарослыя, і школьнікі (у нас было нават некалькі дзённых паказаў на мэтавую аўдыторыю — агладысменты літаральна пасля кожнай сцэны).

Гэта ўжо не першая мая самастойная работа ў тэатры пасля заканчэння ў 2012-м Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў. Раней тут жа, у Гомелі, я паставіў "Каханне пад вязамі" — таксама з Уладзімірам Ціханавым. Здраецца, маладыя рэжысёры скардзяцца, што іх, маўляў, не ўспрымаюць належным чынам, не даюць разгарнуцца іхнім творчым памкненням, і г.д. Можа, я шчасліўчык, нейкае выключэнне з правілаў, але нічога падобнага не адчуваю. І чым далей, тым больш разумею, што ўзрост, пол у рэжысуры не маюць значэння, — важны толькі прафесіяналізм. Дзякуй вялікі ўсім, хто дапамагае мне ў гэтым пераконвацца!..

Занатавала Надзея БУНЦЭВІЧ

"Яшчэ больш лепш" або...

меркаванне

Алег ХАМЕНКА, старшы выкладчык Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў, фалькларыст, музыкант

"Берагіня", які, на жаль, мала хто ведае. Такі п'яшчотны, такі культурны, але заадміністраваны, па маім меркаванні, дарэшт. Людзі любяць яго, прыкладваюць намаганні, каб ён жыў, але на тыя сродкі, што вылучаюцца, добры фэст не правядзеш... Я да таго, што фестывалі сталі "птушачкай" у справаздачы. А куды далей развівацца? У "яшчэ больш лепш"?

Мяркую, у ідэале, бюджэт якогасьці свята павінен фарміравацца мясцовымі органамі ўлады. А дзяржава потым ужо хай вырашае, як яна можа дадаткова выкарыстоўваць гэтае мерапрыемства ў маштабах краіны. І мястэчка, вядома, само павінна жадаць мець свой фэст, з уласцівым толькі пэўнай мясцовасці традыцыямі, з магчымаасцю праводзіць яго так, як хочучы тыя людзі, якія жывуць тут. А не па інструкцыі, не так, што "ўсім напрыканцы месяца выехаць на Пціч, апрагнуўшыся ў народныя касцюмы, раскласці там

вогнішчы ды скакаць праз іх. І каб усё было весела!". А транспарт — выдзяляць, што добра, вядома ж. Толькі, можа, людзі на Пціч спадзеку хадзілі пешшу, некалькі кіламетраў, і ў гэтым быў глыбокі сэнс. На такую адвечнасць людзі, упэўнены, і плацілі б падаткі з задавальненнем. Ды не збягалі б у вялікія гарады, развівалі б родную культуру па ўласным разуменні, у адпаведнасці з векавымі традыцыямі.

У мяне ёсць сваё бачанне, якімі могуць быць фестывалі ў нашай краіне. Напрыклад, калядны фестываль-шэсце ў Мінску, які мог бы праходзіць з вечара 6 студзеня. Але без шэсця дзядоў марозаў: тут павінны прайсці калядоўшчыкі. Ініцыятыва ж гэтага фэсту павінна зыходзіць з дзіцячых садкоў, школ, ад студэнцтва. Тут мусіць быць незамыслены погляд на тое, як павінна праходзіць гарадское свята. Паглядзіце, з якой радасцю дзеці ходзяць калядаваць па кватэрах,

з якой фантазіяй яны ставяцца да справы! Вось і трэба гэтую фантазію вывесці на вуліцы горада, не перааказваць ёй. Не хочацца выглядаць Астапам Бэндэрам, але чаму на такі фэст, пры яго развіцці, не льга будзе сабраць дзясяткі тысяч людзей, турыстаў з розных краін? Вунь як у Бразіліі грукоўць карнавалы! Але з масавасці такі фестываль пачынацца не павінен. Няхай, крок за крокам, падключаюцца да яго тыя ж мікрараёны, няхай ён развіваецца паволі, але на аснове не тыповых сцэнарыяў, выпактаваных у службовых кабінетах, а — гістарычных каранёў, сапраўдных традыцый, не "навамоўя".

Ці фестываль на Вялікдзень, пад час якога можна ладзіць спаборніцтвы па выпечцы пірагоў, па размалёўванні як... Нам вельмі патрэбны і кулінарны Вялікодны фестываль, — людзі з захапленнем яго прымуць!..

Нам вельмі патрэбны нашы, нацыянальныя, фестывалі, але — не заадміністраваныя. А пакуль у нас з імі справы такія, што незразумела, беларускі гэта фэст ці якой іншай краіны!..

Занатаваў Алег КЛІМАЎ

Чытаючы інтэрнэт-старонкі, часта знаходжу інфармацыю пра своеасаблівыя густы некаторых дзіцячых танцавальных калектываў, пра, мякка кажучы, зусім не дзіцячыя танцы і скокі ў самых недарэчных для гэтага варунках.

А што за скокамі?..

ТЭКСТ

Навум ГАЛЬПЯРОВІЧ, паэт, дырэктар Дырэкцыі замежнага вяшчання Беларускага радыё

Шквал абурэння ў Сеціве выклікалі так званыя "пчолкі" з расійскага Арэнбурга, якія на канцэртнай сцэне дэманстравалі эратычныя рухі ды надта смелыя позы. Знайшліся і абаронцы, што абвінавачвалі тых, хто абураўся, у ханжастве, гаварылі аб свабодзе самавыяўлення, аб падлеткавай непасрэднасці. Не паспелі сціхнуць жарскі вакол "пчолак", як на інтэрнэт-старонках з'явілася новая інфармацыя: "Пракуратура Краснадарскага краю завяршыла праверку па факце з'яўлення ў Інтэрнэце відэа, на якім група дзяўчат танцуе на фоне мемарыяла "Малая зямля" ў Новарасійску. Гэты нумар некаторыя жыхары горада ўспрынялі як празмерна адкрыты і нават непрыстойны". У выніку да адміністрацыйнай адказнасці прыцягнулі пяць дзяўчат..

Гэта адбываецца ў суседзях. На жаль, падобная тэндэнцыя не-не — ды трапляецца і ў нас. Сам быў сведкам, як завяршаючы пэўны галаканцэрт дарослых калектываў, дзе былі і фальклор, і сучасная айчынная папса, з вясялымі воклічамі выскоквалі дзеткі і пад фанэграму на англійскай мове дэ "выраблялі" па пад Майкла Джэксана, віхляючы клубамі, акурат як дзе-небудзь у салуне на Дзікім Захадзе з амерыканскіх фільмаў. Пэўна, кіраўнікі такіх калектываў лічаць, што такім чынам далучаюць хлопчыкаў і дзяўчынак да сучаснай сусветнай культуры.

А вось у нядаўняй перадачы па расійскім канале "Культура" з цудоўнай вядучай Дар'яй Златапольскай амерыканскі кампазітар і прадзюсар рускага паходжання Уолтар Афанасьеў сцвярджаў, што юныя амерыканцы ўсё больш скочваюцца на танцы падрабкі масавай культуры, што знікаюць традыцыі нават такой маладой музычнай культуры, як амерыканская. У сваёй жа ўласнай творчасці (а гэта, дарэчы, і славуная песня з папулярнага галівудскага фільма "Тытанік") ён натхняецца традыцыйнай класікай, пераважна рускай — Чайкоўскім, Рахманінавым, спалучаючы гэта з тыпова амерыканскімі традыцыямі.

Патрыятызм і павага да ўласнай культуры выходзяць з першых гадоў жыцця юнага грамадзяніна. Тут, безумоўна, павінны даваць урокі любові ды павагі да свайго, айчыннага, сям'я, дзіцячы садок, школа і, канешне ж, тыя, хто займаецца дзіцячым мастацкай творчасцю. Пра ролю і значэнне традыцый мне даводзілася казаць неаднойчы. Але я не маю на ўвазе толькі ўласна фальклор. Безумоўна, не трэба ўсіх без выключэння юных артыстаў апрацаваць у падпарадкаванні старасвецкай кашулі ды андаракі. Але выходзяць у маладога пакалення ўвагу да сваіх нацыянальных каштоўнасцей, традыцый ды звычак — не толькі справа гонару педагогаў і выхаватэляў, але і іх прафесійны абавязак.

У тым ліку — у танцах ды спевах.

Сённяшні выпуск рубрыкі "Рэдакцыя плюс..." незвычайны тым, што яго героем стаў не айчынны творца, а замежнік. Гэта лідар украінскага гурта "Акцяна Эльзы", кампазітар, прадзюсар Святаслаў ВАКАРЧУК. Напярэдадні тура па беларускіх абласных цэнтрах ён знайшоў час, каб адказаць на пытанні журналістаў "К". Прычым, як мы заўважылі, адным з ключавых слоў у лексіцы Вакарчука з'яўляецца "шчыра" — і яго варыяцыі. Вось на такой хвалі, падаецца, і праішла гутарка.

— А музыка можа выхаваць нацыянальную самасвядомасць слухача? У прыватнасці, музыка яго краіны...

— Канешне ж, можа! Асабліва калі ў музыцы ёсць элементы народнай культуры, што негараўна звязана з часткай той самай нацыянальнай самасвядомасці. А тэксты! Яны ж таксама ўплываюць, калі мы кажам пра песенную форму музыкальнай культуры. Дый нават творы без тэкстаў... Эдвард Грыг абудзіў нарвежскую самасвядомасць, Ян Сібеліус — фінскую, Ферэнц Ліст стаў сімвалам венгерскай культуры... Гэта класіка. Ці мала такіх прыкладаў? А як змянілася менавіта дзякуючы музыцы самасвядомасць дзімаўска-рага насельніцтва ЗША!..

— Наступнае пытанне лагічна вынікае з папярэдняга: а ці стала музыка "Акцяна Эльзы" за час існавання калектыву пэўным ідэнтыфікатарам украінскага на сучасным этапе, як некалі (будзем шчырымі, яшчэ і па сёння) беларускае абазначылі ў культурнай прасторы "Песняры"?

— Даруйце, але не стану сябе ацэньваць, маўляў, вось я, Слава Вакарчук, ці мы, гурт "Акцяна Эльзы" сталі ідэнтыфікатарам украінскага. Не мая гэта справа. А з боку слухача бачна больш дакладна. Магчыма, у нашай музыцы людзі сталі шукаць нешта іншае, чым проста задавальненне. Гэта факт, я тое бачу. Ці падабаецца мне названы факт? Успрымаю я яго як дадзенае. Значыць, на

— Пачакайце, а чаму вы лічыце, што песні гэтыя не ў трэндзе? У нас, наадварот, такія творы паўсюдна. І ўжо хочацца, каб менш кан'юнктуры ў іх гучала.

— Стае ў вашым даробку песень пра каханне, расстанні, уззаемаадносіны... Наколькі гэтыя работы аўтабіяграфічныя? Ці лічыце вы іх галоўнымі ва ўласнай творчасці?

— У вялікай ступені. А вось аўтабіяграфічнасць, вядома, не абсалютная. Хапае і песень-уражанняў.

— Ці робіце вы для сябе падзел на тую музыку, якая патрэбна слухачу, і тую, што сёння не патрэбна?

— Я не стаў бы рабіць такі падзел. Патрэбна, калі казаць самымі агучу-

не вельмі. З некаторымі займаўся як прадзюсар. Вось і першая ластаўка ўжо маецца ў названай справае — кліп "Трымай" Хрысціны Салавей. Далей будзе больш.

— У рэаліці-праграмах падобнага кшталту галоўнае — гэта перамога артыста ці спроба даць яму развіццё? Наколькі апошняе наогул рэальна?

— Мне не цікава, хто выйграе ў гэтых шоу! Як паказвае досвед, гэта нічога не значыць. Наогул нічога! Для мяне важна адшукаць таго, у кім я бачу патэнцыял для росту. Толькі такому чалавеку можна пасля нешта даваць для будучыні, дапамагаць. А стаць зоркай на тэлепраекце... Бадай, гэта немагчыма. Проста выйгрыш задае на пэўны перыяд больш высокі ўзровень публісіці, калі тваё імя некаторы час больш вядомае, чым імя іншага, калі пра цябе гавораць. І гэта адзіны рэальны вынік. Астатняе — форма, прычым — небяспечная. Я патлумачу, чаму. Проста кожны тэлеканал, што праводзіць падобныя шоу, прадстаўляе іх лідараў як зорак, якія адбыліся. І з пункта гледжання канала гэта нармальна — усе тыя прыхарошванні. Але ж чалавек, што выйграў галоўны прыз галоўнага шоу на галоўным тэлеканале, раптам пачынае пачуваць сябе Артыстам з вялікай літары, які ўжо безумоўна адбыўся. І — раптам самазастакоіваецца: "Я — лепшы спявак краіны!" Але такое меркаванне настолькі ж далёкае ад праўды, як упэўненасць, што Сонца круціцца вакол Зямлі. Але новаспечанага артыста нібыта і вінаваціць няма за што, бо гэтыя "я лепшы" яму штодня ўводзяць у вушы яго апекуны.

— Цяпер у беларускай папулярнай музыцы (і ва ўсіх жанрах, якія прымыкаюць да яе) назіраюцца працэсы калі не стагнацыі, дык дакладна паўзы з нявызначаным тэрмінам. А як у вас, у суседзяў, справа з узроўнем музычнага рынку?

— Наадварот, апошнія некалькі гадоў украінская музыка перажыве мо і не пад'ём, але дакладна знаходзіцца ў сапраўдным узыходзячым трэндзе. З'яўляецца шмат музыкантаў (не важна, добрых па сваім узроўні ці не). Самае галоўнае, што яны пачынаюць шукаць сябе, шукаць нешта новае. Нават тыя артысты, якія былі запатрабаваны і раней, сталі выдаваць нешта цікавае. Гэта дае падставы сказаць, што сітуацыя ў нас неблагая. Называць яе адназначна добрай я не стаў бы, але станоўчай — дык дакладна.

— Чаму так адбываецца? Гэта нейкі перыяд развіцця культуры і грамадства наогул?

— Прычыны — натуральныя. Мы перажываем няпросты час, адпаведна, абвастраюцца і пачуцці творчых людзей. Новая песня "Акцяна Эльзы", што выйшла ў дзень нашага першага канцэрта ў беларускім туры (26 красавіка ў Гомелі) і магчыма (але не дакладна) уводзіць у будучы альбом, — пра гэты стан. Лячэ адзін фактар. Некаторых імёнаў, што дзесяцігоддзямі не пакідалі афішы Украіны, раптам у нашай прасторы не стала. Іх месцы вельмі хутка занялі айчынныя маладыя музыканты. Зараз увесць Кіеў — у афішах айчынных артыстаў розныя стыляў і кірункаў...

— Наступнае пытанне з аднаго боку — банальнае, а з іншага — цалкам натуральнае. Як маладым музыкантам дасягнуць такога ўзроўню значнасці, якога ў свой час дамагліся "Песняры" (калі падыходзіць, прынамсі, з усесаўзнай меркай) альбо цяпер "Акцяна Эльзы" (гэта ўжо ў сучасным усходне-еўрапейскім кантэксте)?

— Нічога не трэба рабіць. Неабходна нарадзіцца з такім адчуваннем музыкі, якое было ўласціва

Падрыхтаваў Сяргей ТРАФІЛАЎ

— Першае пытанне — настраёвае: а што зараз у Кіеве з надвор'ем? Сонца свеціць?

— Цудоўнае! Плюс чатырнаццаць, сонечна!..

— Атрымліваецца, мы з вамі не толькі ў адным часавым поясе, але і ў адзіным атмасферна-настраёвым — у самым шырокім сэнсе слова. Таму пачнём задаваць сур'ёзныя пытанні ад рэдакцыі "К".

— Задавайце!

— Музыка павінна прыносіць выключна задавальненне ці ўздзейнічаць на самасвядомасць слухача? Як тое вам бачыцца цяпер, праз дваццаць гадоў на сцэне?

— Я мог бы выказаць думку як слухача, так і стваральніка музыкі. Нават не ведаю, з якой пазіцыі тут адказаць. У мяне адносіны да музыкі вельмі свае, прыватныя. Бо яна — надзвычай вялікая, істотная частка жыцця. Я нават сказаў бы, што музыка — галоўны складнік майго існавання. Адпаведна, перадусім успрыняць свету ў маім выпадку таксама ідзе праз гукі. Таму музыка — нашмат больш, чым забава, задавальненне. Ды ўсе людзі розныя, і мільёны з іх навакольны свет спазнаюць інакш. Успрыманне праз вочы для мяне — нешта другаснае, а праз гукі — асноўнае.

Вера Вакарчука

Фота Віктарыі КВІТК

Пра трэнд на песні, рамкі для музыкі, лёс кніг і сельскіх клубаў ды крыху пра стопрацэнтны шлях да поспеху

ф о т а ф а к т

Пікаса і Далі

Выстаўка скульптуры, керамікі і графікі знакамітых іспанцаў Сальвадора Далі (графічная работа і скульптура) і Пабла Пікаса (ваза і талерка) з прыватнай калекцыі расіяніна Аляксандра Шадрына да 28 чэрвеня будзе працаваць у Нацыянальным гістарычным музеі Рэспублікі Беларусь.

Фота Аліны САЎЧАНКА

мне, на ўсім калектыве ляжыць яшчэ большая адказнасць.

— Паэт сказаў, што "вершы пішуць — як жывуць, як дыхаюць, як паміраюць". А як пішуць песні?

— З песнямі — тое ж самае. Як і з карцінамі, скульптурай, прозай. Любое мастацтва ствараецца па тых самых законах: "як жывуць, як дыхаюць, як паміраюць". Проста, розныя каналы зносін з Богам (так я тое называю). Урэшце, ізноў вяртаемся да пачатку гутаркі: у кагосьці свет успрымаецца праз адны органы пачуццяў, у кагосьці — праз іншыя. А нехта, як Леанарда да Вінчы, мог убіраць у сябе наваколле праз многія крыніцы.

— Вашы тэксты пра каханне да жанчыны ўспрымаюцца і як словы любові да Радзімы. Прынамсі, так падаецца, паралелі нейкія праводзяцца. Чаму так атрымліваецца, калі вы заўважалі падобнае за сабой?

— Мне падаецца, што любоў — гэта любоў. Пачуццё даволі ўзвышанае. Мы ж не кажам цяпер пра цягу, а менавіта пра высокае пачуццё. Любоў для мяне — гэта калі нешта шчэміць у сэрцы. І такое спазнаеш як да Радзімы, так і да жанчыны, бацькоў, дзяці. "Інтэрфэйс" у гэтых пачуццяў розны, а сутнасць — адна.

— Песні пра любоў да Радзімы на постсавецкай прасторы — не ў масавым трэндзе. Неяк аднабакова складаецца іх лёс: нібыта творы ёсць, а слухача для іх — бракуе...

льнымі словамі, тая музыка, якую людзі жадаюць слухаць. Наогул лічу, што кожны чалавек, зыходзячы з атрыманага жыццёвага досведу, адукацыі, шчырыні поглядаў, іншых характарыстык, прымае пэўнае мастацтва. Для кагосьці таўстаскурага пасуе адно мастацтва, а тых, у каго больш тонкае адчуванне прыгожага, больш адкрытасці да новага, вабіць нешта не навідавоку.

— Тады рэзульце пытанне ў іншай плоскасці. Якія артысты сёння патрэбны народу, а якія — не? Гэта пытанне да вас ужо і як да зорнага трэнера украінскага шоу "Голас краіны".

— Прызнацца, нічога ў гэтым не разумею. Я слухаю музыку па такім прынцыпе: падабаецца мне яна альбо не. Ці стаіць у мяне камяк у горле, ці бягуць мурашкі па скуры. Іншых крытэрыяў не маю. І за ўсё жыццё нічога адмысловага ў гэтым кірунку не вывучаў. Затое такі спосаб мяне ніколі не падводзіў. Калі ж казаць пра стылі, дык у кожным з іх багата новага і цікавага, яркага і самабытнага, што прырастае літаральна штодня. Радуе, што тое адбываецца паўсюдна: ад альтэрнатыўнага року да класікі. Галоўнае, каб гэта новае несла любоў і іскру.

— У свой час вы паставіліся з некаторым недаверам да рэпановы стаць зорным трэнерам у "Голасе краіны"...

— І не пашкадаваў ні разу за ўсе сезоны свайго ўдзелу! Бо пазнаёміўся з неверагоднай колькасцю таленавітых людзей — маладых і

Уладзіміру Мулявіну, і шмат-шмат цяжка да напружана працаваць. Калі няма першага, то шансы змянашаюцца, але яны ўсё роўна ёсць. А калі бракуе другога, дык і спадзявання, лічыце, няма. Талент і працаздольнасць чалавека — гэта амаль стопрацэнтны шлях да поспеху, а ў таленавітага і працаздольнага верагоднасць выніку нулявая...

— Цікавая градацыя!.. У вас гэтыя рэчы прайдзены за дваццаць гадоў, што гурт "Акцяны Эльзы" існуе на сцэне. Час — немалы. Перад якімі выпрабаваннямі трэба было выстаць вам асабіста як артысту, усяму калектыву, каб дайсці да сёння, як кажуць, "са шышчым"?

— Хапала розных перыядаў. Мы перажывалі змены ў складзе, што было вельмі няпроста, хваравіта. Першыя тры-чатыры гады адчувалі цяжкасці ў матэрыяльным плане. Цяперашні перыяд складаны для ўсёй нашай краіны. Але ж караван заўжды ідзе праз пустыню...

— Як лічыце, ці можа музыка краіны даць штуршок у развіцці ўдзел папулярных замежных выканаўцаў? Напрыклад, нядаўна зрабіў запіс на беларускай мове сваёй песні "Снег" Андрэй Макаравіч. Вам цікавыя такія формы творчасці?

— Асабіста я з вялікай радасцю штосьці выканаў бы на беларускай мове. І перыядычна мы цытуем пад час сваіх беларускіх канцэртаў некаторыя рэчы "Песняроў". Але ж справа не ў мове і не ў краіне паходжання. Песня павінна быць шчырай. Калі вы прапануеце прыгожую беларускую песню, якой я акурат шчыра спачуваю, дык чаму б і не! Гэта мусіць быць твор, што горне да сябе душу, твор, дзе закладзена сапраўдная энергія. А нейкія раскручаныя шлягеры не хацеў бы спяваць.

— Мы падумаем і прапануем што-кольвечы на ваш разгляд. (Значым, так і зрабілі: прапанавалі Святаславу на разгляд шэсць песень, з якіх — пяць народных ("Ой, дубе...", "А дзе была вуліца?", "А ў полі вярба", "Купалінка", "Рэчанька") і адна аўтарская ("Ты мне вясною прыснілася" Юрыя Семянякі на верш Міхася Шушкевіча). Калі музыкант штосьці з прапанаванага ці іншага беларускага матэрыялу выбера для выкарыстання ў сваім рэпертуары, мы абавязкова пра гэта паведамім на старонках "К".)

— Я скажу вам па сакрэце, што таксама маю дачыненне да папулярнасці беларускай культуры ва Украіне. І яна, па шчырасці, мне вельмі падабаецца. А якім чынам — пакуль не буду раскрываць карты ды апераджаць падзеі: хутка ўсё стане вядома! Што ж да тых самых "Песняроў", то яны апынуліся не тое каб перад драмай або трагедыяй, але дакладна перад той самай сітуацыяй, што і наш геніяльны кампазітар, стваральнік ансамбля "Чэрвона рута" Уладзімір Івасюк. Узровень таленту і ўспрыняцця музыкі яны мелі нашмат вышэйшы, чым дазвалялі выявіць савецкія рамкі. Нават не магу меркаваць, як складана было тварыць (менавіта тварыць) у той час. Я, думаючы пра гэта, не здольны нават уявіць, што з сабой зрабіў бы ад такіх абмежаванняў... Ты ж павінен заўжды прытрымлівацца нейкіх межаў, а колькі вакол цябе ўсялякіх "нельга": той інструмент скарыстоўваць — нельга, рок — гэта дрэнна, тэкст можа не падысці, надта гучна граць — ні ў якім разе, манера паводзін на сцэне таксама крытыкуецца!.. Ты мусіш быць аднолькавым з усімі і не можаш выдзяліцца амаль ніякімі сродкамі. А для свабоднага па сваёй натуре творчага чалавека гэта горш, чым што іншае. І "Песняры", Івасюк, тым не менш, умудраліся нешта рабіць. Гэта заслугоўвае найглыбокай павагі!

— Днямі на афіцыйных старонках "Акцяны Эльзы" ў сацыяльных сетках з'явіўся кавер на песню "Там, де нас нема" ў выкананні беларускага гурта "Navi". Відаць, нездарма?

— Я чалавек сумленны і скажу шчыра: кавер я не чуў. Гэта менеджмент гурта, відаць, вылучыў беларускі трэк.

— "Акцяны Эльзы" — гэта гурт вялікіх стадыёнаў, буйных залаў. Менавіта яны вызначаюць пэўны ўзровень успрыняцця гэтай музыкі публікай. А як вы мяркуеце, эпоха сельскіх клубаў і раённых дамоў культуры проста зжыла сябе ці такога кшталту ўстановам патрабавецца маштабная перазагрузка?

— Глядзіце, тут усё проста. Каб адрадыць важкасць сельскіх клубаў і дамоў культуры, патрэбен рэбрэндынг гэтых устаноў. Да такой ступені, каб яны перасталі ўспрымацца, як адгалоскі тых часоў, калі якраз многае забаранялася, але патрабавалася, каб усё было аднолькавым. Пагадзіцеся, сельскі клуб прыгарада Таліна, установы дзесьці ў Таджыкістане, Беларусі і Украіне ніяк не адрозніваліся, па вялікім рахунку. Гэта значыць, у названым сегменце вымалявалася вялізная дзіра, правал. Каб такая культура развівалася, неабходна ў кожнай вёсцы ці раёне знаходзіць індывідуальныя рысы — тое сваё, што зацікавіць шырокую грамаду. Вось у кожным англійскім пабе, у любым графстве знайшлі ж сваю адметнасць, праз якую туды і завітаюць мясцовыя жыхары. Гэта можа быць улюбёны імі мясцовы гурт, пэўны кірунак музыкі, гатунак піва... Так і ў нашай прасторы патрабавецца разрыў застаялай сістэмы і нават правядзенне саборніцтва, дзе тыя ж работнікі клубаў маглі б падмантраваць адно аднаму і грамадству, чым славіцца іхняя ўстанова. З гэтага возьме пачатак і новае ўспрыняцце культуры ў пэўнай краіне. А сельскі складнік — адна з найважнейшых частак у культуры. І такія клубы трэба, на мой погляд, ператварыць з сумнай фармальнасці ва ўстанову, якая можа паказаць сябе, заявіць пра ўласны край.

— А якім бачыцца вам лёс бібліятэк? Ці перафарматаванне іх таксама выратуе?

— Не так даўно мне давалося пабываць на сустрэчы ў Ельскім універсітэце, адным з найстарэйшых у свеце. У тамтэйшай знакамітай бібліятэцы (дзе, дарэчы, маецца адбітак "Бібліі", надрукаванай Гутэнбергам!) вельмі шматлюдна. І кніг — процыма. Вось толькі наведвальнікі працуюць выключна за камп'ютарамі. Таму я перакананы, што традыцыя наведваць бібліятэку як месца задавальнення інтэлектуальных патрэб, як, скажам, інтэлектуальнае спа, захавецца. Дый бібліятэка як месца вельмі прыцягальна: людзям патрабавецца асабістая прастора, дзе яны маглі б адчуць інтэлектуальны дух. І чытанне нікуды не знікне. Іншая справа, што яно цяпер будзе збольшага з экрану, чым з папяровых старонак.

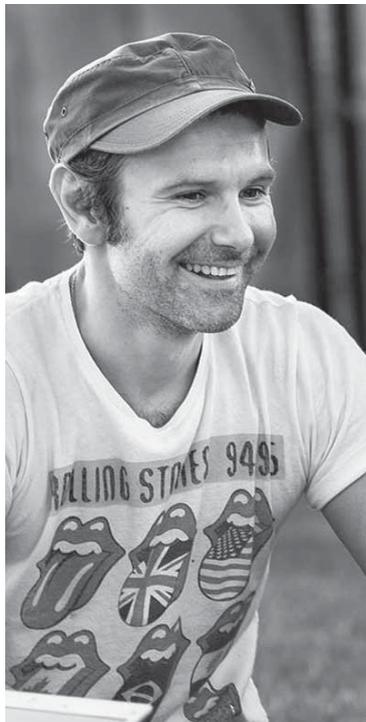
— А ці можа прыклад артыста прыцягнуць людзей да чытання, наведвання бібліятэк?

— Я чытаю пастаянна. Спадзяюся, для кагосьці мой маленькі прыклад акажацца дарэчным.

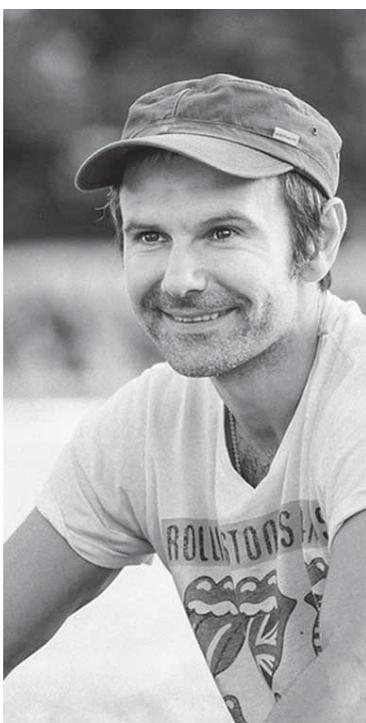
— Якая кніга апошнім часам па-добраму вас уразіла?

— Мне крыху сорамна прызнацца, але за апошні месяц, шчыльна напоўнены гастролямі, не было нават часу адгарнуць першую старонку новай кнігі. Гэта для мяне нават дзіўна. Затое загрузіў у планшэт ды прагледзеў мноства цікавых фільмаў, сапраўды вель-

■ "Я слухаю музыку па такім прынцыпе: падабаецца мне яна альбо не. Ці стаіць у мяне камяк у горле, ці бягуць мурашкі па скуры... Іншых крытэрыяў не маю. І за ўсё жыццё нічога адмысловага ў гэтым кірунку не вывучаў. Затое такі спосаб мяне ніколі не падводзіў".

■ "Сельскі складнік — адна з найважнейшых частак у культуры. І сельскія клубы трэба, на мой погляд, ператварыць з сумнай фармальнасці ва ўстанову, якая можа паказаць сябе, заявіць пра ўласны край".

■ "Што ж да тых самых "Песняроў", то яны апынуліся не тое каб перад драмай або трагедыяй, але дакладна перад той самай сітуацыяй, што і наш геніяльны кампазітар, стваральнік ансамбля "Чэрвона рута" Уладзімір Івасюк. Узровень таленту і ўспрыняцця музыкі яны мелі нашмат вышэйшы, чым дазвалялі выявіць савецкія рамкі. Нават не магу меркаваць, як складана было тварыць (менавіта тварыць) у той час".

мі добрых, на якія раней не меў часу. Старога, новага, аўтарскага кіно... І гэта таксама від інтэлектуальнага адпачынку. Але зусім нядаўна скончыў кнігу Генры Кісінджэра "Сусветны парадак".

— У Беларусі наступны год прапануюць абвясціць годам культуры. Якія тэмы вы вылучылі б магістральнымі для такога кшталту акцыі?

— Па-першае, я шчыра жадаю як Беларусі, так і Украіне, каб у нас не існавала паняцця Года культуры, а кожны год і дзень былі прасякнуты культурай у шырокім сэнсе слова. І каб сфера гэтая заўжды знаходзілася сярод прыярытэтных. У стаўленні ўладных структур да культуры, як і да адукацыі, ва Украіне заўжды здзіўляла тое, чаму названым кірункам нельга прадставіць свае дасягненні на ўмоўнай дошцы гонару. Але ж тут справа ў тым, што гэта доўгатэрміновыя інвестыцыі. Палітыкам патрэбны хуткі вынік. Таму больш глядзяць на эканоміку, ад яе залежыць выкананне сацыяльных праграм. А культуры застаецца тое, што застаецца. Але і без яе грамадства не можа развівацца. Даваць парады адносна беларускай практыкі развіцця галіны я не магу, бо не знаёмы з усімі тонкасцямі працэсаў у ёй. Аднак калі больш прамаўляць пра кнігі, чытанне, адукацыю, адкрытасці ўласнага краю і яго традыцыі, тым атрымаецца лепш.

— Што, на ваш погляд, з'яўляецца сёння культурным брэндам Украіны?

— Вы такія складаныя пытанні задаеце... Тут больш дарэчна запытаць у жыхара, скажам, Новай Зеландыі ці любой іншай краіны, геаграфічна і ментальна далёкай ад нас. Вось беларусам ды ўкраінцам блізка адно да аднаго, мы больш-менш ведаем нейкія рэчы ў суседзяў, таму і складана нешта вылучаць. А здалёк бачна больш аб'ектыўна.

— Мы да таго, што з Украіны летась да нас прыйшоў трэнд вышыванак...

— І гэта вельмі добра, мне такое падабаецца. Мо і ў нас людзі стануць часцей іх апранаць. А што гэта прыйшло з Украіны... Дык, можа, і ад вас. Не ведаю дакладна...

— Лічыцца, што слоўніковы запас беларускай і ўкраінскай моў супадае ці не на 80 працэнтаў. Наколькі блізка культуры нашых народаў і наколькі яны адрозныя?

— Пытанні ўсё больш ускладняюцца! Нібыта палітыку іх задаеце. Я не хацеў бы цяпер казаць пра відавочны супадзенні ці разыходжанні. Але мне вельмі блізка беларускі народ. Мне гэта падабаецца. Па канцэртах разумею, што адчуваю вашых людзей і камфортна пачуваюся сярод беларусаў. Вось і ўсё, што я магу адказаць (няхай і не наўпрост) на ваша пытанне.

— У свой час асабіста вы і ваш дабрачынны фонд падтрымалі стварэнне і ўсталяванне помніка ўкраінскаму кампазітару Уладзіміру Івасюку. Такія адносіны на ўзроўні "музыкант — музыкант" досыць рэдкія як сярод нашых сучаснікаў, так і ў стаўленні сучаснікаў да папярэднікаў. Чаму так адбываецца?

— Не ведаю. Я прывык жыць па нейкіх чалавечых і чалавечных — жыццёвых — законах. Назавём гэта так, хаця я не люблю высакамоўных слоў. Калі чалавеку Богам дадзены талент, і ён змог развіць здольнасці, стаць з яго дапамогай паспяховым, то мусіць падзякаваць асобам, якія пэўным чынам паўплывалі на яго. Івасюк быў адным з тых, хто сваім прыкладам, творчасцю, існаван-

нем, у рэшце рэшт, натхніў мяне. Аднойчы я зразумеў, што чалавек напісаў прыгожыя песні і сваімі творамі зрабіў украінскія спевы славытымі. Напэўна, праз гэта ён мне стаў асабліва блізім. І я не мог не аддаць яму даніну павагі. Мне падаецца, далучаючыся да такіх рэчаў, ніякім чынам не парушаеш уласную карму.

— А як пачуваецца ў ролі мецэната?

— Я не настолькі багаты чалавек, каб рэалізоўваць маштабныя праекты кшталту ўзвядзення нейкіх цэнтраў па падтрымцы чаго-небудзь альбо каго-небудзь. Хаця, зразумела, з пункта гледжання сярэднестатыстычнага чалавека, грошы досыць істотныя. Усё, што я магу, — стараюся рабіць як індывідуальным чынам, так і праз пэўныя профільныя арганізацыі. Наогул, апошнім часам Украіна зведала маштабны рост такой з'явы, як валанцёрскі рух. І многія ў ім задзейнічаны, каб захаваць мір на нашай зямлі.

— Ёсць такое меркаванне ў нашай рэдакцыі. У спадчыне Уладзіміра Мулявіна і "Песняроў" ёсць песня "Чырвоная ружа", у даробку Уладзіміра Івасюка — "Чэрвона рута". Як вы лічыце, ці актуальна сёння ідэя нейкага супольнага фестывалю на беларуска-ўкраінскім памежжы, у тым ліку з ухілам у супольныя фолькавыя карані?..

— Я такую ідэю падтрымаў бы! Наогул, лічу, што нашы краіны мусяць падтрымліваць адна адну на розных узроўнях, асабліва ў кірунку культурных ідэй.

— На вашу думку, падзеі апошняга часу не знівелавалі паняцце культурнай дыпламатыі ў еўрапейскай прасторы?

— Наадварот! Нават "Акцяны Эльзы" даў за апошні год столькі канцэртаў у еўрапейскіх краінах, як ніколі раней. І гэтыя канцэрты пераўтвараюцца ў сеансы культурнай дыпламатыі. Скажам, у парызскай "Алімпіі", дзе мы не так даўно выступалі, прысутнічала багата французскіх журналістаў, падзея актыўна асвятлялася.

— Такім чынам, апошнія пытанні! А куды знік рок-н-рол? Што ж такое адбываецца? Можна, ён усё ж такі памёр?

— Нікуды ён не знікаў. Я ж па адукацыі фізік, таму казаць пра станы рэчаў і з'яў магу, калі бачу іх прызначэнне. Для мяне паняцце рок-н-ролу выключна як музыкі — гэта вельмі фармальна рэч. Насамрэч, гэта дух, лад жыцця. А значыць, рок-н-рол ёсць у бізнесменах, палітыках, музыкантах, настаўніках. І, вядома ж, ёсць і тыя людзі, у каго падобнага духу няма. Паспрабую рэзюмаваць: для мяне рок-н-рол — гэта гіпертрафіраванае стаўленне да свабоды, рамак ды ўстою.

— На тэлефоне ў аднаго з нашых супрацоўнікаў пастаянна гучыць фрагмент вашай песні "Все буде добре"...

— Класна!

— Адсюль пытанне. Ці верыце вы ў словы сваіх песень, асабліва калі мінае нейкі час з моманту іх нараджэння і жыцця ўжо як публічных рэчаў?

— Так, асабліва ў словы гэтай! Больш за тое: я веру, што дабро заўжды перамагае зло. Толькі цягам жыцця пераканаўся, што людзі не жадаюць мірыцца з відавочнымі фактамі. Яны лічаць, што гэта мусіць адбыцца менавіта цяпер, калі яны таго пажадалі. А нярэдка ж тое здзяйсняецца, калі хтосьці не дажыў да такога моманту. Але сусветная карма так уладкавана, што дабро сапраўды перамагае зло. Я жыў з гэтым прынцыпам. Я ў гэта веру. Гэта і ёсць мая вера.

— Будзем і мы ў гэта верыць!

Тэатральная плошча

Сказаць, што "Царскую нявесту" Мікалая Рымскага-Корсакава ў пастаноўцы Міхаіла Панджавідзе ўсе нарта ўжо чакалі, значыць слудзіць. Опера практычна не сыходзіла са сцэны Вялікага тэатра оперы і балета Беларусі на працягу ўсіх гадоў яго існавання і пастела, прызначае, крыву надукучыць. Як іх жа ўражанняў чакаць ад гэтага чацвёртага па ліку ўвасаблення?

Надзея БУНЦЭВІЧ

Опера з'явілася ў рэпертуары нашага тэатра ўжо з моманту яго адкрыцця ў 1933-м, бо была пастаўлена ў опернай студыі, утворанай двума гадамі раней. Аднавадна з панавашым тады сацыяльным ухілам, спектакль перайменавалі (навошта ўгадваць штосці царскае?). Называўся ён — "Апрычнікі". Потым была версія 1938 года — са звыклай назвай. І, нарэшце, цалкам традыцыйная пастаноўка 1950 года, якая ішла больш за паўстагоддзя, прыцягваючы лепшых спевакоў савецкай, а потым і постсавецкай прасторы ў якасці запрошаных салістаў. Не самым спрыяльным момантам для нашай прэм'еры здаваўся і праведзены літаральна напярэдадні, шырока разрэкламаваны тэлепаказ расійскай пастаноўкі (Міхаілаўскай тэатру ў Санкт-Пецярбургу, рэжысёр — Андрэй Малчучы), вылучанай на прэмію "Залатая Маска".

На шчасце, ніякія скептычныя прадчуванні не апраўдаліся. Мы ўбачылі ў меры традыцыйнае, але надзвычай сучаснае працтычанне, дзе быў знойдзены цудоўны баланс паміж музыкай і відэаішчам, тэмамі каханя і насілля, узвышаных маральных каштоўнасцей і ўседзволанасці. А некаторыя сюжэтныя лініі прагучалі настолькі актуальна, што проста не верылася, як маглі іх "прыхоўваць" у савецкія часы, а тым больш у сумна вядомыя 1930-я, каб опера не асацыявалася з тагачаснай сучаснасцю і таму дайшла б да глядача.

Сднаграфія Аляксандра Касцючэнка спалучае пастаянства і адначасова разнастайнасць. Паваротнае кола, на доўгія гадзі спісанае ў мінуўшчыну і ўгаданае ў няданую пастаноўцы "Рыгалета", набывае тут новыя рысы. Частыя змены месцаў дзеяння з'яднаны відэаанімацыяграфічнай блізкасцю апошніх: усё адбываецца практычна на адной

Камертон

Этна-трыа "Троіца" на чале з Іванам Кірчуком прэзентавала свае новыя кампазіцыі. Яны ўвайшлі ў праграму іх сольнага канцэрта, які адбыўся 27 красавіка ў Рэспубліканскім палацы культуры імя Мікалая Шарко.

Надзея БУНЦЭВІЧ

Падобныя "справаздачныя" сольнікі, на якіх прэзентуюцца найперш новыя творы, калекцыі ладзіць не ўпершыню. Яны сталі ўжо добрай традыцыяй, кожны раз нагадаваючы слухачам, што музыканты не імкнуцца забранзаваць у промнях сваёй славы, у тым ліку замежнай. Побач з новымі кампазіцыямі гучалі і старыя песні — сапраўдныя хіты. Прызначна "разбавіць працяглыя творы", як казаў пра гэта лідар гурта, насамрэч яны спрыялі стварэнню своеасаблівай гістарычнай перспектывы, дапамагалі зразумець, куды рухаецца сплаватае трыа.

Цалкам заканамерна, што ад асобных песень "Троіца" прыйшла да працяглых кампазіцый. Але справа зусім не адно ў працягласці! У іх і раней былі песні не надта

вуліцы, па суседстве. Замест парадна-лубочных уяўленняў пра даўніну, спрэс аздобленыя золатам, мы бачым пачарнальны ад часу драўляныя зрубкі. Вялізная сцэна звужаецца да камернай прасторы, якая ў гэтым момант не столькі візуальна, колькі псіхалагічна "сціскае" герояў. Прыглушанае святло, пераважна цёмныя фарбы (аўтар дызайну светлавога афармлення — сам рэжысёр) — у такой атмасферы становіцца цяжка дымаць. Раптам разумееш, што запалтая восень, згаданая ў лібрэта і крамяоўна адлюстраваная ў адной са сцэн, зусім не выпадакова і выступае

пакменней герояў ды адлюстраванне ўсяго гэтага ў музыцы, паставіўся рэжысёр да самога твора, напісанага ў 1899-м. У пастаноўцы няма ні такога моднага цяпер пераносу дзеі ў сучаснасць (хіба апошняя сцэна перанесена з царскіх палацаў у дом Сабакіна), ні наўмысна падкрэсленых "пераасавананняў", здольных змяняць пяс на мінус і наадварот, хаця асобныя дэталі тут прачытанні па-свойму, без сляпога падпарадкавання стэрэатыпам. Так, Бамелі ператвараецца з "пачвары" ў прыгожага маладога хлопца. Усе ганебныя словы на яго адрас — толькі таму,

ны ў яго законам уласна музычнай драматургіі. Усе гэтыя ды іншыя моманты пастаноўкі скіраваны на дакладна праведзеную рэжысёрскую канцэпцыю. Галоўнай дэюай асобай становіцца ў спектаклі не Марфа, і нават не Гразная, як можа быць хтосьці яму не рады (ну не акліматызаваўся ягоны герой пасля вяртання з замежжа, не зняў ружовыя акулеры, таму і глядзіць на ўсё крыву наўна). Бамелі Аляксандра Жукава — таксама нечакана трагедыіны, у адрозненне ад Міхаіла Пузанова, які малое свайго "немца лекара" характарным персанажам. Сабакін у Васіля Кавальчука — больш строга бацька, у Аляксандра Кеды — больш спагядлівы, клепатлівы. Любаша Аксаны Волкавай — сапраўднае ўпрыгожанне спектакля, яго дыямент. Арганічна ў гэтай партыі і Аксана Якушэвіч, гераіня якой больш помслівая. Станіслаў Трыфануў малое свайго Гразнога надзвычай складаным, неўраўнаважым чалавекам, у якога многае атрымліваецца сплантана, "па настроі". Гразной Уладзіміра Громава — больш з'едлівы, "скарпіеністы", нават з садысцімі схільнасцямі, якія часам мадулююць у маззіцкія (папеч ён рэжа, падобна на тое, наўмысна, каб больш душэўны заглушыць фізічным). Герой Уладзіміра Пятрова — прыклад таго, як складзеная грамадская сістэма, сам механізм апрычніны падпарадкоўваюць сабе нават моцнага, неардынарнага чалавека, выходзячы ў ім "запраграмаванасць" на збойства, у тым ліку самога сябе.

Чацвёртая "...Нявеста"

Сцэна са спектакля "Царская нявеста". / Фото прадстаўлена тэатрам

не толькі як храналагічны каказчык, але і як сімвал апошніх цётльных дзянькоў бабінага лета, за якімі прыйдзе непагада.

Сднічныя строі мастачкі Ніны Гурло таксама вырашаны ў стрыманай колеравай гаме. Нікай да асмыя абырдыл чырвані (у чырвоным капюта з'яўляецца хіба Іван Лыкаў, рэжучы вока апрычнікам, дый тое часам яго здымае), ніякай гірэстасці ці, наадварот, аднастайнасці. Відэавочна, на пастановачная група і найперш рэжысёр дэталёва вывучалі эпоху — у яе сапраўдныя гістарычных фактах, "без рэтушы", і ўжо на гэтай аснове рабілі свае мастацкія абавуленні. Ётак жа ўважліва, з паглыбленнем у логіку сюжэтнай лініі, псіхалагічныя

што ён "не наш" (чытай: не такі, як інышы). Ётак жа смяюцца звернуты з Лыкава, хаця той — сбра Гразнога: ён не з іх асяроддзя. Нават у Марфы ў сцэне вар'яцтва ўзнікаюць не ўласцівыя ёй раней "камандныя" ноткі: яна быццам прымержае на сябе ролю царыцы. Ёсць і некалькі кутачкаў зняты народныя песні-танцы, скарачана сцэна ля дома Бамелія. І хаця пры гэтым не парушана агульная лінія развіцця, асабіста я зваішо пастановачная група і найперш рэжысёр дэталёва вывучалі эпоху — у яе сапраўдныя гістарычных фактах, "без рэтушы", і ўжо на гэтай аснове рабілі свае мастацкія абавуленні. Ётак жа ўважліва, з паглыбленнем у логіку сюжэтнай лініі, псіхалагічныя

нія словы Марфы: "Прыйдзі ж заўтра, Ваня!" — аказваюцца звернуты да Івана Гразнога не толькі таму, што бедная дзюччына бачыць у ім свайго каханя Івана Лыкава. Заклікаючы прыйсці яшчэ, Марфа быццам прадракае далейшыя з'яўленні ў расійскай гісторыі сваіх івануў грозных, пакідаючы гледча самастойна дадумваць шматлікія паралелі.

Захоўваючы агульную канцэпцыю, кожны з артыстаў уносіць свае рысы ў характары персанажаў. Марфа Тацяцяны Гаўрылавай, пры ўсёй яе гарзліваці, больш узнёслая, быццам тая і папраўдзе лунае ў краіне "залатых вяноў". Гераіня Алены Золавай — больш зямная, але надзвычай абаяльная. Ётая партыя — сап-

Іван Кірчук пад час выступлення. / Фото Вяшчына МАТУСЭВІЧ

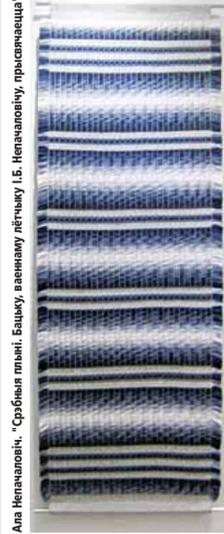
тым ліку беларускіх. Адной з першых падобных фальклорных соіт сталася фартэпійнае "Беларускае вяселле" Антона Абрамовіча — музычны помнік XIX стагоддзя. Гісторыя пра мядзведзіка, які прыйшоў да жыцця пагашкава дзіця ды баіцца яго спужаць, была выкладзена Станіслава Манюшкам у жанры... мазурык — у ягоным романсе на словы Яна Чачота паводле беларускіх жніўных песень. Іван Кірчук выклаў падобны сюжэт у цэнтральнай частцы свайго "Мядзведзіка".

Спачатку ж згадаў камаедзіцу — вясновае свята з пераапанраннем у мядзведзіка, які абудзіўся пасля зіла, дзе ўсё ўнікае з ледзь чутных шорогатаў, літаральна з паветра, праходзіць доўгае развіццё, а завяршаецца святочна-танцавальнай танчэцкай ды кланяцка. Па музыцы першы раздзел, нават без гэтых тлумазуркі — у ягоным романсе на словы Яна Чачота паводле беларускіх жніўных песень. Іван Кірчук выклаў падобны сюжэт у цэнтральнай частцы свайго "Мядзведзіка".

Multum in parvo

Мне было цікава прайсціся па экспазіцыі, паглядзець, чаму могуць навучыць сваіх выхаванцаў супрацоўнікі кафедры, сярод якіх — прафесары, дацэнты, выкладчыкі, вучэбныя майстры. Многія імёны мастакоў, што працуюць у жывапісе, акварэлі, габелене, кераміцы, роспісе па тканіне, аплікацыі саломкай, даўно вядомыя інтэлектуальнаму грамадству па іхніх творах, якія экспанаваліся на розных рэспубліканскіх і замежных выстаўках. Уладзімір Гардзеенка, Уладзімір Рынкевіч, Рыгор Шаўра, Аля Непачаловіч, Тамара Васюк, Яўген Ціханав, Дзмітрый Чарамных, Лідзія Малахава, Людміла Дамнянкова, Наталля Стэльмашонак, Наталля Аждэр — вось толькі некаторыя педагогі, работы якіх асабліва прыцягнулі маю ўвагу сваім прафесіяналізмам і вобразна-пластычнай выразнасцю. А побач — была выпускнікі кафедры, цяпер выкладчыкі, Марыя Барысенка, Святлана Матвейчык, Алена Шаціна, вучэбны майстра Кацярына Семечка ды іншыя.

На мой погляд, у "авангардзе" экспазіцыі — габеленавыя творы (пераборнае ткацтва) Алы Непачаловіч, сярод якіх вылучаюцца "Срэбныя пльні. Бацьку, ваеннаму лётчыку Івану Барысавічу Непачаловічу, прысвячаецца", дыптых "Рытмы зямлі", "Патаемнае", "Святочны вечар" (не зусім звычайная для аўтара работа па яркай колеравай насычанасці) і вельмі цікавы габелен "Яжэ" (па матывах славянскай міфалогіі). Мастачка ў сваёй творчасці выкарыстоўвае ў асноўным шматрамізную і пераборную тэхніку, якая дазваляе дасягаць незвычайнай лёгкасці, зграбнасці ды вытанчанасці тэкстылю і з дапамогай, здавалася б, простых прыродных форм ды арнаментальнага, часам амаль графічнага, малюнка стварае арыгінальныя сучасныя вобразныя структуры. Як распавяла мастачка, ткацтвам яна стала заімацца не выпадкова: ейная цётка была таленавітай ткачыцай. Аднойчы яна падарыла Але карычневае з залатой ніткай пакрывала, якое павесілі на должак. Калі дзюччынка клалася спаць, то ўяўляла,

Аля Непачаловіч. "Срэбныя пльні. Бацьку, ваеннаму лётчыку І.В. Непачаловічу, прысвячаецца".

Марыя Барысенка. Нацюрморт.

"Многае ў малым" — так можна назваць выстаўку "Вясна-2015", прысвечаную 70-годдзю Вялікай Перамогі, якая 28 красавіка адкрылася ў мастацкай галерэі "Універсітэт культуры". Галоўная канцэпцыя экспазіцыі — адлюстраванне творчых патэнцыялаў калектыву выкладчыкаў кафедры народнага дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў, якому, дарэчы, сёлета восенню споўніцца 40 гадоў.

Барыс КРЭПАК

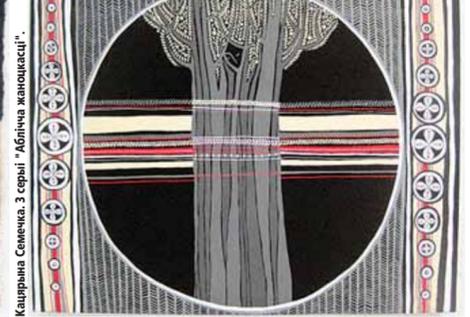
Наталля Стэльмашонак. Камплект упрыгожвання княжацкага каяна.

Людміла Малахава. 3 трыптычы "Чароўны сан".

што над ёй распасціраецца начное неба, усыпанае зоркамі... Вось такія "зоркі" і "прывялі" Алу ў вялікае мастацтва. Творчасць, на яе думку, — гэта, канешне ж, задавальненне, прыемнасць, але ў той жа час і фізічная пакуты, калі працуеш за станком, калі адчуваеш боль у руках, плячах, спіне. Аднак гатовы габелен радуе не толькі волячы, але і душы, дазваляе і да прыроды, і да самога жыцця, палітра якога бясконца разнастайная. Але ў гэтай разнастайнасці хочацца знайсці нешта сваё і толькі сваё...

Побач — дзіўная кераміка Тамары Васюк: аб'ёмна-прасторавыя кампазіцыі "Рэжывем", "Гукі цышыні" і два зусім новыя творы — "Чорны бусел" ды "Альбуш". Увогуле, мастацтва Васюк — гэта трансфармацыя справядных нацыянальных традыцый у сучаснае дэкаратыўна-прыкладнае мастацтва. Пры ўніверсітэце, у эксперыментальнай навукова-творчай лабараторыі, яна адрозніла традыцыйныя рамэствы беларусаў, выкарыстоўваючы ў працы старажытныя тэхналогіі абварвання, задымлення і ангабравання. Лічыць,

Кацярына Семечка. 3 серыі "Аблічна жоноцкасі".

Уладзімір Гардзеенка. "Безыменная вышыня".

Тамара Васюк. "Гукі цышыні".

Яўген Ціханав. "Шчасце ёсць".

што беларуская кераміка не менш старажытная ды тэхналагічна дасканалая, чым, напрыклад, японскае раку ў класічным разуменні. Вось такая глабальная ідэя — ад архаікі да сучаснасці — рухае гэтай вельмі цікавай мастацкай. У экспазіцыі прыцягваюць увагу акварэлі: філасофскія — Уладзіміра Рынкевіча — і пазтычнае на строю — Рыгора Шаўры. Цікавыя эксперыменты Наталлі Стэльмашонак: камплекты упрыгожання княжацкага каяна (крышталь, медзь, скура) і "Залаты нацюрморт",

выкананы ў змяшанай тэхніцы. Можна доўга разглядаць і серыю невялічкіх габеленаў "Аблічна жоноцкасі" Кацярыны Семечка, і габелены Марыі Барысенка, насцьнаныя роздумамі пра жыццё ды сувязь часуў, і цыкл твораў "Зямля" (матэрыял — лямец) Алены Шаціна, і аплікацыі саломкай Лідзіі Малахавай, і кераміку Тацяны Прохаравай... З жывапісу хачу асабліва вылучыць карціну Уладзіміра Гардзеенкі "Безыменная вышыня" — твор даўні, напісаны яшчэ да 40-годдзя вызвалення Беларусі, але ён

і сёння глядзіцца свежа ды моцна. Праўду кажуць: сапраўднае мастацтва ніколі не старэе. Нават наадварот: цягам часу яго набывае новыя эмацыйна-эмацыйныя "штрыхі", якія і робяць твор класікай. Уладзімір Цівавіч выставіў таксама творы больш позняга часу — дыптых "Мы ішлі піць каву", "Краіна" ды іншыя, — але тое палатно застаецца для мяне бліжэй па пацучыях і глыбінні думкі... Адначу карціны Дзмітрыя Чарамных "На мастку" і "Сярод дахаў", вельмі кантрастыя па пастэлях ды задуме палотны Яўгена Ціханова "Ветраны дзень" (лірычны пейзаж) і "Шчасце ёсць" (шчасце — з пункта гледжання сабакі).

Можна шмат сказаць і пра іншыя работы выстаўкі, сярод якіх ёсць, як у любой экспазіцыі, і удаляны, і не вельмі, але справа ў дадзеным выпадку не ў гэтым. Галоўнае, як сказана ў прэс-рэлізе, што "сімфанічная разнастайнасць вобразнаў твораў аб'ядноўваецца жыццесцвярдзальным поглядам на навакольны свет, выяўляе імкненне спасцігнуць сутнасць жыццёвых з'яў ды асэнсаваць гармонію дабрны і прыгажосці". І гэта сапраўды так.

А яшчэ хачу сказаць вось што. Думаю, студэнтам пашанцавала з такімі на-стаўнікамі: ім ёсць у каго пераймаць майстэрства і галоўнае — навучыцца самастойна мысліць, разважаць, думаць. Бо на шляху ў вялікае мастацтва гэта самае важнае. Так, талент можа правяцца ў любым узросце, нават з дзяцінства, але без яго развіцця нічога не атрымаецца. І тут ролю разумных настаўнікаў відэавочна. Кафедры дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва ў гэтым сэнсе пашчасліва. Цягам двух дзесяцігоддзяў (акурат столькі яна працуе на чале з прафесарам Рыгорам Шаўрам) мастакі-настаўнікі выступаюць куратарамі многіх творчых праектаў ды іх суправаджальных праграм, якія уключаюць у сябе семінары, канферэнцыі, "круглыя сталы" па праблемах народнага і прафесійнага дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва, розныя выстаўкі, у тым ліку групавыя, персанальныя, а таксама сумесныя са студэнтамі, у Мінску, і за мяжой Беларусі — у Літве ды Польшчы. Зразумела, што такія выстаўкі педагогаў, дзе яны зольныя прызямнастраваць сваім вучням уласнае творчае "я", з'яўляюцца каштоўным прыкладам уплыву на працэс фарміравання самастойнай мастакоўскай асобы.

Канешне, хацелася б бачыць у гэтай экспазіцыі і работы студэнтаў побач з творами настаўнікаў, але, мусяць, малая выставачная плошча галерэі не дазволіла гэтым разам "ахапіць неабдымнае". Што ж, дзядзвецца пачакаць да восені, калі ўніверсітэт будзе адзначаць 40 гадоў з дня заснавання, і, верагодна, мы атрымаем магчымасць у больш прасторным памяшканні пабачыць такую сумесную выстаўку пад умоўнай назвай "На-стаўнікі і вучні"... Ну а сённяшняя — "Вясна-2015" — працуе да 16 мая.

Не АЭС, якая будзеца паблізу Астраўца, вабіла ў гэтыя мясціны, а тое, што горад гэты з'яўляецца ну практычна радзімай нашага чарговага V.I.P.-гея. І яшчэ было цікава наведваць мясцовыя ўстановы культуры. На іх мы хацелі зірнуць поглядам сённяшнім і з успамінамі. Адрознае зазначыць: Астравец і раён далі культуры і мастацтва (ды не толькі) мастака-графіка Віктара Александровіча, знакамітага літаратуразнаўцу, крытыка Адама Мальдзіса, што нарадзіўся ў вёсцы Расолы, вядомым музыкантам, валтарністам быў Іван Карпіцкі...

Алег КЛИМАЎ, Мінск —
Астравец — Мінск / Фота аўтара

Экспрэс-тур з V.I.P.-земляком: Астравец

Тым, што ў сельскай мясцовасці (а Астравец тады быў гарадскім пасёлкам) сталенне адбываецца раней, чым у горадзе. Дзеці з малых гадоў дапамагаюць у працы старэйшым. Ну, і лічылася, што, калі чалавек валодае якім-небудзь музычным інструментам, то галодным дакладна не будзе. І правільна! З васьмага класа я штосуботы стаў граць у ДК на танцах, атрымліваючы трыццаць рублёў у месяц. "Песняроў", дарэчы, таксама выконвалі, але — мала. Праз шмат гадоў мне нагадалі: маўляў, я неяк сказаў, што буду выступаць у "Песнярах". Чаму я так сказаў? Не ведаю... І мары асаблівай не было: хто быў я — і хто яны...

На адным з уступных іспытаў у вучылішча на эстраднае аддзяленне, якое адкрылася ў 1976-м, Кацікава адзначыў старшыня камісіі — сам Барыс Райскі! Класа баяна на гэтым аддзяленні не было, і Аляксандр

векам пазітыўным, і сёння імкнуся ім быць: упершыню сутыкнуўся з непрыязным чалавекам, здольным на падман, гадоў у дваццаць пяць...) А са святаў ярка ды нефармальна ў Астраўцы адзначалі 9 Мая. Пасля афіцыйных урачыстасцей людзі ішлі ў лесапаркавую зону, там разбівалі палаткі, ішоў гандаль, дзейнічала сцэна творчых калектываў горада. Гутаркі, тосты, песні, танцы... І ніякага хуліганства...

Усе ўстановы культуры (і не толькі), якія наведваў Аляксандр у Астраўцы, пераехалі ў розныя гады ў іншыя будынкі (а некаторыя і назвы змянілі). Падобна на тое, што ў нашых падарожжах становіцца добра — ды абавязкова — традыцый наведваць і агульнаадукацыйныя школы, дзе вучыліся героі публікацыі. У Астраўцы такой стала СШ № 2, куды мы зазірнулі на некалькі хвілін. Па яе музеі (ён носіць імя Ю-

нам, бязглуздым дзецям, якія спалілі чырвоныя сцягі... "Разбор" мяне на камітэце камсамола за тое, што замест камсамольскага значка насіў значок з нейкай амерыканскай сімволікай... Конкурсы патрыятычнай, стравой песні... На афішы аднаго з конкурсаў мастацкай самадзейнасці сярэд іншых змяшчаўся і такі надпіс: "Рэжысёр — Аляксандр Кацікаў"...

Мой запал да музыкі падзялялі такія ж адораныя сябры, лёс якіх склаўся па-рознаму. Вова, сын франтавіка, папличніка заснавальніка сучасных ПДВ Васіля Маргелава, удзельніка Параду Перамогі ў Маскве Рыгора Лук'янавіча Грачанага, пасля заканчэння ваеннага вучылішча стаў камандзірам карабля далёкай ваеннай авіяцыі, а пасля дэмабілізацыі быў запрошаны на службу ў... прафесійны тэатр, дзе выступае па гэты дзень. Яшчэ адзін сябар, Коля, сын партызана Мікалая Аляксандравіча

першым паверсе Дзіцячай школы мастацтваў, правапераемніцы "музыкалкі" (яна аб'яднала напрыканцы 2011 года ўсе музычныя і школы мастацтваў раёна), на фатаграфіі стэнда з выдатнымі выпускнікамі. Сёння ў ДШМ дзейнічаюць мастацкае аддзяленне, харэаграфічнае і, уласна, музычнае. З інструментаў найбольшай папулярнасцю карыстаюцца гітара і акардэян, а цікавасць да баяна і акардэяна знізілася. Невысока ў падлеткаў каціруецца і выяўленчае мастацтва з танцамі — у апошнія гады набор сюды складае каля дзесяці-пятнаццаці чалавек.

— Рэальнасць такая, што сёння мы прымаем на ўсе аддзяленні школы практычна ўсіх ахвотных паступіць. Такого конкурсу, як раней, калі да нас літаральна стаяла чарга і адбіралі самых-самых, ужо няма, — прызнаецца намеснік дырэктара па вучэбна-выхаваўчай рабоце Ірына Валейка. — У гэтым і наша галоўная

Спрэчка з Канфуцыем і

Баяніст не патрэбен...

А будучы бас-гітарыст, кампазітар і аранжыроўшчык ансамбляў "Песняры" і "Беларускія песняры" Аляксандр КАЦІКАЎ, які нарадзіўся ў Воранаўскім раёне Гродзенскай вобласці, у Астравец пераехаў разам з бацькамі напрыканцы 1961-га, у двухгадовым узросце. Па заканчэнні школы Кацікаў паступіў у Мінскае музычнае вучылішча імя Міхаіла Глінкі. З тых часоў у Астраўцы ён бываў наездамі, а апошнім часам — разы два на год (плюс раз у пяць гадоў — абавязковая сустрэча выпускнікоў).

У дзяцінстве і юнацтве Аляксандр чым толькі не захапляўся: спорт, авіямадэляванне, гурток радыёаматараў, фотатурок, удзел у алімпіядах па матэматыцы і фізіцы, маляванне, танцы. І — музыка. На вучобе такая "ўсёеднасць" адбілася самым спрыяльным чынам: у атэстаце Кацікава — толькі дзве "чацвёркі".

— Чаму я спыніўся менавіта на музыцы? — задумваецца Аляксандр Дзмітрыевіч. — Вядома, з-за любові да яе. Можна, і з-за генаў: мая мама нядрэнна спявала, запісвала тэксты песень у агульным шчытак, прычым вялікая іх частка была чамусьці на ўкраінскай мове. (Дарэчы, пра гены: малодшы сын Кацікава, Андрэй, заканчвае ў Бостане Музычны каледж Берклі і стане першым беларусам, які выйшаў з гэтай прэстыжнай установы! — А.К.) Прычына яшчэ і ў

Дыскавал у Цэнтры культуры і народнай творчасці.

прадэманстраваў сваё майстэрства валодання гітарай. "Так павінен чуць артыст", — вынес вердыкт Барыс Іпалітавіч, які акампаніраваў абітурыенту на фартэпіяна, і Кацікаў, здаўшы астатнія экзамены, быў прыняты на клас... саксафона, які адслужыўшы ў арміі ў Мар'інай Горцы ў брыгадзе спецыяльнага прызначэння ГРУ, ён змяніў на флейту.

— Што ў той час мелася ў Астраўцы з устаноў культуры?.. — узгадвае музыкант. — Дом культуры з бібліятэкай, музычная школа... Нярэдка праходзілі конкурсы мастацкай самадзейнасці, на базе гуртка духовай музыкі ДК існаваў аркестр. Гэта здаецца, што не так шмат усяго, а насамрэч культурай людзі літаральна сілкаваліся. І самі людзі — цудоўныя, жылі нібыта адной вялікай сям'ёй. (Напэўна, я і тады быў чала-

сіфа Гашкевіча, першага консула Расійскай імперыі ў Японіі, пахаванага ў вёсцы Малі на Астравеччыне) для нас правёў імклівую экскурсію дырэктар Антон Трэігс. У гэтай школе выкладала беларускую і нямецкую мовы мама Аляксандра Кацікава — Раіса Міхайлаўна. Яна арганізавала ў ёй Клуб інтэрнацыянальнай дружбы "Мара". Ёсць у музеі і матэрыялы, прысвечаныя Кацікавым.

— Што першае прыходзіць на розум, звязанае са школай? — Кацікаў пасміхаецца. — Як мы хадзілі пакурыць, хаваючыся ад настаўнікаў... Як занялі першае месца па зборы макулатуры, за што нас ўзнагародзілі паездкай у Днепрапятроўск... Вучэнні па грамадзянскай абароне, калі мы падпалілі сцяжкі, якія пазначалі шляхі перамяшчэння людзей... Ледзь не палітыку "шылі"

Картэля, папличніка Пятра Машэрава, сваё жыццё прысвяціў музыцы — і дасягнуў поспехаў. Зрабіў бы яшчэ шмат, каб не заўчасны сыход... А аўтар і выканаўца ўласных песень Аляксандр Альховіч — сапраўдны "зорка" Астраўца, мой сябар з часоў музычнай школы...

...Патрэбен акардэон

А музычная школа адкрылася ў Астраўцы ў 1967 годзе. У першым яе наборы быў і Саша Кацікаў, які паступіў на клас баяна: сумежным прадметам для яго пазней стала балалайка. Мама з татам хацелі, каб сын займаўся на піяніна, але яно каштавала дорага. Гады праз тры іншы інструмент — канцэртную ленынградскую гітару — Сашу падарылі сябры бацькоў. З гітарай у руках нашага героя можна ўбачыць на

Пра рэальнасць ДШМ, будучы Цэнтр культуры і забаў, "біткі" ды вочы дзяцей, што не заўжды гараць

праблема: дзе адшукаць таленавітых дзяцей або, прынамсі, адносна неардынарных у творчым сэнсе? Іх стала менш...

А таленты ДШМ з асаблівым задавальненнем наведваюць заняткі ў харавым класе, дзе і займаюцца сольнымі спевамі. Ну, яно і не дзіва: вунь колькі спяваюць для нас па выхадных у тэлепраектах "Я пюю!", "Акадэмія талентаў" ды "Голас Дзеці", а адтуль дарога ляжыць у бок эстрады. Не для ўсіх, але...

— У Астраўцы школу наведвае 249 навучэнцаў, — працягвае Ірына Эдуардаўна. — Але ў яе ёсць яшчэ чатыры філіялы: варнянскі, гервяцкі, кемелішскі і міхалішскі, якія наведваюць па 60 — 80 дзяцей. Наогул, у нас займаецца чвэрць школьнікаў агульнаадукацыйных устаноў. Удзельнічаючы ў многіх конкурсах,

раўнікам творчых калектываў у напрамку метадык пераймання фальклору?

В.К.: — У рамках канферэнцыі былі праведзены майстар-класы з удзелам практыкаў і прадстаўнікоў Расійскага інстытута гісторыі мастацтваў. Насамрэч, метадыка захавання фальклорнага мастацтва ў цяперашні час — досыць прапрацаваная з'ява. Такія рэчы, як "метады дэманстратыўнай антрапатыкі" (перайманне вусным шляхам адносьбітаў традыцыі ці з аўдыя- і відэакрыніц) сёння — звычайная "дыдактычная руціна" на нашай кафедры. Таму тыя, хто тут вучыцца, — не толькі лаўрэаты міжнародных фальклорных фестываляў у Германіі, Швецыі, Харватыі, Расіі, Эстоніі, Латвіі, Літве і дыпламанты спецыяльнага фонду Прэзідэнта Беларусі па падтрымцы таленавітай моладзі, але і дыпламанты Рэспубліканскага конкурсу навуковых работ студэнтаў... Іх высокі мастацкі ды аналітычны ўзровень — заканамерны і даўно прадказаны ў тэорыі кантанцыі (шматканальнага ды шматуз-

Форум

З 24 па 26 красавіка ў Беларускім дзяржаўным універсітэце культуры і мастацтваў прайшла IX Міжнародная навуковая канферэнцыя "Аўтэнтычны фальклор: праблемы захавання, вывучэння, успрымання (памяці этнаантрапалага Зінаіды Мажэйка)".

Дадзеная канферэнцыя цягам дзесяці гадоў з'яўляецца адзіным у рэспубліцы сістэмным інавацыйным навукова-практычным праектам па канцэптуальным даследаванні актуальных напрамкаў захавання, вывучэння, пераймання і папулярнага фальклору. Сёлета навуковая падзея праходзіла ў памяці Зінаіды Мажэйка — лаўрэата Дзяржаўнай прэміі краіны, доктара мастацтвазнаўства, этнамузыкалага і аўдыявізуальнага антрапалага, аўтара даследаванняў па экалогіі традыцыйнай культуры. У канферэнцыі ўзялі ўдзел 120 даследчыкаў

Тэндэнцыі аўтэнтыкі

Якія тэндэнцыі засведчыла канферэнцыя фалькларыстаў

з 10 краін (Беларусь, Расія, Украіна, Літва, Латвія, Славакія, Малдова, Польшча, Нігерыя, Кітай) і 15 фальклорных калектываў.

У час сустрэчы з адказнымі за розныя напрамкі даследчай і практычнай дзейнасці прадстаўнікамі аргкамітэта канферэнцыі — прафесарам Энгельсам ДАРАШЭВІЧАМ, загадчыкам кафедры этналогіі і фальклору Вячаславам КАЛАЦЭМ, этнафоназнаўцам Таццянай ПЛАДУНОВАЙ — былі агучаны наступныя пытанні.

— Што, на погляд удзельнікаў канферэнцыі і на ваш асабісты, як непасрэдна знаёмых з Зінаідай Мажэйка, з'яўляецца прыярытэтным для фалькларыста XXI стагоддзя, калі выходзіць з яе навуковага тэстаменту?

Э.Д.: — Рубяжы, якіх беларусазнаўства сёння дасягнула, Мажэйка прадбачыла. Фальклор сёння даследаваны і пажанрава, і парэгіянальна, і ў зрэзе "жывога бытавання". Пажанрава ён апісаны ў 50-томным зборы "Беларуская народная творчасць" Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі; парэгіянальна — у зборы "Традыцыйная мастацкая культура беларусаў", аўтарскі калектыву якога на чале з вучаніцай Мажэйка Тamarай Варфаламеевай атрымаў спецыяльную прэмію Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь дзеячам культуры і мастацтва; у зрэзе "жывога бытавання" — наша традыцыя фіксуецца на інтэрнэт-партале livingheritage.by. Сёння інфармацыя пра фальклор — у наяўнасці,

але ў грамадстве няма дакладнага разумення, як з гэтай інфармацыяй працаваць — ні канцэптуальна, ні ўжыткава-тэхнічна. Мажэйка сцвярджала, што для якаснага вывучэння фальклору "неабходны экспедыцыйны сацыялагічнага напрамку са стацыянарным даследаваннем найбольш спеўных вёсак метадам "уключанага назірання". Гэты антрапалагічны метады не толькі дае інфармацыю, але і накіроўвае даследчыка на абарону аб'екта даследавання (мясцовай традыцыйнай культуры), пошук шляхоў інтэграцыі фальклору ў сучаснасць. Ён не прымае "адвабленай фіксацыі".

— У сувязі з гэтым, што можа параіць навука сёння фалькларыстам-практыкам, кі-

плэнэрах, самі таксама арганізавалі рэгіянальны фестываль “Вакальны капелж”...

ДШМ мае патрэбу ў папаўненні выкладчыцкага складу духавіком і піяністам. Перспектыва займаецца гэтых профі ёсць. Але цяжкасць можа ўзнікнуць пры забеспячэнні спецыялістаў жыллём. Што да парку інструментаў, то ў школе ён перыядычна абнаўляецца, грошы з бюджэту на гэтыя мэты выдзяляюцца, але, каб (па магчымасці) іх хапіла амаль усім, набыць за гэтую суму можна толькі тое, што танней, гэта значыць — тое, што было ў карыстанні. А выбарны акардэон пакуль так і не набыты. Пазабюджэтам школа павінна заробіць за гэты год 90 мільёнаў рублёў. Штомесячная плата за навучанне складае ад 50 — 70 (у аграгарадках) да 100 і крыху вышэй тысяч рублёў.

Прапаную Кацікаву правесці ў школе майстар-клас. “Ігры на баяне

апошні раз бралі? 1998 год... Васіль Быкаў. З ім лепш: 2011-ы...

— Кнігі я выкарыстоўваю і па іх прамым прызначэнні, і як... шчыткі для гульні ў хакей! — смяецца Кацікаў. — За сезон на іх сыходзіла з паўсотні вокладак! Мама з... разуменнем ставілася да такога “варварства”... А хатняя бібліятэка ў нас была добрая: шмат падпісных выданняў, твораў класіцы беларускай літаратуры. Сёе-тое з яе перайшло ў маю сям’ю. І яшчэ я быў запісаны ў дзіцячую бібліятэку пры ДOME культуры, некаторы час захапляўся фантастыкай. Бывала, захварэш, тэмпература, а побач з ложкам — стос кніг... А чым глыбей занурваўся ў музыку, тым менш чытаў...

— А чаму аддае перавагу чытачу вашай установе? — пытаюся я ў бібліятэкара Наталлі Рабцавай.

— Старэйшае пакаленне — рознай літаратуры. А маладое — у асноўным той жа фантастыцы, да-

інтарэсах “Актыўнае даўгалецце” і “Званы госць”. У апошні гурток я тут жа ў якасці госця “сватаю” Аляксандра Кацікава.

— Амаль тры гады таму я арганізаваў у школе сустрэчу колішніх педагогаў, прывечаную 80-годдзю з дня нараджэння маёй мамы, — кажа ён. — Падрыхтаваўся грунтоўна. Прыйшлі людзі розных пакаленняў. Было пра што пагутарыць, што згадаць. Усім, здаецца, было цікава. Я адкрыты для любых прапановаў, каб толькі яны зыходзілі ад чыстага сэрца, а мерапрыемствы не насілі характар “абавязалаўкі” дзеля “птушакі”...

Наконт рамонт у Наталлю Васільеўну моцна катаваць не стаў, яна ж паведаміла, што па меры развіцця горада, тэмп якога ўзрастае, бібліятэка, верагодна, пераедзе ў будучы Цэнтр вольнага часу і забаў. Памяшканне ёй выдзяляць вялікае, прасторнае...

■ Раён (па меншай меры, гэты, узяты асобна) “здушлілі планам выканання платных паслуг”, які выцягваюць ледзь-ледзь, па большай частцы — за кошт... канцэртаў поп-выканаўцаў. У такой пагоні за зараблянем грошай воляй-няволяй менш часу надаецца аўтэнтыцы, традыцыям... “Усіх грошай на культуру з яе ж дапамогай не заробіш” — гэтую фразу, пачутую ў райвыканкаме, я вылучыў для сябе чырвоным колерам.

Колькі каштуе артыст?

Раённы дом культуры на пачатку гэтага года быў рэарганізаваны ў Раённы цэнтр культуры і народнай творчасці шляхам зліцця Цэнтра рамёстваў, Метадычнага цэнтра і сельскіх дамоў культуры.

— Памятаю, як у 1976-м у ДК выступіў тады нікому яшчэ не вядомы артыст Валерый Лявонцьеў... — згадвае Кацікаў. — Сам жа Дом культуры з’яўляўся цэнтрам культурнага жыцця горада. Бываючы сёння ў айчынных дамах, палацах культуры, бачу, што і цяпер культурнае жыццё віруе вакол іх. Я не аматар агулам крытыкаваць савецкі перыяд нашай гісторыі, але, як мне здаецца, матэрыяльна-тэхнічна цяпер такія ўстановы ў цэлым забяспечаны лепш. А вось наколькі змяніліся людзі, якія ходзяць у гурткі, ці сталі яны больш таленавіты-

мі за сваіх папярэднікаў, меркаваць не бяруся. Вось людзей на планеце стала больш, але не ўпэўнены, што стала больш культуры...

Дастаткова яе ў кінаканцэртнай зале “Астравец”, што ўваходзіць у структуру новага ўтварэння. Як нам распавяла дырэктар Цэнтра Наталля Літвін, аншлагі ў ім збіраюць не толькі расійскія выканаўцы, але і айчыныя: Дзмітрый Калдун, Вольга Плотнікава, “Дразды”, “Арга”, Саша Нэма, Іван Буслай, Аляксандр Звяровіч, Ядвіга Паплаўская і Аляксандр Ціхановіч. (Для цікавых прывяду цэннік: Калдун за кожны з двух сваіх канцэртаў атрымаў па 60 мільёнаў рублёў, кошт білетаў на “Драздоў” вагаецца ад 50 да 70 тысяч.) Планаецца і будаўніцтва новай канцэртнай залы на тысячу месцаў — з усімі выгодамі для публікі ды артыстаў (старая змяшчае толькі 400 гледачоў, і, да прыкладу, грымёрка тут няма)... Дарэчы, на стале Наталлі Валер’еўны мы заўважылі плакат з анонсам выступлення Аляксандра Саладухі — вось ужо хто “біток” збярэ, напэўна! А вось ці назіраюцца “біткі” ў гуртках РЦКІНТ (іх тут больш за дваццаць — ад народнага хору ветэранаў працы да народнага тэатра)?..

— Заўсёды хочацца большага, — разважае дырэктар. — Праблема ў тым, што, пераехаўшы ў гэты будынак гадоў пяць таму, мы апынуліся далекавата ад цэнтра горада. Школьнікам не вельмі зручна сюды дабірацца. Дый школьнікі... Прыходзяць яны да нас, і не ў многіх з іх сапраўды гараць вочы. Навошта тады ідуць? Бацькі прымушаюць?..

Між тым Аляксандр Дзмітрыевіч і Наталля Літвін абмяркоўваюць магчымасці выступлення “Беларускіх песняроў” ці Аляксандра Кацікава сольна...

Пад заслону

Наогул, “канцэртная галіна” — гэта тое, чым мясцовыя работнікі культуры ганарацца. Не паспеў я яшчэ да канца сфармуляваць пытанне, за што радуецца сэрца ў супрацоўнікаў аддзела ідэалагічнай працы, культуры і па справах моладзі Астравецкага райвыканкама, як намеснік яго начальніка Кацярына Лянкевіч стала дзяліцца ўражаннямі пра гастролі расійскай спявачкі Ірыны Дубцовай, якія нядаўна прайшлі ў горадзе. А да знакавых, фірмовых мерапрыемстваў у раёне адносяць Міжнародны фестываль “Песня памежжа”.

— Чым вылучаецца Астравеччына, — дапаўняе музыкант, — дык гэта яднаннем розных народнасцей, якія пражываюць тут. Адсюль і мноства культур, іх перапляценне, узаемапрапаніненне, узаемаўзбагачэнне...

Я перадаю Кацярыне Леанідаўне ўражанні з устаноў, паведамляючы (нагадваючы?), што ў ДШМ можа наступіць кожны ахвотны, а ў Цэнтры культуры з наведвальнасцю не ўсё ў парадку, у бібліятэцы ж перад гістарычным пераездам усё роўна варта адрамантаваць хоць бы парадны ўваход. На гэта ў аддзеле далі і сваю жменю праблем. Раён (па меншай меры, гэты, узяты асобна) “здушлілі планам выканання платных паслуг”, які выцягваюць ледзь-ледзь, па большай частцы — за кошт... канцэртаў поп-выканаўцаў. У такой пагоні за зараблянем грошай воляй-няволяй менш часу надаецца аўтэнтыцы, традыцыям... Што можа адбыцца далей, мне вам тлумачыць не трэба. “Усіх грошай на культуру з яе ж дапамогай не заробіш” — гэтую фразу, пачутую ў райвыканкаме, я вылучыў для сябе чырвоным колерам. І шчыра паспачуваў чыноўнікам на месцах. Ну а культуры спачуваць — гэта адзін з маіх прамых абавязкаў...

Класік не мае рацыі!

— Як сказаў нехта з мудрых (магчыма, Канфуцый, а яшчэ ёсць меркаванні, што падобныя словы прамовілі Агата Крысіці, Эрнэст Хэмінгвэй. — **А.К.**): “Ніколі не вяртайцеся туды, дзе вы былі шчаслівыя...” Астравец — гэта адваротны для мяне выпадак, — завочна спрачаецца Кацікаў з мудрацом па дарозе ў Мінск. — Я заўсёды з вялікім задавальненнем вяртаюся сюды. Гэта зямля маіх бацькоў, маіх сяброў, з ёй звязаны лепшыя перыяды майго жыцця. Часам задумваюся пра тое, што можна было б тут купіць домік на хутары, але жонка не пагаджаецца. А культура... Лепшы беларускі блюзавы гітарыст Леанід Вярэніч неяк сказаў: “І што гэтая музыка заходняя? Сапраўдная музыка — гэта “А я лягу-прылягу...” Мы тады з яго смяяліся, а зараз я разумею, што ён меў рацыю. І хто заўгодна можа мне казаць, што ў Англіі, Францыі ды іншых краінах культура і больш старажытная, і куды багацейшая, і цікавейшая, а я свярджваю, што багацейшая, цікавейшая, больш гарманічная — наша! І ў Астравіцы яна якраз такая. Якая б ні была наша культура, хто б і як яе ні крытыкаваў, сваёй адстароненасцю яна нібыта абаронена ад многіх рэчаў, якія размываюць культурную ідэнтычнасць, што адбываецца дзе-нідзе на Захадзе. Нам бы яшчэ навучыцца сваю культуру захоўваць з розумам, развіваць яе і, вядома, інтэграваць са здаровым сусветным культурным працэсам. Але інтэграваць яе туды ўсё ж трэба вельмі асцярожна...

К

НЕ ТОЛЬКІ

Аляксандр Кацікаў у Астравецкай раённай бібліятэцы.

цяпер я не ўзяўся б навучаць, — пачынае разважаць ён. — Бас-гітара тут не патрэбна... Можа, проста распавёў бы пра тое, якія вехі я прайшоў, каб апынуцца ў знакамітым ансамблі? Да чаго трэба быць гатовым псіхалагічна, узнікаючыся па шматлікіх творчых прыступках...

Падарунак хакеісту...

Раённая бібліятэка адразу здзівіла тым, што з вуліцы ў яе вядзе службовы ўваход, а цэнтральны знаходзіцца з адваротнага боку. Унутры дзве дзвярчынкі падлеткавага ўзросту шукаюць нешта на стэлажах (падгледзеў: яны спыніліся на... сучасным жаночым любоўным рамане ў кніжачцы невялікага фармату ў мяккай вокладцы). Прайшоўся паміж паліц з кнігамі. Адкрываю Ніла Гілевіча. Калі

кладней — фэнтазі. Мне здаецца, гэта звязана і з узростам, і з тым, што сур’ёзная літаратура патрабуе да сябе сур’ёзнага стаўлення, часу. А адкуль тое ў сённяшніх падлеткаў на папяровую кнігу? Яны і ў школе загружаны, і камп’ютар замяніў ім усё... Але надыходзіць момант, калі ім трэба паступаць вучыцца далей, тады тыя, хто абраў гуманітарныя ВНУ, прыходзяць сюды па класіку.

У “раёнцы” запісана крыху больш за дзве тысячы чытачоў (кожны чацвёрты жыхар Астравіца!), на аб’ектыве ў сярэднім прыпадае каля сарака наведвальнікаў у дзень, пераважна — пенсіянеры. Кніжны фонд (частка каталога ўжо пераведзена ў электронны выгляд) абнаўляецца рэгулярна, у тым ліку ў літаратуры “хітовай”. Пры райбібліятэцы функцыянуюць аб’яднанні па

жаўным музеі народнай архітэктуры і побыту быў праведзены абрад “Юр’я” з удзелам аўтэнтычнага ансамбля “Міхрэчча” вёскі Пагост на Тураўшчыне (іх варыянт юр’еўскага абраду ўключаны ў Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей Рэспублікі Беларусь) і дзевяці маладзёжных ды дзіцячых фальклорных гуртоў. 26 красавіка зладзілі інтэрактыўную вечарыну дударскай музыкі з удзелам амаль 150 прадстаўнікоў студэнцкай моладзі, якія вывучаюць ды пераймаюць рэпертуар і стыль выканання спеўнага ды харэаграфічнага фальклору.

ЭД: — Па аднадушным перакананні ўдзельнікаў канферэнцыі, правядзенне апошняй — якасны крок да сістэмнай працы па адраджэнні культурнай памяці нашага народа, адаптацыі традыцыйных каштоўнасцей Беларусі да сучаснасці. І арганізуючым цэнтрам такой работы ў краіне паступова становіцца наш універсітэт, што, дарэчы, і адзначаў яго рэктар Юрый Бондар, калі ўрачыста адкрываў “Аўтэнтычны фальклор”.

Чэслаў ВОХАЎ

ФОТОФАКТ

"Viva Commedia" ля Ратушы

Па ў выкананні артыста Горкаўскага тэатра Паўла Бутушанкі.

Удзельнікі спектакля "Viva Commedia" пад час рэпетыцыі ля Ратушы.

28 красавіка на сталічнай плошчы Свабоды адбылася тэхнічная рэпетыцыя спектакля Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя Максіма Горкага "Viva Commedia". Саму ж пастаноўку можна будзе пабачыць вечарам 1 мая ў рамках адкрыцця Трэцяга Мінскага форуму вулічных тэатраў, які будзе доўжыцца да 3-га мая. У ім прымуць удзел артысты з Беларусі, Польшчы, Прыднястроўя, Расіі і Францыі.

Фота Аліны САЎЧАНКА

Тактыка культурнага развіцця

Як наведальнік Мілан?

Не скажу, што вельмі проста. Спярша трэба стаць ансамблем народнай музыкі "Выцінанка" і "прапісацца" ў Столінскім ГДК. Затым цягам двух дзясяткаў гадоў старанна адшукваць, вывучаць, апрацоўваць ды па-майстэрску выконваць мясцовыя песні. І яшчэ адна ўмова: неабходна займець званне Заслужанага калектыву Рэспублікі Беларусь, наведальнік з гастролямі Польшчы, Германію, Алжыр...

Яўген РАГІН

І што будзе рабіць "Выцінанка" ў Мілане? Працаваць! А калі дакладней — цягам месяца даваць па два канцэрты штодня. Справа ў тым, што 1 мая ў галоўным горадзе паўночнай часткі Італіі адкрыўся Нацыянальны павільён Рэспублікі Беларусь на Сусветнай выстаўцы "ЭКСПА-2015". Права выступіць з канцэртна на гэтым мерапрыемстве нададзена менавіта "Выцінанцы". Ці варта яшчэ пераконваць чытача ў высокім узроўні выканальніцкага майстэрства вядомага ансамбля?

Застаецца толькі патлумачыць, што "ЭКСПА-2015" будзе доўжыцца, па словах начальніка аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Столінскага райвыканкама Васіля Зарубы, ці не да лістапада. На гэты ж тэрмін разлічана і праца нашага Нацыянальнага павільёна (плошча — 1 200 квадратных метраў). А вось беларускія вобласці тут запланавана прэзентаваць па чарзе і штомесячна. Паказаць сябе паспеюць усе.

Дзякуючы, напэўна, алфавітнаму парадку, Брэстчыне пашанцавала першай пазнаёміць італьянцаў са сваёй творчасцю ды вытворчасцю. Для даведкі паведамлю, што разам з прадстаўнікамі іншых постсавецкіх краін творчая дэлегацыя Брэстчыны наладзіць шэраг агульных мерапрыемстваў, прысвечаных Вялікай Перамозе. А цягам апошняй дэкады мая ў Мілане пройдуць Дні Брэсцкай вобласці. Яе кіраўнікі і прадпрымальнікі абмяркоўваюць з італьянскімі калегамі нюансы глётнага супрацоўніцтва.

Але вернемся да "Выцінанкі". У тым ліку і для таго, каб падкрэсліць, што яна ўпрыгожыць сваімі мастацкімі "фарбамі" кожнае з вышэйназваных — дзелавых і не вельмі — мерапрыемстваў. Адсюль — і прагнозы вынік, варты занясення ў Кнігу беларускіх творчых рэкордаў (час ужо такую заводзіць): 60 канцэртаў у месяц! Павільён працуе з 9.00 да 22.00. "Выцінанка" збіраецца выступаць зранку і ўвечары. У нашых сіл яшчэ хопіць і на тое, каб з цікавосткамі Мілана пазнаёміцца...

Хтосьці скажа: "Ну і якая ў гэтым тактыка культурнага развіцця?" Адказаць, напэўна, варта наступным чынам: "Тактыка нашага творчага пранікнення ў замежжа!" І калі гэтае пранікненне пераўтвораецца ў экспансію (у самым дадатным сэнсе слова), тады, без сумневу, любы замежны не будзе траціць шмат часу на тое, каб адшукаць на карце Беларусь. Мастацтва павінна апраўдваць палітыку. А станючы імідж краіны — доказ яе жыццяздольнасці. Так што экспарт айчыннага мастацтва абарочваецца не толькі маральнымі дывідэндамі.

І гэта цудоўна разумее мастацкі кіраўнік зганага Заслужанага калектыву Пётр Астапчук. Прафесійны музыкант, знаўца мясцовага фальклору, віртуозны гарманіст ды аранжыроўшчык. Для сваіх самадзейных артыстаў — і бог, і цар, і вайсковы начальнік. А яшчэ — творца, які раз і назаўжды пераканаўся, што сутнасць працы на культурнай ніве не толькі ў тым, каб зарабляць пазабюджэтныя грошы; галоўнае тут — нястомнае адраджэнне народнага мастацтва ды яго прапаганда на ўсіх магчымых узроўнях. Вось і атрымліваецца, што на Брэстчыне — 16 раёнаў, а ў Мілан паехала "Выцінанка" са Століншчыны... Выцінанка, як вядома, — ажурны арнамент з паперы, які ўражае сваёй вытанчанай прыгажосцю. Поўная аналогія з выканальніцкім майстэрствам "Выцінанкі" спеўнай. Так што і ў Мілане ўсё будзе ў ажурі!..

У пошуку старадрукаў

Як і абяцалі арганізатары, сёлетняя канферэнцыя стала пляцоўкай для абмеркавання тэндэнцый у сферы інфармацыйнага развіцця грамадства, а таксама месцам для прэзентацыі самых розных інавацыйных праектаў. У першую чаргу гэта датычылася ініцыятыў па папулярныя гісторыка-культурнай спадчыны краіны ды інтэграцыі Беларусі ў сусветную інфармацыйна-культурную прастору...

Прыкладам, шэраг выступленняў быў прысвечаны стварэнню Дзяржаўнага рэстра гісторыка-культурных каштоўнасцей Беларусі, у тым ліку — кніжных помнікаў. Як адзначыў мэдэратар канферэнцыі — намеснік дырэктара па навуковай рабоце і выдавецкай дзейнасці Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі Аляксандр Суша, на сённяшняе многі каштоўныя старадрукі захоўваюцца ў самых розных бібліятэках ці музеях Беларусі, а таксама за мяжой. Поўнай і дакладнай інфармацыі пра іх стан, ступень пашкоджанасці, умовы захавання пакуль не існуе, таму стварэнне Дзяржрэстра кніжных помнікаў краіны — сапраўды надзённае патрэба сённяшняга дня...

На сёлетняй, ужо чацвёртай па ліку, навукова-практычнай канферэнцыі "Электронная культура", што прайшла ў рамках XXII Міжнароднага спецыялізаванага форуму па тэлемаунікацыях, інфармацыйных і банкаўскіх тэхналогіях "ТІВО-2015", айчынныя бібліятэкары, музейшчыкі ды ІТ-спецыялісты дэманстравалі шматлікія інавацыі, якія сёння актыўна выкарыстоўваюцца ў розных як дзяржаўных, так і прыватных установах ды арганізацыях сферы.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

Мабільная бібліятэка аднаго з аператараў сувязі.

"Электронная культура"-2015: "аблокі", школьныя кнігі ў тэлефоне і краўдсорсінг у мастацтве

Пад шрыфтам Марына

Прыклад інтэрфэйса праекта "Арт-Беларусь".

Форма замовы білету ў Замкавы комплекс "Мір".

Сярод многіх іншых выступленняў адзначу праект, пра які распавяла начальнік аддзела па сувязях з грамадскасцю ЗАТ "Плацежная сістэма "Белкарт" Марына Раман. Гэта сумесная з вядомым інтэрнэт-парталам ініцыятыва: цягам года журналісты-балансёры пішуць пра тыя або іншыя музеі краіны, а пасля публікуюць свае рэпартажы ў Сеціве. Як адзначыла Марына Раман, дадзеныя публікацыі карыстаюцца вялікай увагай наведвальнікаў беларускага сегмента Сусветнага Павуціння, і такім чынам усё больш людзей даведваюцца пра разнастайныя музейныя ўстановы нашай краіны, у першую чаргу — рэгіянальныя.

На валанцёрскіх пачатках

Дарэчы, тэму валанцёрства ды грамадскага ўдзелу ў шматлікіх электронна-інфармацыйных культурных праектах дакладчыкі ўзнімалі яшчэ не раз. У гэтым, як мне падаецца,

і бачыцца праява сённяшняга тэхналагічнага часу, калі без удзелу валанцёраў, энтузіястаў ды розных зацікаўленых людзей папраўдзе якасны інфармацыйны і запатрабаваны прадукт папросту не зробіш...

Прыклад — навідавоку. Маю на ўвазе шырока вядомы праект аднаго з айчынных банкаў пад назвай "Дзесяць стагоддзяў беларускага мастацтва". Выстаўка гэтая, як вядома, атрымала значны розгалас, прычым не толькі ў Беларусі, але і за яе межамі. А пасля яе завяршэння паўстала пытанне далейшага развіцця гэтай, напачатку прыватнай, ініцыятывы.

І, як вядома, праект атрымаў свой належны працяг праз стварэнне інтэрнэт-партала "Арт-Беларусь". Як патлумачыў вядучы спецыяліст інфармацыйнай палітыкі банка Аляксандр Сухадолаў, сёння сайт актыўна паўняецца творамі беларускага мастацтва. У тым ліку дзякуючы неабякавым грамадзянам краіны, якія могуць дадаць — і ўжо дадаюць — на сайт характа-

рыстыку таго або іншага помніка мастацтва, пішуць біяграфіі, распавядаюць пра гісторыю ўзнікнення твора...

Натуральна, справа гэтая толькі пачалася. Але такім чынам "Арт-Беларусь" пазіцыянуе сябе ўжо як краўдсорсінгавая платформа ці ініцыятыва, да якой сёння можа далучыцца кожны... Такая своеасаблівая "Вікіпедыя" беларускага мастацтва мае, на думку Аляксандра Сухадолава, неабмежаваныя магчымасці для развіцця, з улікам таго, што ўсе тэксты ды выявы ад аматараў будуць правярацца і карэктавацца спецыялістамі ў галіне айчыннага мастацтва...

У чарзе па школьныя кнігі

Распавяду яшчэ пра некалькі цікавых прэзентацый. Напрыклад, адзін з айчынных мабільных аператараў прадставіў на разгляд публіцы праект, які "прагучаў" яшчэ летась. Гаворка — пра "мабільную бібліятэку", што напачатку налічвала

каля 800 твораў, а сёння змяшчае ўжо больш за 200 тысяч кніг. Кожную з іх можна запампаваць на свой тэлефон і чытаць у любым зручным месцы. Самае цікавае, што ў віртуальнай мабільнай бібліятэцы ёсць усе кнігі, прызначаныя для прачытання школьнікам па праграме прадмета "Руская літаратура". Як запэўнілі прадстаўнікі кампаніі, неўзабаве ў іхняй бібліятэцы з'явіцца таксама і кнігі са школьнай праграмы па беларускай літаратуры, якіх пакуль што там не стае...

Маргарыта Груца, інжынер-электронік музея "Замкавы комплекс "Мір" распавяла пра абноўлены сайт сваёй установы ды пра тыя новыя магчымасці, якія сталі даступнымі наведвальнікам гэтай віртуальнай стэронакі. Напрыклад, госьць музея цяпер можа не толькі замовіць білет на наведанне экспазіцыі, але і выбраць для сябе зручны час для экскурсіі. Да таго ж на партале замкавага комплексу можна таксама забраніраваць месца ў гасцініцы, якая, як вядома, размяшчаецца ў самім старажытным будынку... Па словах Маргарыты Груцы, заказы праз Інтэрнэт карыстаюцца вялікім попытам у наведвальнікаў, нягледзячы на тое, што абноўлены сайт з'явіўся ў Сеціве зусім нядаўна.

А супрацоўнікі Дзяржаўнага літаратурнага музея Янкі Купалы на канферэнцыі "Электронная культура" распавялі пра гісторыю стварэння шрыфта "pianiar" — лічбавай копіі почырку Янкі Купалы. Па словах загадчыка аддзела культурна-адукацыйнай работы музейнай установы Вольгі Пархімовіч, над стварэннем шрыфта "шчыравала" цэлая каманда неабякавых людзей, а базуецца той шрыфт на аснове рукапіснага зборніка паэта "Шляхам жыцця", датаванага 1913-м годам. На сённяшні дзень сайт pianiar.by, дзе і размешчана лічбавая копія почырку класіка беларускай літаратуры, наведана каля сямі тысяч чалавек. З іх прыкладна чатыры тысячы спампавалі шрыфт. І ўсё гэта з улікам таго, што сайт запрацаваў 19 сакавіка...

Натуральна, пра ўсе праекты ў сферы інфармацыйных тэхналогій, якія сёння прымяняюцца культуротнікамі і якія дэманстраваліся пад час канферэнцыі "Электронная культура", распавесці немагчыма. Ды, мабыць, і не патрэбна. Выкажу толькі тую выснову, што сфарміравалася ў мяне пасля наведання сёлетняга мерапрыемства. На мой погляд, карысць і нават пільная неабходнасць выкарыстання найноўшых тэхналогій ва ўстановах сферы культуры робяцца ўсё больш і больш відавочнымі.

І справа тут не толькі ў тым, што на першых канферэнцыях у рамках "ТІВО" сваімі праектамі дзяліліся адно бібліятэкары, а цяпер — і супрацоўнікі самых розных устаноў ды арганізацый. Разгорка — пра агульнасусветную тэндэнцыю, пра тое, што жыць без найноўшых інфармацыйных тэхналогій сёння проста немагчыма. У тым ліку — і ўстановам культуры Беларусі. І гэтая выснова гучала напрыканцы амаль кожнага выступлення. Бо, як вядома, заўтра пачынаецца сёння. "Электронная культура" на "ТІВО-2015" сцвердзіла гэтую аксіёму яшчэ раз. І — досыць пераканаўча...

Калі запытацца ў "мудрага" Інтэрнэту, што такое бортніцтва і Старажоўка, хто такія Мацей Бутрымовіч ды Паўлюк Багрым, дык ён спярша накіруе да адпаведных старонак у беларускай Вікіпедыі. Прычым, магчыма, гэтых старонак будзе ажно дзве, бо сёння айчынная вікі-энцыклапедыя ствараецца ў двух варыянтах. І самае цікавае, што "шчыруюць" над гэтым інтэрнэт-даведнікам адно толькі валанцёры. З адным з іх — рэдактарам беларускай Вікіпедыі Вольгай СІТНІК — і пагутарыла "К".

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

рашкевіцы" яна будзе называцца як "Атэны"...

Нашы аўтары — гэта тыя, хто вывучаў беларускую мову ў школах ды ўніверсітэтах. На "тарашкевіцы" ствараюць артыкулы людзі, якія, часцей за ўсё, жывуць за мяжой ці вывучылі дарэформенны правапіс самастойна. Прыклад факты: на сёння ў нашай версіі — 82 з паловай тысячы артыкулаў, а ў іншай версіі — крыху больш за 56 тысяч. Прычым наша энцыклапедыя папаўняецца прыкладна на 1000 артыкулаў у месяц, іх — прыкладна на 300... І гэта не лічачы таго, што ў абедзвюх версіях старыя артыкулы правяраюцца і дапаўняюцца... Галоўнае, што такі рух наперад у абодвух раздзелах — вельмі карысная справа для ўсёй беларускай культуры.

— **Наколькі можна давяраць інфармацыі ў Вікіпедыі? Ведаю, многія**

— Беларуская Вікіпедыя — гэта даведнік на беларускай мове не толькі пра Беларусь, а пра ўсё ў свеце. Таму, напрыклад, у нас мала артыкулаў, скажам, пра пэўную экзатычную краіну, бо адшукаць такога спецыяліста ў Беларусі, вядома ж, складана. Таксама мала допісаў пра вузаспецыялізаваныя тэмы — напрыклад, пра зброю пэўных перыядаў у розных краінах свету... Хаця ў нас ёсць адзін фанат снукера, дык на гэтую тэму ў беларускай Вікіпедыі сёння існуюць артыкулы, якіх нават няма ў іншых нацыянальных інтэрнэт-энцыклапедыях... А найбольш ахвотна беларускія рэдактары пішуць пра асоб і геаграфічныя аб'екты.

— **Як вядома, нядаўна быў абвешчаны конкурс артыкулаў на агульную тэму "Гуманітарныя навукі. Персаналіі", каб павялічыць колькасць і**

скіх мовах пішуць артыкулы пра краіны гэтага рэгіёна ва ўласных раздзелах. Усё гэта прыцягвае да праекта новых удзельнікаў, павялічвае змястоўнасць адпаведных артыкулаў, прасоўвае веды пра асобныя краіны сярод іншаземцаў. І абодва раздзелы Вікіпедыі на беларускай мове прымаюць актыўны ўдзел у гэтым мерапрыемстве.

— **Але чаму ў Вікіпедыю так мала ідуць новыя аўтары?**

— Першая і, мабыць, самая галоўная прычына: за гэтую працу не атрымліваюць грошай. Бо Вікіпедыя ствараецца валанцёрамі ў розных краінах свету, а пісаць туды — гэта значыць, траціць сілы, розум, час... У Беларусі гэтым займаюцца або маладыя, апантаныя людзі, або тыя, хто мае шмат вольнага часу, — напрыклад, пенсіянеры... Пры гэтым я хачу абавязкова адзначыць такі

Як запоўніць лакуны?

— **Вольга, калі вы прыйшлі ў праект? Што ў ім зацікавіла?**

— Доўгі час я ўвогуле не задумвалася над працай у беларускамоўнай Вікіпедыі — працавала ў расійскай моўнай версіі, рабіла там невялікія праўкі, удакладненні тэксту, адсочвала працу спасылак і гэтак далей. І толькі ў 2009-м мэтанакіравана пачала займацца беларускім раздзелам Вікіпедыі, бо захацелася, каб ён выглядаў годна на фоне іншых.

— **Наколькі з тых часоў узняўся ўзровень беларускай Вікіпедыі?**

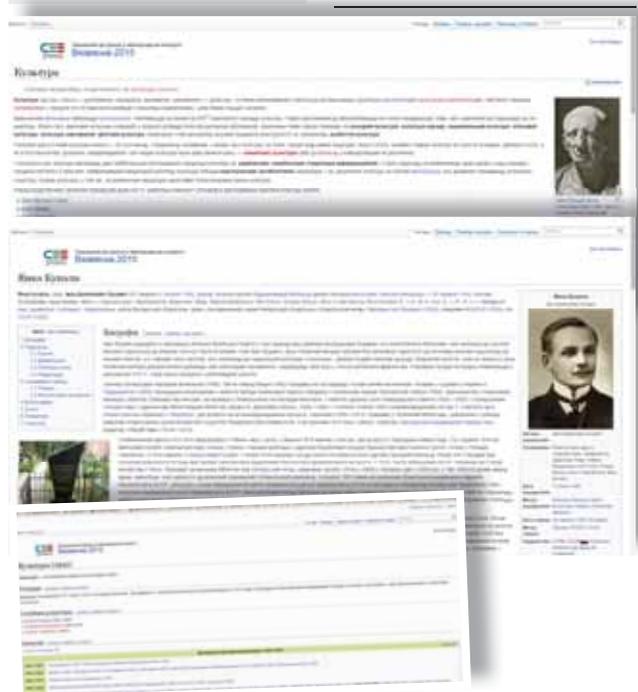
— Мяркуюць самі: у 2009 годзе, калі я толькі прыступала да працы, у нас працавала на карысць папаўнення рэсурсу некалькі дзясяткаў чалавек і было каля 18 тысяч артыкулаў. Сёння над беларускай Вікіпедыяй шчыруюць ужо некалькі сотняў чалавек, а колькасць артыкулаў у нас сягае за 80 тысяч. Прычым каля 80% гэтых артыкулаў ужо прагледжаны сталымі рэдактарамі і не маюць вялікіх праблем са зместам ды правапісам. Так што якасць павялічылася з таго часу, мабыць, у разы. Дадам, што беларуская версія Вікіпедыі перасягнула ўжо македонскую. І цяпер мы працуем, каб дацягнуцца да грузінскай, дзе створана каля 93 тысяч артыкулаў.

— **А ці існуюць у вас канфлікты з вашымі канкурэнтамі — беларускай Вікіпедыяй, якая ствараецца на альтэрнатыўным беларускім правапісе?**

— Канфліктаў няма. Бо робім адну справу. Мы ведаем адно аднаго, сустракаемся, удзельнічаем сумесна ў некаторых праектах, атрымліваючы карысны досвед адразу для двух раздзелаў. Хаця, канешне ж, пэўныя нюансы існуюць. У нас часта пытаюцца, чаму мы супраць аб'яднання дзвюх версій, але справа тут не ў нашым жаданні, а ў існаванні пэўных аб'ектыўных прычын. Я часта прыводжу такі прыклад: на беларускай мове ў нашай Вікіпедыі ёсць старонка "Афіны", а на "та-

Вольга СІТНІК.

скардзяцца на тое, што звесткі з яе часта аказваюцца няпоўнымі ці не зусім адпаведнымі...

— Мы, натуральна, імкнёмся да таго, каб на нашых старонках была прадстаўлена праўдзівая інфармацыя, правяраем яе, удасканалюем... З іншага боку, нават самі стваральнікі Вікіпедыі кажуць пра тое, што гэтая, самая вялікая, сёцунная энцыклапедыя не можа лічыцца аўтарытэтай крыніцай. Так што тут трэба дзейнічаць па прынцыпе "давярай, але правярай": інфармацыя з Вікіпедыі становіцца ёмістым аглядам праблематыкі па пэўнай тэме, але асобныя факты ды звесткі лепш шукаць у энцыклапедыях і спецыялізаванай літаратуры...

— **Цікава, а якой інфармацыі ў беларускай Вікіпедыі прадстаўлена менш за ўсё? І якіх артыкулаў сёння найбольш?**

Ці стае артыкулаў культурнай тэматыкі ў беларускай Вікіпедыі?

факт: сусветны досвед паказвае, што Вікіпедыя можа быць цікавым заняткам для людзей рознага ўзросту, адукацыі, полу і матэрыяльнага стану. Нам вельмі хацелася б, каб да нас пісала больш асоб, каб з'яўлялася больш артыкулаў на беларускую тэму, напрыклад, пра гарады і вёскі, пра помнікі архітэктуры...

— **Магчыма, у гэтым могуць дапамагчы і чытачы "К": музейшчыкі, бібліятэкары, клубныя супрацоўнікі... Каму, як не ім, ведаць усе цікавосткі роднага краю...**

— Мы прыход у Вікіпедыю работнікаў культуры толькі віталі б. Бо патэнцыял у культурным сектары артыкулаў у нас вельмі высокі, асабліва ў тым, што тычыцца рэгіянальных асаблівасцей. Прычым не хапае не толькі змястоўнай тэкставай інфармацыі, але і фота ды відэа...

— **Магчыма, варта выходзіць са сваімі прапановамі да мясцовых улад, у тых ж аддзелах, якія адказваюць за працу ў культурнай сферы, звязваюцца з музейшчыкамі ды бібліятэкарамі...**

Некалькі чалавек у нас ствараюць асобныя старонкі ў беларускай Вікіпедыі пра выстаўкі, што праходзяць у Нацыянальным мастацкім музеі краіны, робяць здымкі экспанатаў, пішуць арыгінальныя тэксты пра тых або іншых айчынных ці замежных мастакоў... Але гэта адзінкавыя прыклады. Наконт супрацоўніцтва з рэгіянальнымі аддзелаў... Справа ў тым, што яны, натуральна, хацелі б супрацоўнічаць, прыкладам, з грамадскай арганізацыяй. Але беларуская Вікіпедыя такой не з'яўляецца, — гэта, хутчэй, валанцёрскі рух... Таму тут трэба падумаць, як супрацоўніцтва наладзіць. Напрыклад, у суседняй Расіі студэнтам на занятках даецца заданне не напісаць рэфэрат, а стварыць артыкул пэўнай якасці ў рускамоўнай Вікіпедыі. Магчыма, у нас варта таксама практыкаваць падобнае...

— **Магчыма, варта выходзіць са сваімі прапановамі да мясцовых улад, у тых ж аддзелах, якія адказваюць за працу ў культурнай сферы, звязваюцца з музейшчыкамі ды бібліятэкарамі...**

— Некалькі чалавек у нас ствараюць асобныя старонкі ў беларускай Вікіпедыі пра выстаўкі, што праходзяць у Нацыянальным мастацкім музеі краіны, робяць здымкі экспанатаў, пішуць арыгінальныя тэксты пра тых або іншых айчынных ці замежных мастакоў... Але гэта адзінкавыя прыклады. Наконт супрацоўніцтва з рэгіянальнымі аддзелаў... Справа ў тым, што яны, натуральна, хацелі б супрацоўнічаць, прыкладам, з грамадскай арганізацыяй. Але беларуская Вікіпедыя такой не з'яўляецца, — гэта, хутчэй, валанцёрскі рух... Таму тут трэба падумаць, як супрацоўніцтва наладзіць. Напрыклад, у суседняй Расіі студэнтам на занятках даецца заданне не напісаць рэфэрат, а стварыць артыкул пэўнай якасці ў рускамоўнай Вікіпедыі. Магчыма, у нас варта таксама практыкаваць падобнае...

— **Магчыма, варта выходзіць са сваімі прапановамі да мясцовых улад, у тых ж аддзелах, якія адказваюць за працу ў культурнай сферы, звязваюцца з музейшчыкамі ды бібліятэкарамі...**

— Некалькі чалавек у нас ствараюць асобныя старонкі ў беларускай Вікіпедыі пра выстаўкі, што праходзяць у Нацыянальным мастацкім музеі краіны, робяць здымкі экспанатаў, пішуць арыгінальныя тэксты пра тых або іншых айчынных ці замежных мастакоў... Але гэта адзінкавыя прыклады. Наконт супрацоўніцтва з рэгіянальнымі аддзелаў... Справа ў тым, што яны, натуральна, хацелі б супрацоўнічаць, прыкладам, з грамадскай арганізацыяй. Але беларуская Вікіпедыя такой не з'яўляецца, — гэта, хутчэй, валанцёрскі рух... Таму тут трэба падумаць, як супрацоўніцтва наладзіць. Напрыклад, у суседняй Расіі студэнтам на занятках даецца заданне не напісаць рэфэрат, а стварыць артыкул пэўнай якасці ў рускамоўнай Вікіпедыі. Магчыма, у нас варта таксама практыкаваць падобнае...

— **Магчыма, варта выходзіць са сваімі прапановамі да мясцовых улад, у тых ж аддзелах, якія адказваюць за працу ў культурнай сферы, звязваюцца з музейшчыкамі ды бібліятэкарамі...**

— Некалькі чалавек у нас ствараюць асобныя старонкі ў беларускай Вікіпедыі пра выстаўкі, што праходзяць у Нацыянальным мастацкім музеі краіны, робяць здымкі экспанатаў, пішуць арыгінальныя тэксты пра тых або іншых айчынных ці замежных мастакоў... Але гэта адзінкавыя прыклады. Наконт супрацоўніцтва з рэгіянальнымі аддзелаў... Справа ў тым, што яны, натуральна, хацелі б супрацоўнічаць, прыкладам, з грамадскай арганізацыяй. Але беларуская Вікіпедыя такой не з'яўляецца, — гэта, хутчэй, валанцёрскі рух... Таму тут трэба падумаць, як супрацоўніцтва наладзіць. Напрыклад, у суседняй Расіі студэнтам на занятках даецца заданне не напісаць рэфэрат, а стварыць артыкул пэўнай якасці ў рускамоўнай Вікіпедыі. Магчыма, у нас варта таксама практыкаваць падобнае...

— **Магчыма, варта выходзіць са сваімі прапановамі да мясцовых улад, у тых ж аддзелах, якія адказваюць за працу ў культурнай сферы, звязваюцца з музейшчыкамі ды бібліятэкарамі...**

Майстар-клас на тэму бізнесу

Кніжны пракат: выхад на самаакупнасць

Маналог Кацярыны ГРАБЯНШЧЫКОВАЙ, заснавальніца і кіраўніка першага ў Беларусі кніжнага пракату, — пра сапраўдныя папярковыя кніжкі. І — пра магчымаць атрымання прыбытку ад іх чытання.

Занатаваў Яўген РАГІН

— Кнігі сапраўдныя яшчэ і з той нагоды, што далёка не ўсе выданні трапляюць у мой пракат. Упор раблю на дзіцячыя. Іх, я пераканана, замяніць няма чым. Ёсць і мастацкая, бізнес-літаратура, каталогі па выхаванні дзяцей, якія пастаянна абнаўляюцца. Калі абгульняць, дык гэта літаратура і для дзяцей, і для іхніх бацькоў. Я сама мама, таму добра разумею выключную важнасць справы, якой займаюся.

Ідэя вырасла з асабістага досведу. Усе кніжкі ж не купіш. А яны для дзяцей — такія яркія, незвычайныя ды прывабныя, што набыць хочацца літаральна ўсе! Але, зразумела, іншым разам не стае сродкаў, каб задаволіць чытацкае жаданне. І яшчэ адна акалічнасць: не ўсе бацькі могуць дагадзіць кніжнаму густу свайго дзіцяці. Даводзіцца быць яшчэ і псіхолагам. І мая юрыдычная адукацыя тут — ніяк не перашкода.

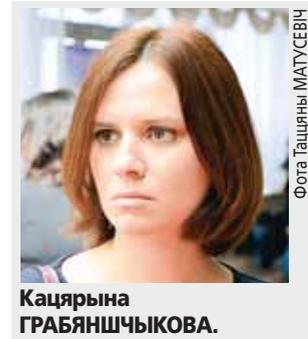
Афіцыйна мы адкрыліся ў кастрычніку мінулага года. Працуем праз сайт, бо спецыяльнага павільёна не маем. У фондзе — каля васьмісот кніг, якія захоўваюцца па кватэрах. Я не назвала б свае пракатныя захады камерцыйнымі, — гэта, хутчэй, хобі-праект. Натуральна, імкнёмся выходзіць на самаакупнасць.

Іншым разам самі чытачы карэктуюць папаўненне фонду, таму ўкладанне грошай — пастаяннае. У Расіі, да прыкладу, кніжны пракат дзейнічае ўжо некалькі гадоў запар і карыстаецца неаблагод папулярнасцю ў спажывцоў.

Наш абанемент дае права чытаць неабмежаваную колькасць кніг цягам трох месяцаў. Яго кошт залежыць ад колькасці абраных за адзін раз выданняў. Пракат адной кніжкі каштуе 250 тысяч рублёў, трох — 400 тысяч, пяці — 550 тысяч рублёў. Пры набыцці абанемента за 400 ці 500 тысяч першая дастаўка кніг — бясплатная. Кніжкі можна забіраць самастойна ці асобна аплачваць дастаўку. Чытач і кніжны пракат "Bookabook" заключаюць дамову пракату ў момант перадачы кніг. Патлумачу, што за 250 тысяч можаце цягам месяца памяняць адну кніжку неабмежаваную колькасць разоў.

Можна аформіць замову на адну або некалькі кніг і без абанемента. Тэрміны ды кошт пракату ў кожным канкрэтным выпадку будучы абмяркоўвацца з кожным чытачом асобна.

Вельмі хочацца, каб пра нас ведалі. Рэкламу стараемся размяшчаць на сямейных парталах. Колькасць кліентаў павялічваецца. Падыход да кожнага — індывідуальны, і гэта вельмі зручна для чытачоў. Супрацоўнічаем мы ў асноўным з лепшымі расійскімі выдавецтвамі, але ў нашым фондзе ёсць і беларускамоўныя кнігі. Гэта, дарэчы, адзін з кірункаў актывізацыі нашай працы. Але, на жаль, беларуская мова пакуль не вельмі запатрабавана сярод нашай кліентуры. Разумею, што і ад мяне ў пэўнай ступені залежыць вырашэнне гэтай вострай праблемы.

Кацярына ГРАБЯНШЧЫКОВА.

■ **Пракат адной кніжкі каштуе 250 тысяч рублёў, трох — 400 тысяч, пяці — 550 тысяч рублёў. Пры набыцці абанемента за 400 ці 500 тысяч першая дастаўка кніг — бясплатная. Патлумачу, што за 250 тысяч можаце цягам месяца памяняць адну кніжку неабмежаваную колькасць разоў.**

Будзем старацца. Да слова сказаць, муж мой успрымае дадзены хобі-праект вельмі станоўча і ва ўсім імкнецца мне дапамагчы. Так што, думаю, гэты бізнес будзе ў нас няўхільна развівацца.

Сапраўдную папярковую кніжку называю яшчэ тактыльнай. Але за гэтымі сціслымі азначэннямі стаіць нешта большае. Ці ж варта нам забывацца на тое, што з шыкоўнага ілюстраванага выдання пачынаецца для дзіцяці адкрыццё свету? І менавіта разумная кніга ператварае маленькага чытача ў асобу з самастойным ды крытычным успрыняццём рэчаіснасці. Маленькі чалавек пачынае атрымліваць асалоду ад думання, пачынае ўсведамляць сябе неад'емнай часткай грамадства. Ці ж ёсць больш высакародныя мэты?..

(Заканчэнне. Пачатак у № 16.)

Пра дворыкі

Жыў я тады са сваёй сям'ёй у доме на вуліцы Мяснікова. Гэта даволі стары дом па мінскіх мерках. Пачыналі яго будаваць у сталінскую эпоху, скончылі ў часы Хрушчоў. Утульны з вялікімі дрэвамі двор. Нам пашанцавала з суседзямі. Мы ўсіх у пад'ездзе ведалі. Асабліва ж нам пашанцавала ў тым, што ў доме жыла Цыля Маісеўна. Яна была пенсіянеркай, ветэранам вайны, працавала пры гэтым масавіком-забудоўнікам у дзіцячым парку імя Максіма Горкага. Вось ужо дзе нястомны чалавек!

Маленькі адрэзак гісторыі краіны

Мала ёй асноўнай працы, дык яна ў кожнае дзяржаўнае свята ладзіла прадстаўленне ў двары. Да гэтай падзеі рыхтаваліся бацькі і дзеці. Мужчыны прыбіралі двор, мамы пяклі пірагі ды прысмакі для агульнага стала, дзеці рыхтавалі канцэрты. А я здымаў. Не толькі наш двор, але і суседнія. Так атрымалася серыя "Мінскія дворыкі". Дворыкі, будынкі і вуліцы фатаграфавалі я і ў родным Брэсце. Аднойчы на самай галоўнай вуліцы Савецкай пад час здымкі да мяне падышоў пажылы мужчына ў цывільным. Паказаўшы пасведчанне Камітэта дзяржаўнага, ён прапанаваў прайсці ва ўпраўленне. Па дарозе да нас далучыўся яшчэ адзін сівавалосы таварыш. Штосьці мне ў іх абліччы падалося не тым. Надта грамадзянскі выгляд у іх быў...

Невялікае адступленне. У Брэсце я вучыўся на ўскраіне: з вокнаў школы бачылі Польшчу, многія жылі ў памежнай зоне. Нават неафіцыйныя школьныя чэмпіянаты па хакеі мы праводзілі на замёрзлай сажалцы ля забароненай зоны, за што часцяком атрымлівалі ад памежнікаў. Да нас у школу прыходзілі і супрацоўнікі КДБ: чытаць лекцыі аб праўленні пільнасці, паколькі ля мяжы — шпіёны. Аднойчы нават прадставілі выстаўку прадметаў, якія выкарыстоўваюць парушальнікі мяжы для сваіх чорных спраў. Урэшце, мяжа была на замку, за "жалезнай заслонай". Пра іншыя краіны мы ведалі з гeаграфіі і тэлевізара, дзе пра інтрыгі капіталістаў вясчалі штодня. Пра тое ж, што туды можна паехаць проста чалавеку, і думак не было!

Хронікі ацалелага архіва

Адзін з нёманскіх пейзажаў.

На пероне вакзала ў Брэсце.

Вадзім КАЧАН, фатограф, выкладчык фатаграфіі

З серыі "Дзіцячы дом".

Першае спартыўна-мастацкае свята ў Мінску.

Затрымалі ж мяне афіцэры-пенсіянеры памежных войскаў (памежнікі тады ўваходзілі ў склад КДБ). Падаўся падазроным я ім таму, што здымаў будынкі, у якіх няма элементарных выгод. Маўляў, з'явіцца такія здымкі на Захадзе — і падаруць аўтарытэт Саюза. Паўшчуваўшы, мяне адпусцілі: дапамагло пасведчанне члена фотаклуба "Вячэрні Мінск" з залатымі літарамі "Прэса" на адвароце. Праўда, ад засвятлення плёнкі гэта не выратавала. Але калі мяне суправаджалі, паспеў перазарадзіць касету: адзнятае ляжала ў кішэні...

Пейзажы

Пейзажамі я не надта захапляўся, але гэтая здымка запамнілася. Турбаза "Высокі бераг" ля Нёмана — родны мясціны Якуба Коласа. Дзесьці ў сярэдзіне 1980-х адпачываў там са сваёй сям'ёй, і яшчэ мы захапілі для кампаніі трох малалетніх пляменнікаў. Як змяшаліся такім натоўпам у цесным аўтапрычэпе, мне да гэтага часу незразумела... Але жылі мы дружна і весела. Паветра, сонца, рака кампенсавалі бытавыя нязручнасці.

Неяк дзеці папрасілі паказаць, як трэба лавіць вудай. Я ахвотна пагадзіўся і кожны этап навучання суправаджаў адпаведным дзеяннем:

— Бераце вуду ў правую руку, насаджваеце чарвячка (абавязкова трэба папляваць на яго)... Далей закідваеце ў рэчку і выцягваеце рыбку... — узнімаю вуду, а на кручку трымціць рыбка. Як яна за тых пару імгненняў паспела схпіць кручок — уявіць цяжка, але — факт! Пра тое ж, што аўтарытэт у дзятвы ўзняўся на неверагодную вышыню, казаць не выпадае...

Калі дзень мы праводзілі на Нёмане, то па вечарах здзяйснялі праменады ўздоўж берага. У адну з такіх прагулак апусціўся туман. Усё стала незвычайным: прадметы страчвалі звыклія абрысы, нібыта губляючыся ў тумане. Хутка дастаў з сумкі камеру. За паўгадзіны да наступлення поўнай цемры адзняў усю плёнку. Такі стан прыроды заспелі толькі аднойчы за ўвесь час нашага адпачынку, і ён застаўся ў мяне на плёнцы...

Тое, што я сканую, паказваю вучням ды маладым фатографам. Сачу за іх рэакцыяй. І бачу: здымкі — патрэбны. Не ўсе яны маюць аднолькавую мастацкую вартасць, але час ёсць у кожным з іх. У іх бачная гісторыя... У планах — выданне фотаальбома. Але колькі здымкаў можа трапіць у альбом? А што рабіць з астатнімі? Адзін з вучняў неяк прамовіў: "Іх павінны бачыць людзі, каб памяталі". На жаль, у Мінску няма Музея фатаграфіі. Карэтны ёсць, а Музея фатаграфіі няма. Спадзяюся, што ў нас, як у любой сталіцы еўрапейскай дзяржавы, якая паважае сябе, з'явіцца такі музей яшчэ пры нашым жыцці. А цяпер ёсць адзінае месца, дзе беражліва захоўваюць здымкі, — Беларускае дзяржаўнае архіўна-кінафотонадакументаў. Там і знайшлі прытулак першыя 215 здымкаў маіх 1980-х — маленькі адрэзак гісторыі нашай з вамі краіны...

З працягам...

(Працяг. Пачатак у №№ 13, 16.)

...А ў сакавіку 1940-га па Мінску распаўсюджваўся верш з подпісам "Іван Зацяты" — відавочны псеўданім. Чэкісты па шрыфце друкарскай машыны дабраліся да канцылярыі Беларускага радыё: аказваецца, ліст прыйшоў туды. Таму, хто яго ўскрыў, верш быццам абпаліў рукі. Але перш чым перадаць крамольны допіс у "органы", з яго знялі копіі для распаўсюджвання. Рызыка была вялікая:

Мужыкі, паўстаньце, разганіце калгас,
А іначай усіх падавяць вас.

Пісаў Іван Зацяты,
Ён у барацьбе зайзятый,
Рыхтуецца да нападу
На Савецкую ўладу...

Адкрытая антысавецкая чына! Да ўсяго, ананімная сатыра напісана па-беларуску.

Мужыкі, паўстаньце, скінем гэта царства,
Разгонім калгас,
Разаб'ём пралетарства!
Пісаў Іван Зацяты,
Хочь вамі ён пракляты.

Сёння можна падзякаваць "органам", што толькі там захавалася і перададзена ў архіў такая народная творчасць. Прадбачлівы Ларывон прадказваў:

Калі стрэнец вы сёння чалавека

З прозвішчам Асы,
Казюры, Шэршні
Ці куслівай іншае істоты,
Ведайце, што то нашчадкі Мухі!

Гэтыя "нашчадкі"-вас-трасловы існавалі ва ўсе часы, пры ўсіх кіраўніках краіны. Думаецца, іх не было пасля:

Усе падзеі ў савецкай краіне асвятляла афіцыйная прэса, кінахроніка. Але фальклор бачыў тое, чаго не заўважалі ці не жадалі заўважаць СМІ. І ананімная насмешнікі давалі асобам, падзяем сваю, "анекдатычную" трактоўку, нешта завострываючы, высвятляючы, высмейваючы.

Так нараджалася нейкая паралельная гісторыя краіны. Аўтары сатырычных паэм, было так, праз шмат гадоў з'яўляліся з цені. Складальнікі ж прыпевак і анекдотаў — ніколі.

Вачыма Ларывона-мухі

ТЭКСТ

Владзімір АРЛОЎ, кінарэжысёр

Амаль сур'ёзна пра смешнае

Неўзабаве падніму
паўстанне
І знішчу ўсіх я вас
дазвання.
21. 3. 40

Дата і штамп на канверце давалі зачэпку: Гародзкі раён, калгас імя Молатава. Не цяжка было высветліць, хто ў другой палове сакавіка наведваў вясковую пошту. Нявобразна, Ларывонам-мухай аказаўся 16-гадовы Ваня Каваленка. Гэтым паэтычным дэбютам кар'ера Івана Зацятага, пэўна, і скончылася.

Але не скончылася народная творчасць! Дакладная запіска чачэрскіх чэкістаў пад назвай "Факты контррэволюцыйнай, троцкістскай і "нацдэмаксысцкай" работы і вылазок со стороны "профессоров" и студентов по ВУЗам и техникумам".

І пры ёй — дадатак:
У калгас дарога прама,
А з калгаса касяком;
У калгас пайшлі ў лапцях,
А з калгаса — басяком.

Аўтара не знайшлі, але выкрылі "распаўсюджвальніка": ім аказаўся завуч Чачэрскай сярэдняй школы Канавальчык. Ён даручаў школьнікам збіраць па вёсках фальклор, а потым гэтыя прымаўкі, што лічыліся "кулацкімі", зачытвалі на ўроках.

"Миллион терзаний или Тарзан" —
Уже который год экраны
Нас убеждают, как Тарзан
С одним ножом,
без лишних слов,
Сражался с чучелами львов..."

Амерыканскі кінасэрыял "Тарзан" літаральна выратаваў савецкі кінапракат у першыя паваенныя гады айчыннага "малафільмоў": глядзець яго хадзілі па чатыры-пяць разоў, ды на ўсе чатыры серыі! Але і сёння невядома, хто склаў гэты гумарыстычны пераклад "кінадзеяства": быццам, у "джунглях", размешчаных у галівудскім павільёне. Паэма была бяздрасная, бяскрыўдная, проста вясёлая, а таму аўтара асабліва і не шукалі. Затое "органы" выяўлялі ды рэпрэсіравалі тых, хто сваімі антысавецкімі досціпамі падточваў "падмурак савецкага строю".

Напрыклад, хутка знайшлі аўтара ананімнай вострай байкі, што хадзіла па Маскве ў патаемных "перапісках": драматург-сатырык Мікалай Эрдман. І сцэнарыст фільмаў "Вясёлыя работы" ды "Волга-Волга" у 1933-м "загрымеў" у Сібір ажно да пачатку вайны...

Працяг чытайце ў наступных нумарах "К".

Нагоды для сустрэчы аказалася дзве. Па-першае, у сталіцы плануецца стварыць і ўсталяваць мемарыяльную шыльду кампазітару на доме, дзе ён жыў, па вуліцы Пляханова. Па-другое, 15 мая ў Дзяржаўным музеі гісторыі тэатральнай і музычнай культуры распачынаецца выстаўка, што шырока прадставіць архіў Ігара Паліводы. Пра ўсё гэта і пойдзе гаворка ў некалькіх частках артыкула, які складаецца не толькі з разваг Вольгі Паліводы, але і з фрагментаў дзённікавых запісаў Ігара Паліводы, адабраных ды падрыхтаваных для публікацыі Вольгай Пятроўнай. Так і склалася нечаканае сумоўе.

Калі жыве музыка?

В.П.: — Жыве музычны твор толькі праз яго выкананні, запісы, інтэрпрэтацыі. У 1992-м адбылася прэм'ера поп-оперы "Максім", напісанай для тады яшчэ Дзяржаўнага канцэртнага аркестра краіны, што зведала аншлаг у Беларускай дзяржаўнай філармоніі. Паспехам карысталіся і цыклы "Беларушчына" на вершы Янкі Купалы, "Матчын спеў", сатканы з паэзіі Аркадзя Куляшова. Не паспеў Ігар пачуць сцэнічнае ўвасабленне ягонага праграмы народных песень, якая атрымала назву "Нёман"... Падзея гэтая адбылася праз год па сыходзе аўтара: у 1997-м на вечары памяці Ігара Паліводы было выканана чатыры песні з праграмы, а ў 2010-м — увесь цыкл...

І.П.:
"1995 год.
Аўт. 21.3.
Такім чынам, матыўчыкі на народныя тэксты ўсё ж вымушаны быў складаць. Склаў во сем; пяць ужо ў партытурах. На пачатку красавіка пачынаем набіваць гэтым фуражом магнітафонныя плёнкі. Набіваць будзе шматвобпытны "Bolvanking Combo" (членам якога некалі меў гонар быць і я).

Фэстываль у Маладзечне па ліку атрымліваецца трэці, і трэці ж будзе адкрывацца песенным цыклам, увянчаны маім слаўным іменем. І трэці ж год разважаю задуменна: дзе вы, мае знакамідыя калегі? Дзе вы, лепшыя людзі рэспублікі? Народныя і заслужаныя? Ардэнаносцы? Лаўрэаты? Чаму маўчыце, калі ў мяне на падыходзе ўжо чацвёрты песенны цыкл? Чаму не гоніце мяне ў карак? Спіце? Смеяцеся?..

Ні тое, ні другое. Ім, ардэнаносцам, гэта не патрэбна. Ім патрэбна не гэта. Ім патрэбна Спонсар. Яны яго шукаюць.

Ці знойдзеш Спонсара з цыклам песень ("опера-песняй") на вершы Аркадзя Куляшова? Янкі Купалы? Максіма Багдановіча? Вось жа. А з песенькай "Бізнесмены вы мае, бізнесменчыкі", спрацаванай у лепшых традыцыях "камерна-песеннай лірыкі", — будзеш заўжды сыты і п'яны. Не ўсе, канешне, узнікаюцца да такіх завоблачных вышынь, але ёсць шчасліўчыкі. Яны прылюдна ўдастойваюцца ганаровых званняў "Лепшы Кампазітар (Паэт, Спявак) Года" і шчодрых заморскіх дароў.

Тыя, хто спонсара не знаходзіць — ці то па ўзросце, ці то па немілагучнасці прозвішча альбо візуальнай непрывабнасці, — таксама жадаюць чагосьці такога-гэтакага. Ганаровых званняў ім не трэба, гэтага добра і так навалом. А вось лішні, да прыкладу, кухонны гарнітурчык "Вязынка" зусім не будзе перашкодаю. І галоўнае — не трэба шукаць ніякага Спонсара. Не трэба сачыняць новую песеньку кштальту "Цыганка — раз, цыганка — два, цыганка — тры, і чатыры, і пяць...".

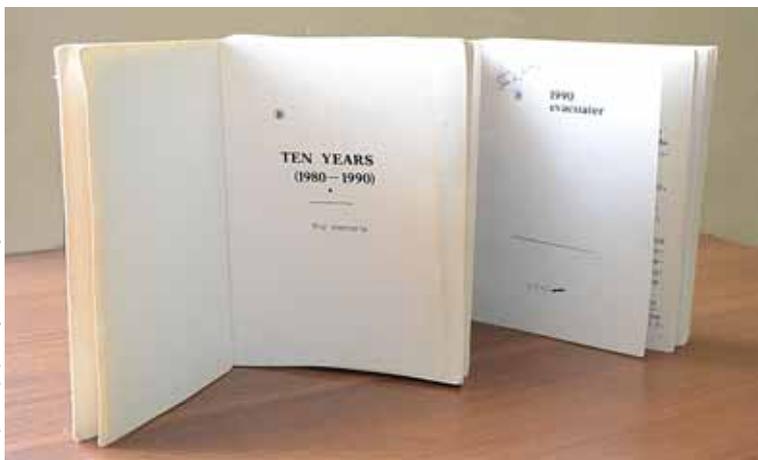
Вольга Палівода не давала інтэрв'ю 19 гадоў. І пра сустрэчу мы дамаўляліся бадай год. Так доўга шукалі нагоду, каб гутарка набыла канкрэтны вынік па ўшанаванні памяці мужа Вольгі Пятроўны — знакамітага беларускага кампазітара Ігара Паліводы. Папулярызацияй ягонай творчасці Вольга Палівода займаецца ці не ўвесь гэты час. Яе намаганнямі разам з іншымі неаб'якавымі творчымі асобамі зладжаны вечары памяці кампазітара ў Беларускай дзяржаўнай філармоніі, зняты дзве дакументальныя стужкі пра Ігара Ігаравіча, выпушчаны нотны зборнік яго твораў, якія гучаць няхай і не заўжды з вялікіх сцэн, але ж далучаюць да работ маэстра ўсё больш выканаўцаў розных пакаленняў. А яшчэ Вольгай Пятроўнай захаваны архіў рукапіснай і машынапіснай спадчыны Паліводы — музычнай ды літаратурнай, што даступны для даследчыкаў феномену гэтага творцы.

Сяргей ТРАФЛАЎ;
публікацыя і падрыхтоўка дзённікавых запісаў Вольгі ПАЛІВОДА

Маэстра і яго сад у квецені

Ігар Палівода, 1990-я.

Творца афармліў дзённікі ў машынапісныя кнігі.

Не трэба паказваць і даўнейшыя опусы, што можна слухаць толькі пад агульным наркозам.

Трэба толькі пайсці і ўЗЯЦЬ.
Для гэтага існуе Фэстываль Малады, з запалам, поўны жыццёвых сіл, энергетычны і шматабяцальны "Фэстываль беларускай песні і паэзіі "Маладзечна-199..."

Гэта добры фэстываль. Там шмат святла, шуму і піратэхнічных чудаў, там тонамі раскідваюцца з верталётаў жывыя кветкі і льецца пеністай Ніагарай шампанскае. Сардэчнасць і гасціннасць гаспадароў не ведае меж. Пакуль на сцэне здзяйсняецца нейкае святочнае дзейства, якое кіруецца белафрачным маэстрам, за кулісамі жыццё б'е гарачым гейзерам, што пераходзіць пад канец прадстаўлення ў захапляльны Бахчысарайскі фантан. Там "адцягваецца" ўвесь цвет беларускай эстрады разам са службовымі фігурамі рознай вартасці; там братаюцца і цалуюцца ў

прысмок, высвятляючы складана-напраглядныя задальглядныя перспектывы...

"1992 год.
Сер. 12.2.

А ў Аркестры тым часам хуткім алюрам ідзе падрыхтоўка да прэм'еры таго, у што ператварыўся за паўгода "Максім". У горадзе расклеена рэклама, з якой вынікае, што гэтая "поп-опера" будзе прад'яўлена грамадскасці сталіцы 15 лютага, у суботу, у зале філармоніі. Адрэкаваны буклеты. Ідуць інтэнсіўныя рэпетыцыі — з аркестрам на Базе і з вакалістамі на сцэне ў постканцэртны вячэрне-начны час. У тэатральнай пастаноўцы — з мэбляй, бутафорскай чатырохметровой пальмай, касцюмамі ды іншымі аксесуарамі — рэжысёру Ляляўскаму адмоўлена. Ён аказвае адно пасільную дапамогу ў пастаноўцы святла і "разводзе" артыстаў-вакалістаў на сцэне — у канцэртным варыянце. [...] Тэлебачанне б'ецца за пра-

ва адзінца прэм'еру для эфіру. Апроч таго, хтосьці будзе спецыяльна здымаць яе ў сістэме сесам для далейшага размнажэння на касетах і перапраўкі ў заморскія краіны. Білетаў няма. Маэстра збраў іх сабе і займаецца распаўсюджваннем асабіста. Мне ўдалося адхапіць трыццаць штук для родных і блізкіх, але і гэтага, падаецца, мала. Прыедуць з Масквы.

Восеньская "прэзентацыя" не прайшла дарэмна [...]. Тэкст "Пагоні" раздрукаваны ў буклетах, каб ахвотныя маглі падпяваць-прытанцоўваць. "Максім" займае поўнае першае аддзяленне, а другое — з назвай "Пад зоркаю Паго-

маістру на тым доме, дзе ён жыў, па мінскім адрасе Пляханова, 71. Мэтазгоднасць праекта падтрымаў Інстытут гісторыі Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі. У адказе, атрыманым з названай установы, у прыватнасці, зазначаецца, што мемарыяльная шыльда стане яшчэ адной "турыстычнай візітоўкай краіны, будзе папулярызавачу культуру Беларусі і саму Беларусь у свеце". З гэтай нагоды летася я скіравала зварот у Мінгарвыканкам, адказ на які паведамаў, што бюджэтам Мінска сродкаў на стварэнне такой памятки не прадугледжана, што, аднак, не забараняе выкарыстоўваць іншыя крыніцы прыцягнення фінансавання пад названую мэту. Тады быў адкрыты дабрачынны рахунак (9004-Р/Добрачынны рахунак BYR, адрэкаваны 175 філіяла 529 "Белсувязь" 000033). Справу, пераканана, можна будзе зрабіць так, як пецца ў адной з песень аўтарства Ігара: "... Што не зможаш адолець адзін, — / Талака дапаможа табе!". І я шчыра рада, што да ініцыятывы ўжо далучылася моладзь, якая зможа дапамагчы ў пошуках патэнцыйных фундатараў, а таксама ў распаўсюджванні звестак пра збор сродкаў у Сеціве. Першую інфармацыю размясцілі на папулярным сайце прыхільнікаў ансамбля "Песняры".

І.П.: "1990 год.
Сб. 24.11.

Краіна "ў становішчы". Цытую паважаную газету, датаваную сённяшнім чыслом:

"[...] Прэзідэнт сказаў: таварышы, будзем пільнымі".

У гэтым цікавым становішчы сацыялістычнай дзяржавы вышла з-пад пяра майго "Талака" — [...] аптымістычная песенька на словы Л.Пранчака. Чырвонай ніткай праводзіцца тут думка Прэзідэнта нашага: трэба, маўляў, усім з'яднацца ў барацьбе з часовымі складанасцямі і перамагчы іх, як гэта бывала не раз у нашай вялікай гісторыі.

"Мы асілім усё талакай. Ты заўсёды са мной, я з табой. Не пакіне ў бядзе сябрука Талака, талака, талака!..."

Сам жа Прэзідэнт з торбай праваяжыраваў па Заходняй Еўропе. Чалом не біў. Але, захоўваючы вопне міне, міластыню горда прыняў.

Нават калі і сотая частка яе дойдзе да нас, грэшнікаў, у выглядзе якойсьці жратвы, то, баюся, гэта будзе ўсяго толькі невялікая ін'екцыя морфію ў смяротна хворы арганізм.

"Талака" ж будзе жыць вечно. "Светлай радасці нам не суняць. Хай да раніцы песні звяняць, Хай шуміць, як вясною рака, Талака, талака, талака!"

В.П.: — Складанасць, акрамя пошуку грошай, бачыцца мне ў тым, як найлепш адлюстравачу шматбаковую натуру маэстра. Сам ён быў і "пясняр", і кампазітар, і бліскучы выканаўца-інструменталіст, а таксама Ігар меў пісьменніцкі талент. Ці варта яго паказваць на гэтай шыльдзе ў касцюме часоў "Песняроў"?.. А можа, увесці ягоны экслібрис?.. Названыя рашэнні няхай застаюцца за скульптарам. Галоўнае, што да 65-годдзя майстра распачалася справа, якая можа заняць і не адзін год. А звесткі пра збор сродкаў на стварэнне мемарыяльнай шыльды прагучаць і на адкрыцці выстаўкі з архіва Ігара ў Музеі тэатральнай і музычнай культуры...

Ігар і Вольга Паліводы: дыялог праз 19 гадоў. Частка I

■ Ці знойдзеш Спонсара з цыклам песень ("опера-песняй") на вершы Аркадзя Куляшова? Янкі Купалы? Максіма Багдановіча? Вось жа. А з песенькай "Бізнесмены вы мае, бізнесменчыкі", спрацаванай у лепшых традыцыях "камерна-песеннай лірыкі", — будзеш заўжды сыты і п'яны. Не ўсе, канешне, узнікаюцца да такіх завоблачных вышынь, але ёсць шчасліўчыкі. Яны прылюдна ўдастойваюцца ганаровых званняў "Лепшы Кампазітар (Паэт, Спявак) Года" і шчодрых заморскіх дароў.

ні" — складзена з розных песень, але заканчваецца, зноў-такі, нашай з Пранчаком "Талакай". Агульны stereo-sound абяцае быць значна ніжэйшым за сярэдні, але з гэтым даводзіцца змірыцца.

[...]
Як бы тое ні было, чакаю гэтай праклятай суботы са складанай гамай розных пачуццяў і прадчуванняў.

Нябёсы, зрэшты, захацелі, каб менавіта 15 лютага выпала калісьці нарадзіцца любай жонцы Вользе. І ўся надзея на тое, што гэтае светлае свята з суправаджаючай яго абавязковай aqua vitae ў кампаніі сяброў дазволіць аслабіць пасля поп-оперы некаторыя некамафортныя адчуванні. Уся надзея на тое..."

Памяць талакой

В.П.: — Лічу, годным увасабленнем памяці аб Ігары Паліводзе стане стварэнне і ўсталяванне мемарыяльнай шыльды

МУЗЕЙ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. Леніна, 20.

Тэл.: 327 45 62.

Экспазіцыі:

■ "Мастацтва Беларусі XII — XVIII стст."

■ "Мастацтва Беларусі XIX — пач. XXI стст."

■ "Мастацтва Беларусі XX — пач. XXI стст.". (У рамках экспазіцыі адкрылася выстаўка **"Вялікая Айчынная вайна ў мастацве"**, прысвечаная 70-годдзю Вялікай Перамогі, — да 2 лістапада.)

■ "Мастацтва Расіі XVIII — пач. XX стст."

■ "Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст."

■ Рээкспазіцыя залы беларускага мастацтва 1940 — 1980-х гадоў **"Вайна і Перамога ў творчасці мастакоў XX стагоддзя"**.

Выстаўкі:

■ Выстаўка **"Mater Dei. Іканаграфія аднаго кахання"** — да 4 мая.

■ Выстаўка **"Вынаходніцтвы Да Вінчы"** — да 31 мая.

■ Выстаўка пейзажнага жывапісу рускай школы другой пал. XIX ст. **"Сучаснікі карыфеяў"** — да 8 чэрвеня.

Выстаўкі, прысвечаныя 80-годдзю Мітрапаліта Філарэта, ганаровага Патрыяршага Экзарха ўсёе Беларусі:

■ **"Хрысціянства і хрысціяне ў творчасці рускіх і беларускіх мастакоў XIX стагоддзя"** — да 8 чэрвеня.

■ Выстаўка грэчаскага мастака Аляксандраса Каяса **"На святым Афоне"** — да 27 красавіка.

■ **"Ікананіс XVII — XVIII стст. са збору Яраслаўскага мастацкага музея"** — да 6 чэрвеня.

Філіялы Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь

МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА І-Й ПАЛОВЫ XIX ст."

г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а. Тэл.: 327 88 78.

Пастаянныя экспазіцыі:

■ "Інтэр'еры шляхецкай сядзібы".

■ "Жыццё і творчасць Валенція Ваньковіча".

■ "Сядзібны партрэт XVII — сяр. XIX стст."

Выстаўка:

■ **"Прарок свайго часу. Адам Міцкевіч. Ілюстрацыі і медалі"** — да 25 снежня.

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА Ў В. РАЎБІЧЫ

Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён. Тэл.: 507 44 69.

■ Пастаянная экспазіцыя.

■ Выстаўка твораў Вячаслава Дубінкі **"Я проста ў далёкай вандроўцы..."** (больш за 30 мастацкіх сюжэтаў, выкананых у тэхніцы выцінанкі, з прыватнай калекцыі Таццяны Дубінка і фондаў Нацыянальнага мастацкага музея Беларусі) — да 29 чэрвеня.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 12. Тэл.: 226 09 22.

Экспазіцыі:

■ "Старажытная Беларусь".

■ "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".

■ "Банк БелВЭБ: новае жыццё нацыянальных скарбаў".

■ "Мастацтва ў гарадской культуры. XIX — XX стст."

Выстаўкі:

■ Выстаўка скульптуры і керамікі **Сальвадора Далі і Пабла Пікаса** — з 1 мая да 28 чэрвеня.

■ Выстаўка **"Тайны і казкі Японіі"** — да 24 мая.

■ Сумесная выстаўка Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь і Дзяржаўнага музея гісторыі Санкт-Пецярбурга **"70-годдзю Вялікай Перамогі прысвячаецца"** — да 6 верасня.

Філіялы Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь

ДОМ-МУЗЕЙ І З'ЕЗДА РСДРП

г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а. Тэл.: 290 68 47.

Экспазіцыя:

■ "Мінск губернскі ў канцы XIX — на пачатку XX стст."

■ "І з'езд РСДРП у асобах".

■ "Жандарскі вышук у царскай Расіі".

■ "Гісторыя Дома-музея І з'езда РСДРП".

Выстаўкі:

■ **"RoboArt"** (футурыстычныя мадэлі робатаў, зброі, аўтамабіляў і касмічнай тэхнікі, выкананыя ў выглядзе дызайнерскіх твораў ручной работы) — да 28 чэрвеня.

МУЗЕЙ СУЧАСНАЙ БЕЛАРУСКАЙ ДЗЯРЖАЎНАСЦІ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 38. Тэл.: 327 46 12.

■ Пастаянная экспазіцыя.

МУЗЕЙ ПРЫРОДЫ І ЭКАЛОГІІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 12. Тэл.: 237 46 94; 291 99 51.

Экспазіцыі:

■ "Геалогія і палеанталогія".

■ "Сезонныя змены".

■ "Вадаёмы і насельнікі прыбярэжных раслін".

■ "Хвойны тып лесу і насельнікі змяшанага лесу".

■ "Насельнікі ліставога і змяшанага лесу".

■ "Ахоўныя прыродныя ўчасткі, рэдкія віды жывёл".

Выстаўка:

■ **"Экзатычны свет"** — да 20 чэрвеня.

г. Мінск, вул. М.Багдановіча, 9А. Тэл.: 237 46 94.

■ Выстаўка **"Чароўныя матылькі"** — да 23 мая.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫ БЕЛАРУСКАГА КІНО

г. Мінск, вул. Святрдлова, 4. Тэл.: 327 10 75.

Экспазіцыя:

■ "Беларускі кінематограф як нацыянальная каштоўнасць".

Выстаўка:

■ **"Лятучая, гаручая, празрыстая: гісторыя промыслу і барацьбы з ім у Беларусі"** — 17 мая.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ТЭАТРАЛЬНАЙ І МУЗЫЧНАЙ КУЛЬТУРЫ

г. Мінск, Музычны зав., 5. Тэл.: 220 26 67.

Пастаянныя экспазіцыі:

■ "Вытокі тэатральнай і музычнай культуры на беларускіх землях".

■ "Музычная і тэатральная культура Беларусі ў X — XIX стст."

■ "Беларуская музычная культура XX ст."

■ "Тэатральная культура Беларусі XX ст."

Выстаўка:

■ Выстаўка твораў Кацярыны Булгакавай **"Мастацтва тэатральнага касцюма"** — да 22 мая.

ГАСЦЁЎНА УЛАДЗІСЛАВА ГАЛУБКА

г. Мінск, вул. Старавіленская, 14. Тэл.: 286 74 03.

■ Пастаянная экспазіцыя.

■ Выстаўка з прыватнай калекцыі Аляксандра Рьжэўскага, майстра па разьбе па шкарлупіне яйка, **"Магія ажурных яек"** — да 26 мая.

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск, пр-т Пераможцаў, 8. Тэл: 327 11 66; 203 07 92.

■ Пастаянная экспазіцыя.

■ Фотадакументальная выстаўка, прысвечаная 70-годдзю Вялікай Перамогі, — **"Капітуляцыя Германіі. Май 1945"** (сумесна з Германа-Расійскім музеем Берлін-Карлсхорс) — да 31 мая.

■ Выстаўка да 70-годдзя Вялікай Перамогі **"Быў месяц май..."** — з 5 мая.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ"

г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19. Тэл.: (8-01770) 2 06 60, 2 06 02;

+ 37529 551 80 51, +37529 190 31 49.

Палацавы ансамбль

■ Пастаянная экспазіцыя.

■ Выстаўка **"Свята святаў: Вялікдзень"** — да 24 мая.

Галерэя сектара экскурсійнай і інфармацыйнай дзейнасці

■ Выстаўка твораў Віталя Раковіча **"United colours of Belarus"** — да 10 мая.

Ратуша

■ Пастаянная экспазіцыя.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "MIP"

г.п. Мір, Карэліцкі раён, Гродзенская вобласць.

Тэл.: (8-01596) 2 82 91, (8-01596) 2 82 70.

■ Пастаянная экспазіцыя.

■ Выстаўка **"Партрэты князёў Радзівілаў з калекцыі князя Канстанціна Гагенлоэ"** — да 16 чэрвеня.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ ЯКУБА КОЛАСА

г. Мінск, вул. Акадэмічная, 5. Тэл.: 294 91 96.

Экспазіцыя:

■ **"Якуб Колас. Жыццё і творчасць"**.

■ Інтэрактыўная гульня **"Таямніцы дома Песняра"**.

■ Тэатралізаваныя экскурсіі па казках, апрацаваных Якубам Коласам для школьнікаў малодшага ўзросту.

■ Музейна-педагагічны праект **"Крочам у школу разам з Коласам"**.

УВАГА! ТУТ МАГЛА Б БЫЦЬ ВАША АФІША!

Звяртайцеся: +375 17 286 07 97, +375 17 334 57 41 (факс); kultura@tut.by

АКЦЫІ:

■ **"Самы лепшы дзень"** (Дзень нараджэння ў музеі).

■ Віншаванне ад музея, фотасесія **"У дзень вяселля — у музей!"** (па папярэдняй дамоўленасці).

■ Музейная творчая майстэрня (майстар-клас па вырабе цацак з салёнага цеста).

Выстаўка:

■ Выстаўка да 75-годдзя мастака-графіка **Уладзіміра Басалыгі** (серыя аўталітаграфіі "Мова наша родная") — да 4 мая.

■ Выстаўка да 70-годдзя Вялікай Перамогі **"Дарогамі вайны"** — з 5 мая.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ

г. Мінск, вул. Янкі Купалы, 4. Тэл.: 327 78 66.

Экспазіцыя:

■ Пастаянная экспазіцыя **"Шляхі"** з праглядам роліка ў 3D-фармаце і інтэрактыўнай зонай для дзяцей **"Хлопчык і лётчык"**, галаграфічным тэтрам.

■ Інтэрактыўныя музейныя праграмы **"У пошуках папараць-кветкі"**, **"Вячоркі"** для ўсіх катэгорый наведвальнікаў.

Выстаўка:

■ Выстаўка жаночага партрэта мастака Аксаны Аракчэвай **"Купалінкі"** — да 10 мая.

■ Выстаўка ювелірных упрыгожанняў **"Капае золата з променем сонца"** грузінскіх мастакоў Кацярыны Хурцідзэ, Русудана Цалкаламанідзэ, Тамары Патсурыя, Кацярыны Дзядзямія.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ГОРАДА МІНСКА

г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10. Тэл.: 321 24 30.

■ Выстаўка скульптуры Уладзіміра Жбанова **"Ад мяне"** — да 31 мая.

■ Выстаўка работ студэнтаў Мінскага мастацкага каледжа імя

3 2 ДА 9 МАЯ

А.К. Глебава — лаўрэатаў конкурсу **"Красaweek"** — да 3 мая.

■ Выстаўка фотаработ Яўгена Казлюка **"Змяняючыя рэальнасць"** — да 10 мая.

Філіялы Музея гісторыі горада Мінска

МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ МІХАІЛА САВІЦКАГА

г. Мінск, пл. Свабоды, 15. Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыі:

■ **"Мінск губернскі. Шляхецкі побыт"**.

■ **"Мастак. Грамадзянін. Герой"**. Прысвечана Герою Беларусі, народнаму мастаку Беларусі, ганароваму грамадзяніну г. Мінска Міхаілу Савіцкаму.

Выстаўкі:

■ Выстаўка твораў Леаніда Дударэнка **"Шлях мастака"** — да 10 мая.

■ Выстаўка інсітнага жывапісу Васіля Жарнасека **"Музей майго імя"** — да 10 мая.

МІНСКАЯ ГАРАДСКАЯ РАТУША

г. Мінск, пл. Свабоды, 2а. Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыя:

■ **"Мінск у гістарычнай прасторы. Картаграфічны кабінет"**.

Выстаўка:

■ Выстаўка **"Gloria Patria"** — дакументы, карты, прадметы хрысціянскага культу з прыватнай калекцыі Ігара Сурмачэўскага — да 20 верасня.

МІНСКАЯ ГАРАДСКАЯ РАТУША

г. Мінск, пл. Свабоды, 2а. Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыя:

■ **"Мінск у гістарычнай прасторы. Картаграфічны кабінет"**.

Выстаўка:

■ Выстаўка **"Gloria Patria"** — дакументы, карты, прадметы хрысціянскага культу з прыватнай калекцыі Ігара Сурмачэўскага — да 20 верасня.

ЭКСПАЗІЦЫЯ "КАРЭТНАЯ"

г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 18. Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыя:

■ "Сані • вазок; каляска • брычка; карэта • вупраж".

■ Віртуальная гульня **"Карэтны майстар"**.

ФЛІГЕЛЬ ЛОШЫЦКАГА СЯДЗІБНА-ПАРКАВАГА КОМПЛЕКСУ

г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 10. Тэл.: 285 18 86.

Экспазіцыя:

■ **"Кола часу"** — прадметы гарадской і сялянскай культуры к. XIX — с. XX стст.

ГАРАДСКАЯ МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ ТВОРАЎ Л.Д. ШЧАМЯЛЁВА

г. Мінск, пр-т Ракасоўскага, 49. Тэл.: 291 16 76.

Экспазіцыі:

■ **"Жыццёвы і творчы шлях народнага мастака Беларусі Л.Шчамялёва"**.

Выстаўка:

■ Выстаўка аб'яднання кобрынскіх мастакоў "Дзявайціс" — **"Кобрынскія анёлкі"** — да

ТЭАТРЫ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1. Тэл./факс: 334 11 56.

■ **3, 4 — "Лебядзінае возера"** (балет у 3-х дзеях) П.Чайкоўскага.

■ **4 —** Вечар рамансу **"О, если б мог выразить в звуке..."** (Камерная зала імя Л.П. Александроўскай). Пачатак у 19.30.

■ **5 — "Лятучы Галандзец"** (опера ў 3-х дзеях) Р.Вагнера.

■ **6 — "Шчаўкунок, або Яшчэ адна калядная гісторыя"** (балет у 2-х дзеях)

П.Чайкоўскага.

■ **7 — "Севільскі цырульнік"** (опера ў 2-х дзеях) Дж.Расіні.

■ **8 — "Лісты з фронту"** — святлочны канцэрт, прысвечаны 70-годдзю Вялікай Перамогі.

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ АКАДЭМІЧНЫ МУЗЫЧНЫ ТЭАТР

г. Мінск, вул. Мяснікова, 44. Тэл.: 200 81 26.

■ **7 — "Тысяча і адна ноч"** (аперэта ў 2-х дзеях) Ф.Амірава.

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ "РЭСПУБЛІКАНСКІ ТЭАТР